4 AĞUSTOS 1956 Sene: 3, Cilt: VII; Sayı: 11

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K i S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

Sene: 3, Cilt: VII, Sayı: 117

Rüzgârlı Sok. Ovehan
Kat: 3 Daire: 7
P. K. 582 ... Ankara
18992 (Yazı İşleri ve İdare)

Fiatı : 60 Kuruş

Neşriyat Müşaviri :

Metin TOKER

İmtiyaz Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden Mes'ul Müdür
Yusuf Ziya ADEMHAN

Umumi Neşriyat Müdürü :
Hamdi AVCIOĞLU

Teknik Sekreter :
M. Nevzat ÜNLÜ

Karikatür :
TURHAN

Fotoğraf :
Hüseyin EZER
Osman ÖZCAN
ASSOCIATED PRESS
TÜRK HABERLER AJANSI

Klişe :
Doğan Klişe ATELYESİ

Müessese Müdürü :
Mübin TOKER

Abone Şartları :

3 aylık	(12 nüsha) :	6 lira
6 aylık	(25 nüsha) :	12 lira
1 senelik	(52 nüsha) :	24 lira

İlân Şartları :
4 renkli arka kapak (Tam Sayfa): 350 lira
Kapak içi 300 lira, metin sayfaları Santimi 4 lira,

Dizildiği ve Basıldığı fert
Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tarih: 2.8.1956

Kapak resmimiz :

Muzaffer Aydın

Üniformalı İktisadcı

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

AKİS'in bir senedenberi, birdenbire boy atan çocuğun çektiği elbise sıkıntısına benzeyen üzüntülerle uğraştığı pek fazla dikkatli olmayan, okuyucuların bile gözünden kaçmamıştır. Daha fazla dikkatli olanlar - hele biraz da matbaa işleriyle ilgilenenler -, Ankara gibi imkânları mahdut bir şehirde tirajı 35 bini aşan AKİS'i, okuyucuların eline dakikası dakikasına iletmek için idarecilerin nasıl didindiklerini, nelerle uğraştıklarını elbette anlamışlardır. Bir gazetenin, bir mecmuanın mümkün olduğu kadar çok okuyucu toplamaktan, onların alâka ve itimadını muhafaza etmekten daha ehemmiyetli bir maksadı bulunmıyacağı şüphesizdir. AKİS bu mazhariyete çok kısa bir zamanda erişmiştir. Neşir hayatına atıldığı günkü 10 binlik tirajı hemen 15 bine, 20, 25.. ve nihayet 35 bine yükselmiş ve burada da kalmamıştır. Doğrusu istenirse okuyucularının bu rağbeti AKİS için, "lütuf yüzünden kahır" olmuştur. Nasıl olmasın ki.. Matbaaların teknik imkânları bu kadar büyük bir işin icaplarını kusursuz olarak ifaya elvermemiştir. Zaman zaman klişeler hiç bir şey farkedilmiyecek şekilde bozuk çıkmıştır. Mecmuanın katlanması ekseriya yanlış yapılmıştır. Tel dikiş, icab eden yerden çok uzaklara vurulmuş ve daha fenası okuyucunun eline dikilmemiş mecmualar da geçmiştir. Hele mürekkep.. Çok defa AKİS'in baskısında piyasanın en adi mürekkeplerinin kullanılması zaruretiyle karşılaşılmıştır. Bu yüzden mecmuanın okuyucunun elini yüzünü -hattâ üstünü başını - simsiyah boyaması "Okuyucu Mektupları" sütunumuzda çok zarif nüktelerin yapılmasına vesile teşkil etmiştir.

Bütün bu hâdiseler AKİS genel kurmayını, mecmuanın bir "rotatifte basılmasının artık bir zaruret olduğu kanaatına sevketmiştir. Fakat bunu temin etmek te bir hayli, zaman almıştır. Zaman almıştır ama, AKİS, nihayet ihtiyacı olan bütün teknik imkânları kendisine bahşeden bir matbaaya kavuşmuştur. Pek fazla dikkatli olmayan okuyucuların bile farketmiş bulunacakları gibi, Rüzgârlı Matbaada basılmaya başladıktan sonra AKİS'in resimleri artık görülür hale gelmiş ve okuyucuların elleri mürekkeple siyahlaşmaktan kurtulmuştur. Rüzgarlı Matbaanın süratli "rotatif" makinası da baskı işini kısa zamanda bitirdiğinden yurdun en uzak köşesine bile AKİS'i zamanında ulaştırmak kabil olmuştur.

Bütün bunlara rağmen gene de bir çok kusurlar, noksanlar bulunacaktır. AKİS'in teknik kadrosu, zamanının en büyük kısmını bu kusurların, bu noksanların giderilmesine hasretmiştir. Bu hususta en büyük yardım da AKİS'in dikkatli okuyucularından beklenmektedir. Bütün dikkate, bütün itinaya rağmen okuyucunun eline hatalı veya kusurlu mecmuaların geçmesi mümkündür. Böyle mecmualara tesadüf eden okuyucular banları AKİS idarehanesine postaladıkları takdirde kendilerine aynı, nüshadan kusursuz bir mecmua gönderilecektir. Bu seklide hareket eden okuyucular aynı zamanda AKİS'e büyük bir yardımda bulunmuş olacaklardır. Zira bu kusurlu mecmualar ilgililer tarafından tetkik edilecek, kusurun sebepleri araştırılacak, hatanın tekerrürüne imkân bırakılmıyacaktır. Tesbit edilen hataların müsebbipleri ikaz edilecek, daha dikkatli, daha itinalı çalışmaya sevkedileceklerdir. Bu suretle AKİS, okuyucularının candan alâkasına yalnız muhtevasıyla değil şekliyle de lâyık olacaktır.

Şüphesiz bir mecmuanın dertleri sadece matbaa meselesinden ibaret değildir. Klişe meselesi, mürekkep meselesi bunlardan bazılarıdır. AKİS uzun müddet klişelerini dam çinkosuna yaptırmak mecburiyetinde kalmıştır. .

AKİS, okuyucuları tarafından gönderilen mektupların çoğunda belirtildiği gibi, hâdiseleri takipte, onları en doğru, en cazip şekilde ve tarafsızlıktan ayrılmaksızın aksettirmek prensibinden ilk sayısından elinizde tuttuğunuz nüshaya kadar bir milimetre olsun inhiraf etmemiş ve bunu aklının köşesinden bile geçirmemiştir. Bunun mükâfatını da Türkiyenin ölçülerini çok, ama pek çok aşan bir tiraja ulaşmakla görmüştür. Ama kusursuz olmuş mudur? Asla.. Fakat bu kusurlar mecmuanın muhtevasından çok tertip ve baskısında kendini göstermiştir.

Kapaklarımızın da baskı itibariyle arzu edilen mükemmeliyete erişememiş bulunduğunu itiraf etmek lâzım gelir. Mecmuayı daha parlak, daha renkli bir kapak içinde okuyucuya takdim etmek de programımıza dahildir. Bu mevzudaki çalışmalar, meyvalarını vermek üzeredir. Yakında AKİS kapakları daha iyi cins bir kâğıda, en İyi mürekkepler kullanılarak basılacaktır ve ancak o zamandır ki AKİS'in idarecileri, okuyucularına olan borçlarını ödemiş bulunmaktan doğan bir huzura kavuşacaklardır. Daha doğrusu AKİS'in okuyucularına bir tek borcu kalacaktır: kendisine gösterilen sevgi, itimat ve alâkaya karşı duyduğu şükran..

Saygılarımızla

AKİS

B A S I N

Gazeteler

Tirajlar düşüyor

Geçen hafta içinde, tıpkı bir hafta evvelki gibi, memlekette en mühim hâdiselerden bir kısmı basınla ilgili mevzularda cereyan ediyordu. Bunun sebebi basitti: Basın, rejimimizin müş'iri vaziyetine girmişti ve gözler bundan dolayı o istikamete çevrikti. Basın ise, aynı esnada, kanuni mevzuatla birlikte yeni bir meseleyle karşı karşıyaydı. Tirajlar düşüyordu. Bu, sadece kazançları azalan gazeteler bakımından değil, memleket noktai nazarından üzerinde durulacak bir hâdiseydi.

Bu haftanın ortalarında Babıalide bir endişe sezmemek imkânsızdı. Gazetelerin satışı eksiliyor, iadeler artıyordu. En büyük tirajlı gazete olan Hürriyet bundan bir müddet evkiyordu. Vatan'a gelince o, Ahmed Emin Yalmanın son senelerdeki tutumunun bedelini ödemekle meşguldu ve belli başlı "Büyükler" in arasından ayrılalı çok olmuştu.

Sıcağın tesiri

Gerçi yaz aylarında bütün gazetelerin tirajlarında ufak bir düşüş olurdu. Sıcakta ve tatilde gazete daha az okunuyordu. Nitekim bu sene de, mekteplerin kapanmasından beri mutad tiraj, azaltması yapılmıştı. Fakat düşme durmuyordu. Bilâkis her geçen gün, biraz daha artıyor ve bayilerin mektuplarının arkası alınamıyordu. Başka bir sebep aramak lâzımdı. Bir iki deneme yapıldı. Bunlar, hürriyeti apandisit krizine benzeyen basınımız için bilinen denemelerdi. Bir hastalık mübalağa edilerek belirtildi. Bazı gazeteler "Issız adada macera" veya "Güzellik kraliçesi seçimi" gibi tertip-

Babıâli

Hani kaliteden kimse anlamazdı ?

vel kâğıt temininde zorluk çektiğinden baskısını yarı yarıya azaltmıştı. Bir çok kimse bu yüzden Hürriyet'in karaborsada muamele göreceğinden endişedeydi. Hakikaten ilk başlarda gazete bulunmaz olmuştu. Fakat şimdi, akşamın geç saatlerinde dahi Hürriyet satın almak kabildi. Büyük tirajlı gazetelerden Milliyet ve Yeni Sabah da iade miktarının çoğaldığını müşahede ediyorlardı. Okuyucusu nisbeten sabit olan Cumhuriyet dahi alâkanın eskisi kadar olmadığını, bayilerin istedikleri miktarlarda gittikçe daha fazla tenzilât yaptıklarım görüyordu. Dünya, sukuttan en az zarar hisseden gazeteydi. Buna rağmen bu haftanın başında Bedii Faik'in odasında "bir şeyler yapmak lüzumu" bahis mevzuu ediliyordu. Tercüman ise henüz sabit bir okuyucu kütlesine sahip olamamanın ıstırabını simdi daha çok çekiyordu.

lere giriştiler. Bunları klâsik "karasinek meselesi" veya "Kumkapıda denize akan açık lâğımlar" hikâyesinin takibi kuvvetle muhtemeldi. Fakat müsbet netice elde edilemiyor ve halk gazete okumaktan Hoşlanmaz halini muhafaza ediyordu. Bu, alıştığını bulamayan bir insanın ruh haletiydi. Basın, umumî efkârı tatmin etmiyordu. Umumi efkârla gazetelerin senkronizasyonu sekteye uğramıştı. Okuyucu başka şey arıyor, başka şey buluyordu. "Magazin yazı" lardan da gına geldiği anlaşılıyordu. Zaten gazeteleri idare edenler yeni bir şey bulmak için kafa çalışması yapmaya yanaşmıyorlardı. Yapılanlar bir takım tekrarlardan ibaret kalıyordu.

Ancak umumî tiraj düşüklüğünün başlıca sebebinin basın kanunlarının aldığı yeni şekil olduğu açık şekilde ortadaydı.

Herkesin bildiği hakikatler

Basın tarihine bir göz atanlar muhtelif memleketlerde gazetelerin üç mühim faktörün gerçekleşmesi halinde geliştiklerini kolaylıkla görebilirlerdi. Bu üç faktör şuydu: 1) Teknik,, ilerleme, 2) Halkın okuyup yazan nisbetinin artması, 8) Milletin bilfiil politikaya karışması. Türkiye de umumî kaidenin dışına çıkmamış ve "Büyük basın" 1946 dan sonra bir realite halinde kendini göstermişti. Üstelik üç faktör birbirine kuvvet vermişti. Teknik mükemmeliyet ne kadar alâkanın sebebi olmuşsa, daha fazla mükemmeliyetin kaynağını da bu alâka teşkil etmiş, okuyup yazma bilenlerin nisbetinin Cumhuriyet idaresi zamanında görülmemiş -ama hâlâ gayrı kâfi- artış kaydetmesi gazeteler vasıtasile halkın politikaya bilfiil karışmasını kolaylaştırmıştı. Her şey bir, sistem dahilinde gelişmişti ve bir zamanlar hayal olan "yüz bin tirajlı gazete" küçümsenecek bir mefhum haline gelmişti. İşte basın kanunlarındaki tadilât, bu devreye rastlar.

'< Gazeteler, bu tadilâttan sonra garip bir yol tutmuşlardı. Evvelâ başmakale kaldırılmıştı. Bunun bir nevi protesto olduğunu vurdumduymazlar bile anlarlardı. Fakat silâh, beklenen tesiri yapmadı. Başmakalelerden kurtulunmuş olması bazı kimseleri sevindirdi bile. Üstelik halk, alıştığı ve tuttuğu, sevdiği başmuharrirlerin -meselâ Nadir Nadi- muhtelif meseleler hakkındaki fikrini öğrenmek istiyordu. Bu fikri bulamayınca, gazeteden yavaş yavaş soğuyordu. Zaten, başmakale yazmamak prensibi iyi tatbik edilemedi. Bazı kimseler bunu "iç politikayla alâkalı başmakale yazmamak" mânâsına aldı, evvelâ sadece dış meselelere temas etti, sonra umumi mahiyette memleket dâvalarını mevzu yaptı, nihayet ortaya deve kuşu gibi **bir** vaziyet çıkardı.

Basın Kanunu, yeni şekliyle dahi gazetecileri fikirlerini söylemekten men etmiyordu. Aslında değişen, fikirlerin ifade tarzıydı. Ne var ki tadilâtta kullanılan kelimelerin şok tarafa çekilir cinsten olması ve D P. dahilinde müşahede edilen bir muayyen zihniyet en masum yazıların bile tehlikeli hal alması neticesini veriyordu. Ama hürriyetlerini herçebadabat korumak isteyen bir basın bunu göze almalı, bir meslek tesanüdü kurmak, yılmamalı ve yeni tadillerin hukukî çerçevesi içinde bu tadillerin zararım' her gün haykırmalı, bunların değişmesine çalışmalıydı. Yanlış tefsirler neticesi haksızlıklara maruz kalınması tabiiydi; ama bütün basın topyekûn vazifesini yapsaydı, hattâ hürriyeti hakikaten ideal bilen her gazete kendi üzerine düşeni, başkasının hareket tarzına aldırmaksızın yerine getirseydi, vaziyetin başka olmamasına imkân yoktu. Umumî efkar bunu müşahede etmekten geri kalmamış ve basını, alâkasını azaltmak suretile ikaz etmişti. Evvelden bir kaç gazete okumadan yapmayanlar, şimdi tek bir gazeteye şöyle göz gezdiriyorlar-

di. Zira "hepsi birbirine o kadar benziyordu ki...". Sütunlardan fikrin çekilmesi, bütün gazeteleri bir elin parmakları kadar birbirine benzer hâle sokmuştu. Bunun neticesi de tirajlar, baş aşağı gidiyordu.

Derlenilebilecek mi?

Basın kendini toplayabilecek miydi? İşte bu haftanın başlarında Babı âlide bir çok kimsenin sorduğu sual buydu. Gazetelere büyük sermayeler yatırılmıştı. Gazetecilik endüstri haline gelmişti. Böyle hallerde servetlerin "yanlış bir tefsir"in tehlikesiyle karşı karşıya bırakılması kolay olmuyordu. Fakat okuyucu, tehlike canını çalmıştı. Kanunların çizdiği hudut dahilinde, ancak kendi gölgesinden de korkulmaksızın, bâtılı memleketlerdeki manâsıyla medeni cesarete sahip kalınarak fikirler söylenmeli, havadisler verilmeli, meslek tesanüdü içinde mücadele edilmeli, kısacası gazetecilik vazifesi yapılmalıydı. Gazetecilik vazifesinin en iptidaî mecburiyetlerini: yerine getirmeyen bir basım bizzat okuyucu yola getirmeye azimli görünüyordu. Tirajların düşmesinin mânası bundan başka bir şey değildi.

Gazeteciler

Mahkeme koridorları

Bu satırların yazıldığı sırada, Türkiye'nin hemen her yerinde basın dâvalarının duruşmaları devam • ediyordu. Basın Kanununda ve 6334 sayılı kanunda yapılan tadilâttan sonra Toplu Basın mahkemelerindeki dosyaların adedi birden kabarivermişti. Hele AKİS'in mes'ulleri, Adliye koridorlarında o kadar çok görünmeye başladılar ki, onları o muhitte tammıyan kalmadı. Mecmuamızın sahip ve mes'ul müdürü Yusuf Ziya Ademhan, 26 Temmuz Perşembe günü Çankaya'da verilen bir ziyafet hakkında mecmuada çıkan bir yazıdan dolayı Toplu Basın Mahkemesinin huzuruna çıktı. 2 Ağustosta Agâh Erozan tarafından açılan dâvada, AKİS mes'ulleri müdafaalarını yaptılar. Diğer taraftan 9 Ağustosta muaddel Basın Kanununa teknik bir muhalefetten dolayı açılan dâvanın ilk duruşması yapılacaktır. 16 Ağustosta Ankara Toplu Basın Mahkemesi AKİS'in iki dâvasına birden bakacaktır. Bunlardan birincisinde AKİS. Çankayadaki ziyafet hakkındaki yazıdan dolayı açılan dâvada müdafaasını yapacaktır. Diğerinde ise Dr. Mükerrem Sarol tarafından AKİS aleyhine açılan ve önce beraatla neticelendikten sonra Temyizin bozma kararı üzerine tekrar duruşmasına başlanacak olan davanın ilk celsesinde Temyiz Mahkemesi kararı okunacaktır.

Geçen hafta yapılan diğer duruşmaların bir kısmı da İstanbulda görülen Dünya gazetesinde çıkan bir fıkrası dolayısıyla Bedii Faik hakkında acılan dâva ile Halk gazetesi sahibi Ratıp Talhir'in dâvâsıydı. Ankarada da Şinasi Nahit Berker'in Ulus'ta çıkan fıkralarının duruşmasına devam edildi.

TİME HAKSIZLIK EDİYOR

Dünyanın en yaygın ve en iyi haber alan aktüalite mecmualarının başında gelen Time, geçen hafta Türk basınına' tarizde bulunuyordu. Tarizinin ağır olduğunda ne kadar şüphe yoksa, dost bir eda taşıdığı da o derece ortadaydı. Time, Bursada sahiplerinden biri bir yıl hapis ve 10 bin lira para cezasına, diğeri 100 bin lira para cezasına mahkûm edilen' Çivi mecmuasından bahsediyordu. Tazıda Çivi mesullerinin hangi fıkradan dolayı suçlu görüldükleri anlatılıyor, fıkra olduğu gibi naklediliyor, sonra dâvadan Türk gazetelerinin hiç bahsetmedikleri belirtilerek -bahis mevzuu fıkradaki bir nükte tekrarlanmak suretile- şöyle deniyordu: "Türk gazeteleri, hürriyetsiz de olsa hayata kıymet verdiler".

AKİS, bazı gazetelerin, kanunun çerçevesi içinde dahi kâfi celâdeti göstermediklerinden daima şikayet etmiş olduğuna, göre Time'in tenkidine iştirakten kendini alamamak mevkiindedir. Time çapında neşriyat organları nasıl memleketimizin işlerini ağır bir dille tenkid ettikleri zaman biz, gazeteciler, mesullere dönüp "bakın, sizin yüzünüzden hariçteki itibarımız kırılıyor" diyorsak şimdi de umumi efkâr bize dönecek ve aynı şikâyeti yapacaktır. Üstelik bunda tamamile haklı da olacaktır. Zira hürriyete lâyık olan basın, hürriyetini korumakta titiz davranan basındır ve basın hürriyetinin bekçisi her ne kadar milletin tamamı ise de bekçilerin içinde fedailik, basının bizzat kendisine düşer. Bu noktalarda, Time ila mutabık bulunmamaya imkân yoktur.

Ancak Amerikanın bu büyük mecmuası "Çivi hâdisesi" nde Türk basınına karşı biraz haksız davranmaktadır. Time'ı anlamak zor değildir. Gazeteler birbirlerine destek olmalı ve birbirlerinin başına gelenleri geniş şekilde vermelidirler. Birinin derdi herkesi alâkadar etmelidir. Amerikalı gazeteci, "dayanışma" yı bu şekilde anlar. Büyük Amerikan basınının bizim meslek dertlerimizle yakından alâkadar olmasının da sebebi budur. Amerikan basını "dayanışma" yı milli sahadan beynelmilel sahaya çıkarmaya muvaffak olmuştur ve bu basının kanaatince, dünyanın her hangi bir noktasında basın hürriyetinin kısılması yeryüzünün dört köşesinden geniş akisler yükseltmelidir. Bu bakımdan "Çivi hâdisesi" nde gazetelerimizin hareket hattı Tlme'in Genel Kurmayında yadırganmış bulunabilir. Zira böyle bir ahvalde Amerika gazetelerinde manşetten geçil mezdi. Her mesleğin kendi görüşlerini ifade için kendine has bir usûlü vardır ve basının yolu da budur. Ancak Türk gazeteleri "Çivi hâdisesi" nin sonuna yetişebilmişlerdir ve dâvanın neticelerini gerektiği gibi okuyucularına bildirmişlerdir. Hattâ umumiyetle meslek tesanüdüne az ehemmiyet veren, şahsi meselelerini lüzumundan mala göz önünde tutan, yahut "etliye, sütlüye karışmamak"ın en akıllıca yol olduğunu sanan akılsız gazeteler dahi Çivi mecmuasının sahiplerinden birinin 100 bin lira gibi bir para cezasına çarptırılmasını birinci sayfalarında büyük başlıklarla belirtmişlerdir.

Fakat dâvanın safahatından, ileri gelen gazetelerin haberleri olamadıysa bu, en ziyade bizde taşra istihbaratının kuvvetli bulunmaması neticesidir. Üstelik Çiv. mecmuasının adı ilk defa olarak 100 bin liralık ceza dolayısıyla duyulmuştur. Sonra Time, Türk basınını acı şekilde tenkid ederken unutmamakla mükelleftir ki kendisinin sereserpe anlattığı ve mahkemece suç ihtiva ediyor telâkki olunan hikâyeyi nakletmek bizde yeni bir suç işlemektir. Ne var ki, eğer iyi çalışılsaydı kararın metni neşredilebilir, böylece gerekli ışık hâdiseye serpilebilirdi. Hakikaten İngilizce bilen bir çok Türk, gazetelerinde havadisini okudukları 100 bin liralık cezanın hangi suç, işlendiği için verildiğini Time'den öğrenmek gibi garip bir vaziyete düşmüşlerdir.

Nihayet bir mesele daha mevcuttur. Gazeteler, bilhassa son zamanlarda, Türkiyenin dört bir tarafında cereyan eden basın dâvalarının hepsini birden takipten aciz vaziyettedir. "Türk basını" denilince hatıra gelen büyük gazete ve büyük mecmuaların uğradıkları takibat sütunlara -mütevazi şekilde de olsa- aksetmektedir. Muhtelif merkezlerdeki hâdiseleri hâdiselerin alâkalıları günü gününe ve tafsilatıyla haber verseler eksikler hiç şüphe yok azalırdı.

Ama Time'in tarizinden bizim alacağımız bir ders vardır. Görüp anlamalıyız ki dünyanın gözü sadece İktidarda veya Muhalefette değildir. "Hürriyet!. Hürriyet!." diye bağıran basının ve "Adalet istiklâli!." denilirken adaletin, "Üniversite muhtariyeti" bir mesele iken üniversitelerin nasıl hareket ettikleri alaka mevzuudur. Politikacıların kendilerini alâkalandıran noktalarda numara alacaklarına şüphe yoktur. Milletin hür batı dünyası önünde alacağı numara ise en çok işte basın, adalet, üniversiteler gibi müesseselerin ve onların mensuplarının hareket tarzıyla münasebetli olacaktır. Onun için mesuliyetlerimizi bilelim ve dahil olduğumuz camlanın ölçülerini kendimize rehber edinelim.

DİKTATÖRLÜKLER YIKILINCA

Yusuf Ziya ADEMHAN

Geçen hafta içinde dünyanın büyük ajansları, yeryüzünün dört köşesindeki halk kütlelerini memnun eden bir hadiseyi haber veriyorlardı. Arjantinde Peronun bütün serveti devlet tarafından müsadere edilmişti. Daha doğrusu, müsadere edilen sakıt diktatörün iktidara geçmesini müteakip yaptığı iktisaplardı. Ama Peronun göz kamaştırıcı serveti bunlardan müteşekkü olduğuna göre hukukun incelikleri yanında hakikatin ışığı kütleler üzerinde daha tesirli sinyordu. Arjantini senelerce "gömleksizleri gömleklendireceğim" diye bir çiftlik ağası zihniyetiyle idare eden adamın nesi var, nesi yok elinden alınmıştı. Hem sadece memleket dahilindeki mallarıyla iktifa olunmamıştı. Peronun Arjantin dışındaki serveti hakkında da müsadere kararı verilmiş, hattâ gürültücü çapkının metreslerine bol keseden dağıttıkları da kararın şümulüne girmişti. Bu arada esmer güzeli sevgili de -Peronun metresiyim diye, bu fahişenin çalımından geçilmiyordu- kopardıklarını iade edecekti. İhtimal ki genç kadına dostundan kalacak tek hatıra yaşlı, yağ dolu, güzel kokulara bürünmüş bir vücudun tatsız hayalinden başka şey olmayacaktı. Otomobiller ve apartmanlar uçup gidiyordu. Peronun lâyığının bu olduğunda da, zerrece şüphe yoktu.

Arjantinde Aramburu ve arkadaşlamemlekettir. Bu bakımdan bugünkü idarecileri tecrübeli kimselerdir ve bugüne kadar yaptıkları, Güney Amerikanın başka totaliter devletlerinin talihsiz halkı için ibret teşkil edecek mahiyettedir. Bu milletler, diktatörlerini devirdiklerinde Arjantinde Aramburu ve arkadaşlarının davrandıkları gibi davranmalıdırlar ki bir takım sergerdelerle onların hempaları cürümlerinin cezasız kalmayacağını işin daha başında anlasınlar. Bugün Arjantinde, Peronun emrile bir takım tıynetsizler tarafından mahkûm edilmiş masumların hapishanelerdeki yerleri boş değildir. Aramburu ile arkadaşları hürriyet uğrunda' çalışanları hücrelerinden çıkarmışlar, oralara hürriyete karşı mücadelesinde Perona destek olan şerefsizleri tıkmışlardır. Milletin kendilerine verdiği reylere ihanet edenler ve totaliterliğin meşru manzarasını temin için Peronun istediği kanunlara parmak kaldıranlar o deliklerde cezalarını , çekmektedirler. Peroncu milletvekilleri şimdi biner mahpusturlar. Bütün haksız iktisaplar gibi onların da çalıp çırptıkları yanlarına kâr kalmamıştır ve Peronun servetinin akıbetine onların da servetleri maruz bırakılmıştır. Zaten, yapacak başka bir şey de yoktu.

Arjantinin yeni idarecileri anlamışlardır ki müstakbel diktatörlerin cesaretini kıracak olan, eski diktatörlerin akibetidir. Aynı şekilde o diktatörlere uşaklık edenler de cezalandırılınca, yedi uşakların bulunması güçleşecektir. Eğer Peronun bendeleri gasbettikleri servetlerin üzerine konmuş bırakılsalardı, eğer o paraları sessizce, fakat rahatça yemelerine müsaade edilseydi yarın başka bir maceraperest mutlaka yeni bendeleri görülmemiş kolaylıkla bulurdu. Bir zulüm idaresi yıkılınca, onun bütün mesulleri yıkıntının altında kalmalıdırlar. İşte, Aramburunun tezinin bu olduğu anlaşılıyor.

Arjantinde büyük bir temizlik yapılmıştır. Temizlenenlerin başında elbette ki başkalarının hürriyetle fütursuzca oynayan ve kararlarını aldıkları hukuk bilgisine Köre değil, Peronun bazen işaretini sezdikleri, hattâ bazen tahmin ettiklerini sandıkları arzularına bakarak veren hakimler gelecekti. Adalet tevzi etmek için bir kürsüye çıkıp sırtlarına cübbe geçirenler, mesuliyetlerini bilmeliydiler. Nitekim eskiden masumların yattıkları hücrelerin yeni sakinleri arasında bir çok savcının, bir çok hâkimin bulunduğunu öğrenmek hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Disiplinin en ziyade revaçta olduğu ordu dahilinde bile kanunsuz emirlerin yerine getirilmesi bin türlü şarta bağlanmışken, adalet dağıtmakla vazifeli olanların şahsi kinlerin, şahsî hiddetlerin, şahsî plânların âleti haline gelmeyi kabul etmeleri bundan başka netice veremezdi ve vermemeliydi. Diğer Güney Amerikalı milletlerin, başlarındaki belâdan kurtuldukalarında -ki bir gün mutlaka kurtulacaklardır- aynı şekilde hareket edeceklerinden herkes emin olabilir. Eğer bir iktidar kendisinden evvel mevcut olan ve beğenilmeyen bir rejimin adamlarını kullanmakla işe başlarsa, yeni iktidara başındakilerin hakikî arzusunun eski rejimi kendi idarelerinde kurmak olduğu sır sayılmaktan çıkar. Nitekim Aramburu Perona klarnet edenleri hizmetine almayı reddetmiş, onları sadece cezalandırmamış, ayrıca hepsini ebedî şerefsizliğe mahkûm etmiştir.

Zira, nihayet samimi bir peronist icabında takdir dahi uyandırabilir. Ama Peronun kim, peronizmin ne olduğunu anlamış, ikisi hakkında da hükmünü vermiş bulunan, onları kapalı kapılar arkasında tenkid edenler küçük menfaatler veya utanç verici cesaretsizlikler, ya da ufak hesaplar yüzünden zulüm aleti olmayı kabul etmişlerse onların ancak ve ancak suratlarına tükürmek gerekir. Aramburu'nun yaptığı da işte budur.

Küçük menfaat, utanç verici cesaretsizlik, ufak hesaplar... Bu dinlerin malikleri tarih boyunca kendilerini "ne yapabilirdim ki" diye savunmaya kalkışmışlardır. Onlara verilecek cevap tektir: Masum insanlara zulüm yapmayı reddedebilirdiniz! Hem aslına bakarsanız, sevgilerini o yola iten de öyle manalı sebepler değildir. Maişet, çoluk çocuk, işten olma endişesi! Acaba hayatlarını kırdıkları insanların da bir maişet meselesi mevcut olduğunu, onların da çoluk çocuğa sahip bulunduklarını, hepsinin bir iş yaptığını hatırlarına getirmişler midir? Aramburu bunlara, bütün bu meseleleri ömürleri boyunca hapishanede düşünmek fırsatın, vermekle dünyanın en hayırlı işini yapmıştır. İnsan hak ve hürriyetlerini Peron rejimi gibi katleden bütün totaliter idarelerin yıkılmasından sonra, yapılacak olan budur. O katil kararlarını infaz edenler, kararı verenden dahi daha çok suçludur. Kararı verene mazeret bulunabilir; alet olanlara asla! Cezalarını görmelidirler ki yerlerine yenileri türemesin, başka rejimler de soysuzlaşmasın. ihtiraslar değişik tipleri şaşırtmasın.

İhtimal ki baldı demokrasilerde cemiyetin diktatörlere karsı muafiyetinin hakiki sebebi budur. Arjantinde peronistler temizlendiği gibi Almanyada da naziler demokrasinin ilk hışmına uğrayan sınıfı teşkil etmiştir. Her yerde artık aynı usûllerin tatbik olunacağına intizar etmek lâzımdır. Alçakca sebeplerle alçaklıklara âlet olanlar cezalarını -ergeç- mutlaka çekecekler ve masum insanlara çektirdikleri hepsinin burnundan fitil fitil gelecektir. Aramburu'nun yaptığı intikam, atana değil, bir vazifenin yerine getirilmesinden başka şey değildir.

İşte yeryüzünün dört köşesinde sahtekâr bir devlet adamının, başına geçtiği memleketi babasının çiftliği sanan bir sevk düşkününün iktidar yılları boyunca çaldığı ve çalınmasına göz yumduğu servetlerin, o servetlerin hakiki sahibi olan millet tarafından istirdadı bundan dolayı memnunluk uyandırmış, bundan dolayı en kıymetli ders yerine geçmiştir.

YURTTA OLUP BİTENLER

Demokrasi

Her şeye rağmen

Bu haftanın başında Karadenizde seyreden Akdeniz isimli vapurun birinci mevki yolcularından uzun boylu, saçları kısmen dökülmüş, geri kalanları da kırlaşmış, sevimli yüzlü hoş bir Amerikalı ve karısı "son derece alâka uyandırıcı" telâkki ettikleri bir macera yaşıyorlardı. Geminin yolcu defterinde bu çiftin isimleri Mr. ve Mrs. Neville olarak yazılıydı. Küçük adı Robert olan ve dostları tarafından Bob diye çağırılan Mr. Neville'in sıfatı "Time mecmuasının Arap olmayan Orta Doğu memleketlerindeki muhabiri" idi. Time, son aylarda, hemen her sayısında Türkiyeye ait bir haber veriyordu ve bunların pek büyük bir kısmı, doğrulukları nisbetinde, bizim için üzüntü mevzuu sayılacak mahiyet taşıyordu.

Mr. ve Mrs. Neville heyecanlı bir film seyredenlerin ruh haleti içindeydiler. Bir farkla ki Karadeniz sahillerinde çevrilen bu kurdelanın baş rolünü Gene Autry veya Robert Mitchum, yahut Humphrey Bogart değil bizim Kasım Gülek oynuyordu. Fakat dünyanın hiç bir senaristi, bir artist için, Kasım Güleğe yapılanları tertipleyenlerin bulduğu kadar güzel rol bulamazlar; dünyanın hiç bir rejisörü, bir artisti, bu tertiplerin tatbikçilerinin çıkardığı derecede ön plâna çıkaramazdı. Bugün biten haftanın ortasında -hattâ başında ve sonunda da- Türkiyenin gözleri bir defa daha C.H.P. Genel Sekreteri

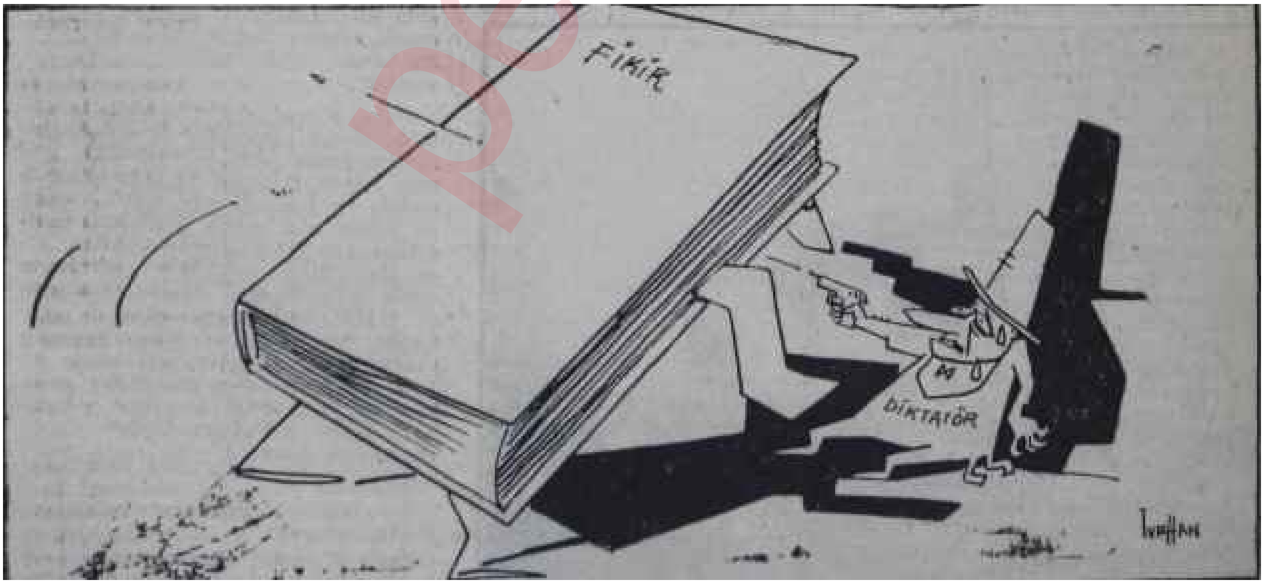

Kasım **Gülek** macerasına **başlıyor**
Uğurlar olsun!

Kasım Güleğe çevrikti. Kısa bir müddet sonra bu çözlere dünyanın gözlerinin ekleneceğine de hiç kimsenin şüphesi olmamak . gerekirdi. Zira "Bob", elbette ki seyrettiği bu filmin ihtisaslarını ve hikâyesini mecmuasına yazacaktı.

Kasım Gülek, Amerikalıların en ziyade takdir ettikleri Türklerin hemen başında geliyordu. C.H.P. Genel Sekreteri demokratik mücadelesini kanunların bütün imkânlarını kullanarak yapıyordu. Time, bunları kullanmayan Türk basınını tenkid etmişti. Yılmak, mücadeleyi terketmek doğru değildir İşte, basını hedef tutan kanundan hemen sonra toplantıları mevzu yapan bir kanun çıkmış

ATATÜRK'TEN VECİZELER: 3

"**FİKİRLERLE** CEBRÜ" ŞİDDETLE, T**OP** VE TÜFEKLE ASLA ÖLDÜRÜLEMEZ, HASSAS BİR MİLLETE KARSI İNTİKAP EDİLEN ZALİMANE MUAMELELERİN **ONU** DAHA ZİYADE TAKVİYE ETTİĞİ MÜ**CERREPTİR" — K. ATATÜRK**

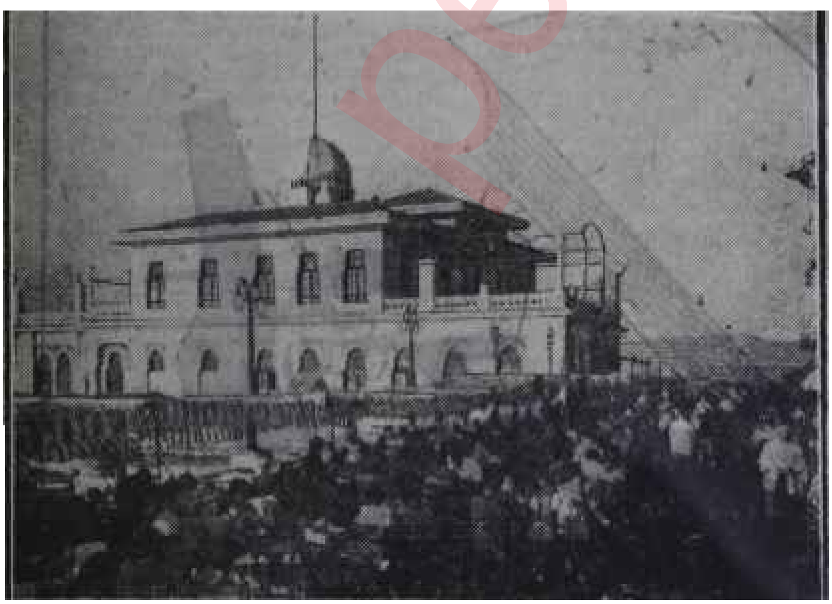
bulunduğu halde Kasım Gülek elinden seleni yapıyor ve bütün müşkülâta rağmen vazifesinin başında, kalıyordu. O da, bir çok gazete ve gazeteci gibi- "tüfek icad edildi, mertlik öldü" diye köşesine çekilebilir, susabilirdi. Ama, işte susmuyordu. Madem ki tüfek icad edilmişti, demek ki kılıçları bırakıp tüfekle iş görmek gerekiyordu. O halde Kasım Gülek tüfek kullanmasını öğrenecekti; nitekim öğrendi de... -Burada, sayın savcıların yanlış tefsir yapmamaları için bir parantez açmak lâzım geliyor. "Tüfekle iş görmek gerekiyordu" derken, ifade edilen, insanların, ellerine silâh **alıp** tedhiş yapmalarını tavsiye değildir. "Tüfek icad edildi, mertlik öldü" vaktile Boluda Beye karşı savaşan Köroğlunun lâfıdır. Bizim demek istediğimiz, çıkan kanun demokrasi mücadelesi **için** başka vasıta kullanılmasını **icap** ettirdiğinden, usûllerin ve ifadelerin değişmesini zaruri kıldığından Kasım Güleğin kendisini bunlara uydurduğundan ibarettir ve halkın telâşa düşmesine, âmmenin heyecana kapılmasına zerrece sebep yoktur.

Bir yıllık terâkki

Türkiyede pekçok kimse, geçen yıldan bu yana kötülediğimiz, bilhassa rejim bahsinde geriye gittiğimiz kanaatindeydi. Kasım Güleğin tertiplediği seyahat, bunun aksini ispat için ortadaydı. Mücadele edenlerin gayretleri, kendilerine zarar gelmiş dahi olsa, netice vermişti. C.H.P. Genel Sekreteri Karadeniz yolculuğunu boşuna tertiplememişti. Aynı programın 1955 de de çizildiğinin halk tarafından unutulmadığını Kasım Gülek biliyordu. O tarihte hâdiseler geminin İstanbuldan ayrılışı sırasında başlamış ve her şey Sinopta sona ermişti. Sinopta C.H.P. Genel Sekreteri tevkif edilmiş, bir otomobilin içinde Al Capone gibi İstanbula iade edilmişti. Kasım Gülek'in bu yılki Karadeniz seyahati daha uzun sürdü. Hopa'ya varıldı, "Akdeniz"in dönüş seferi başladı ve ancak Rize'ye gelindikten sonradır ki Kasım Gülek'in Karadeniz "sohbet gezisi" inkıtaa uğradı. Bazı kimselerin, geçen seneden bu yana gayelerini değiştirmemiş bulundukları anlaşılıyordu. Fakat Kasım Gülek te herkesin kendi üzerine düşeni yapması lâzımgeldiğine inanıyordu.

Ama, C.H.P. de herkes aynı şekilde düşünmüyordu. Nitekim bazı şahsiyetler Kasım Gülek gibi yurdu dolaşıp milletin reyini isteyecek yerde, Adaları dolaşıp İsmet İnönünün gözüne girmeyi daha kolay ve daha faydalı buluyordu. Bu, bizzat İsmet İnönüyü budala yerine koymaktan başka mânâ taşımıyordu. Zira İsmet İnönü de partisi içinde kimin ne yaptığını mükemmelen görüyor, biliyor, anlıyor ve ona göre numara veriyordu. İsmet İnönü, yarın C.H.P. iktidarda söz sahibi olsa dahi Millî Şef olmayacak, olamıyacaktı. Eski moda politikacılar yanılıyorlardı. Muhalefet yıllarında Yat Klübünde yatanları, İsmet İnönü istese dahi artık iktidara getiremezdi. Bunlar, siyasi hayatlarına hatime çektiklerini bilmeliydiler. Bir şeyler olmak istiyorlarsa, Kasım Gülek gibi, her türlü cefayı göze alıp yurdu gezmeli, vatandaşa C.H.P. nin ne demek olduğunu, ne istediğini anlatmalıydılar. Yarın İsmet İnönünün kudreti dahi bu Ada Robensonlarını, bu tembel insanları kaybettikleri sandalyalarının üzerine tekrar oturtmaya kâfi gelmeyecekti. Demokraside mevkilerin başka türlü paylaşıldığını herkesin bilmesi lâzımdır.

Ama doğrusu istenilirse Yat Klübünün sakinleri de -ve onların zihniyetini taşıyanlar- son günlerde korkunç hâdiselerle karşı karşıya kalmışlardı, başlarında kavak yeli esiyordu. Gazeteler, denizden çocuk telcinin geçtiğini yazmışlardı. Bir çoğu denize giremiyor, plaja gidemiyordu. Aman yarabbi, bu az felâket miydi!..

Büyükadadan görünüş
C.H.P. Genel Merkezi

Hâdiseler başlıyor

Akdeniz vapurunun Karadeniz seyahati. Samsundan ötede heyecanlı hal almıştı. Samsuna kadar -Samsun dahil- her şey normal cereyan etmiş, nitekim gazetelerde de C.H.P. Genel Sekreterinin seyahati fazla bir yer tutmamıştı. Manşet çeken gazeteler dahi, Kasım Güleğin sözlerinden pek az şey nakletmişlerdi. Ama Ordudan itibaren her şey değişmişti. C.H.P. Genel Sekreterinin refakatindeki gazeteciler, Samsunun ilerisindeki idare âmirlerine bir ilhamın vaki bulunduğunu söylüyorlardı.

Meşhur vapur, Salı günü üç Karadeniz limanına birden uğramıştı ve her üç limanda da bir yanda fevkalâde tedbirlerin alındığı, diğer taraftan fazla hassasiyet gösterildiği derhal görülmüştü. Orduda idare âmirleri C.H.P. lilerin toplantı taleplerini reddetmişlerdi. Hattâ parti binasında dahi Kasım Güleğin sohbette bulunmasına mâni olmak niyet tinde görünüyorlardı. Nitekim Ordu Emniyet Müdürü C.H.P. Genel Sekreterine ikazda bulunmuş ve iki şahsiyet arasında dramatik muhavere; ler cereyan etmişti. Ordu Emniyet Müdürü, Niyazi Bicioğlu adım taşıyordu. Orta boylu, genç, esmer bir zattı. Kibardı da. Evvelâ C.H.P. Genel Sekreterine, daha karaya çıktığında şifahi bir mesaj yollamış ve hiç bir toplantıya müsaade olunmadığını bildirmişti. Kasım Güleğin cevabı şu olmuştu: "— Kanuni haklarımızı sonuna kadar kullanacağız. Bu hususu müdür beye lütfen haber veriniz".

Daha sonra, C.H.P. binasının içinde Genel Sekreter ve partililer toplandığında, sohbetin tam başlayacağı sırada Emniyet Müdürü bizzat gelmiş ve toplantı yapıldığı takdirde bunun son kanun gereğince; dağıtılacağını bildirmişti. Bunun üzerine idare âmiri ile C.H.P. liler arasında münakaşalar cereyan etmişti. C.H.P. liler bahis mevzuu kanunda, bu toplantıyı dağıtacak bir madde bulunmadığını ileri sürmüşlerdi. Parti dahilinde Genel Sekreter partililerle hasbıhal edecekti. O kadar! Kasım Güleğe refakat eden yardımcısı Malatya milletvekili Kâmil Kırıkoğlu :

"— Böyle davranmaya hakkıma yoktur" demişti.

Buna Emniyet Müdürü şöyle cevap vermişti:

"—- Zor kullanmak mecburiyetinde kalmamayı tercih ederim. Çünkü zor kullanmaya sebebiyet vermenin mesuliyeti ağırdır".

Kâmil Kırıkoğlu mukabele etmişti:

"— Kanuni haklarımızı sonuna kadar kullanacağız".

Emniyet Müdürü de ikazda bulunmuştu :

"— Ben de kanunu sonuna kadar tatbik edeceğim".

Münakaşayı Kasım Gülek durdurmuştu :

"- Biz, kanunu sizin gibi anlamıyoruz. Hasbıhalimizi yapacağız. Siz de vazifenizi yaparsınız. Beni kolumdan tutar ve dışarı atarsınız".

Bundan sonra sohbet başlamıştı. Emniyet Müdürü de müdahale etmemişti. İhtimal ki bir yandan muhatabının bir Yat Klüp sakini olmadığını anlamış, diğer taraftan da kânunu tetkik fırsatım bulmuştu. Fakat Ordudan ayrılırken C.H.P. kafilesindeki milletvekilleri İç İşleri Bakanı Vekili Celâl Yardımcıya, Emniyet Müdürünün tehditlerini telgrafla şikâyet ediyorlardı!

, Hâdiseler Giresunda ve Trâbzonda tekerrür etmişti. Giresunda bir zat kendisini »Kasım Göleğe "hükümet komiseri" diye takdim etmişti. C.H.P. Genel Sekreteri kendi iktidarları zamanında bu sıfatı taşıyan bir kimse bulunmadığından muhatabına sormuştu :

"— Yani kinisiniz ?"

Sonradan, bahis mevzuu zatın Vali Muavini Doğan Beygo olduğu anlaşılmıştı. Doğan Beygo şehirde müthiş tertibat almıştı. Her taraf polis, jandarma ve ciple dolu bulunuyordu. Kasım Gülek ve C.H.P. heyeti bunların arasından şehre girmişti. Tabii bunun C.H.P. için propagandaların en iyisi olduğunu' kimse f arketmiyordu. Parti merkezi kordon altındaydı. İçeri kimse bırakılmıyordu. Kasım Gülek orada toplanan partililerle hasbıhalinde "bizden korkuyorlar. Geceleri uykuları kaçıyor" dedi. Halk deli gibi Genel Sekreteri alkışlıyor, tezahürat yapıyordu. "Hükümet Komiseri" Kasım Gülek'e halkın kendisine tezahürat yapmasına yol açacak hareketlerden sakınmasını tavsiye etmişti. Fakat C.H.P. Genel Sekreteri kendisinin herkes gibi şehre çıktığım, tezahürat olursa "hükümet komiseri"nin tedbir alması gerekeceğini hatırlatmıştı. Giresunlular bir baştan ötekine ayaktaydı ve C.H.P; ye sempati tezahüratı yapıyordu.

Trabzonda da hâdiseler olmuş, meselâ gazeteciler C.H.P. binasına alınmamıştı. Trabzon da polis ve jandarma kordonu altındaydı. Ama halk, sokaklardaydı. Zaten Kasım Güleğin en kıymetli propagandacıları, alınan tertipler oluyordu. Onlar olmasa, belki bir çok kimse Kasım Güleğin gelişinden haberdar dahi olmayacaktı. Emniyet memurları tarafından C.H.P. binasına sokulmayan gazeteciler, vaziyeti Emniyet Genel Müdürü Kemal Aygüne şikâyet ettiler. Kemal Ayıgünün hâla, altıncı şube müdürü Kemal bey" olduğu zehabı' henüz kendisini tanı-

PROTOKOL AKSAKLIKLARININ SONU

Ba haftanın başında İstanbulda, Yeşilköy hava meydanında bir manzaraya şahit olanlar AKİS'in niçin protokol aksaklıklarına karşı alakalıların dikkatini mütemadiyen çekmeye çalıştığını kolaylıkla anlayabilirlerdi, o gün orada ihdas edilen vaziyet, işlere bir çekidüzen verilememesinin, bilhassa devlet ziyaretlerinin makul ve alışılmış ölçülerin dışına çıkarılmasında ısrarın acıklı neticesinden başka şey değildir.

Devlet ziyaretlerinin, batıda olduğu gibi "resmen üç gün"den geniş tutulmasını ve misafirlerin, kafileler teşkil edilerek şehir şehir dolaştırılmasını, milletimize ağır gelen masraflara girişilmesini, iki hafta müddette her tarafa bayraklar astırılmasım, taklar kurulmasını, devlet ziyaretinin bir ziyaret şenliği haline getirilmesini tasvip etmediğimizi defalarca yazmıştık. Batılı memleketlere doğu hükümdarları geldiği zaman dahi, batılı devletler kendi adetlerinden vazgeçmezler. Ölçü, misafirin değil, ağırlayanın ölçüsüdür. Hele bu umumi kaidenin dışında, bizle bir takım aksaklıkların vukuu hakikaten insanı üzecek mahiyettedir.

Bu haftanın başında Yeşilköydeki, hâdise, Pakistan. Cumhurbaşkanını Türkiye'ye yaptığı uzun devlet ziyaretinden memleketine uğurlamak hâdisesiydi. İskender Mirza'yı Cumhurbaşkanı Celâl Bayar ve Büyük Millet Meclisi Başkanı Refik Koraltan geçiriyordu. Fakat hiç kimsenin elbisesi, ötekininkini tutmuyordu. Cumhurbaşkanı Celâl Bayar çizgili pantalon, jaket atay ve silindir şapka giymişti. Buna mukabil Refik Ko-

raltan spor kıyafetteydi ve hattâ ayaklarında iki renkli - beyazlı kahverengili yazlık ayakkabılar vardı. Misafir cumhurbaşkanına gelince, o da şehir elbisesiyleydi. Diğer yüksek zevat da karmakarışık bir manzara gösteriyordu. Merasim öyle yapıldı, iki cumhurbaşkanı hazırlanan tribünle öyle marşları dinlediler, asker öyle teftiş olundu. Bir karışıklık, başından sonuna her şeye hâkimdi.

Elbise meselesinde gösterilen dikkatsizliği anlamak kabil değildi. Ma» dem ki resmi merasim olacaktı İskender Mirza ve sivil elbiseliler niçin ikaz edilmemişti? Foto muhabirlerinden bile jaket atay talep ederek garabet rekoru kıran alâkalılar niçin vazifelerini yapmamışlardı? Yok, herkes şehir kıyafetiyle olacaksa Cumhurbaşkanı Celâl Bayar'a neden haber verilmemiş ve kendisinin yaz gününde, sıcak altında silindir şapkalı meydana gelmesine yol açılmıştı? Manzaranın insanı memnun etmiyecek bir manzara teşkil edeceğini protokolü tanzim edenler görmemişler midir? Yeşiiköyde cereyan eden hâdise dünyanın protokol tarihine geçecek bir protokol hatasıdır. Bir resmî merasimde çift» renkli ayakkabıların silindir şapkalar yanında görünmesi, belki de ilk defa vaki olmaktadır.

Devlet ziyaretlerinin resmî kısımları normal ölçüler içine alındığı, üç günü geçirilmediği takdirde böyle aksaklıkların önleneceği şüphesizdir. Bu ziyaretler misafirlerin gezdirilip evlendirildiği değil, iki millet arasında yakınlık doğurmak sayesi güden fırsatlardan ibarettir. Hele cumhuriyette idare edilen memleketlerde, resmî ziyaretler daha alay işsiz cereyan eder.

yan ve sevenlerin yüreklerinden silinmemişti. Üstelik yasak emrini veren idareci, karakuşi davranabileceğini de sözlerine ilâve etmişti.

Son hâdise

Neville'ler, seyahatlerinin ortasında bir de mahkeme takip etmek fırsatını buldular. Rizede Kasım Gülek nezaret altına alındı ve gösteri yürüyüşü yaptığı iddiasıyla mahkemeye sevkedildi. C.H.P. Genel Sekreteri siyasî faaliyetini gidişte bitirmişti. Dönüşte alış veriş yapmak için - Kasım Gülek böyle şeylere çok meraklıdır - Rize'ye tekrar çıktı ve çarşıyı dolaştı. Polis gene çok sıkı tedbirler almıştı. Cipler, motosikletler, coplar ortadaydı. Halk Kasım Gülek'i selâmlıyor, tezahürat yapıyordu. C.H.P. Genel Sekreteri de "hoş geldin" diyenlerin ellerini sıkıyordu. Emniyet Müdürü Muhiddin Koçak bunu gösteri yürüyüşü saydı ve Kasım Gülek'i müdüriyete celbetti. Böylece, Emniyet Müdürüne göre tek başına bir şahıs, çarşıda dolaşırken gösteri yürüyüşü yapabiliyordu. Bir dosya tanzim olundu ve Kasım Gülek suçüstü mahkemesine verildi. Genel Sekreterin söylediği şuydu: "Alış veriş için çarşıya çıktım, selâm verenlerin selâmlarına mukabele ettim, uzatılan ellili sıktım. Gösteri yürüyüşü bunun neresinde?" Savcılık ise Kasım Gülek'in, bu hareketinden dolayı altı aydan iki yıla kadar hapis, 1000 liradan 5000 liraya kadar para cezasıyla cezalandırılmasını istiyordu. Mahkemede bilhassa Emniyet Müdürünün ifadesi alâka uyandırdı. Sorulan suallere cevaben Emniyet Müdürü bizzat kendisinin de Gülek'e hoş geldiniz deyip, onun elini sıktığını, üstelik beraber resim çektirdiğini bildirdi. Bir başka şahit ise polislerin kendisini karakola "Kasım Gülek'in elini sıktın" diye götürdüklerini söyledi. İşin 'bir başka alâka uyandırıcı tarafı avukat olan C.M.P. il başkanının C.H.P. Genel Sekreterinin müdafileri arasında yer almasıydı.

Ama her şeyin en garibi bu değildi. Kasım Gülek'in duruşması Rize'de cereyan ederken Ankara'da Zafer gazetesi hükmü vermekte tereddüt dahi etmiyordu. Bakınız bu gazete • basın kanunlarına o da tabidir- ne diyordu: "Karadenizlilerin ruhlarını karartmaya çalışan ve yer yer hâdiseler hazırlamak için tahriklerde bulunan Gülek dün Rize'de adalete teslim edilmiştir. Gayrı kanunî hareketleri daima tekrarlamakla Gülek...". Gazete devam ediyordu: "Memleketi dışarıya kötü göstermek ve jurnal etmekten zevk alan Gülek... Her seyahatinde ve uğradığı her yerde ortaya nifak tohumları saçan ve bazı saf vatandaşları iğfal etmek yollarına baş vuran Gülek...". Nihayet hüküm: "Kanunu tatbikle mükellef bulunanlar bu hazin ve "perişan, lâkin aynı zamanda tahripkâr tahrikler karşısında elbette gereğini icra edeceklerdir". Bu gazetenin Gülek'e refakat eden muhabirine göre ise C.H.P. Genel Sekreterinin "aşırı derecede selâmlar vermesi" gösteri yürüyüşü idi.

Bu Muvafakat Geri Alınmalıdır

İstanbulda bir basın davası cereyan ediyor. Halk gazetesinde çıkan bir karikatürden Adayı gazetenin ve karikatürün sahibi Katip Tabir Burak muhakeme olunmaktadır. Dâva, karikatürde temsil edilen şahsiyetlerin muvafakatıyla açılmıştır. Muvafakat verenler arasında kim vardır, biliyor musunuz? Prof. Fuad Köprülü! Şaşmamak elde değildir. O Prof. Fuad Köprülü ki, basın mensuplarının mütemadiyen takibinin artık aleyhtarı olduğu sanılıyordu. O Prof. Fuad Köprülü ki oğlunun basın mevzuunda açıkladığı görüşlerinden, kendisinin de ayni fikirde olduğu zehabı uyanmıştı. O Prof. Fuad Köprülü ki yeni bir hüviyete kavuştuğu ümidi belirmişti. Şimdi onun imzasını bir gazetecinin dâva edilmesi için verilmiş muvaf akatnamenin altında görmek, hayallerin sukutundan başka bir şey değildir. Hatip Tabir Burak'ı Prof. Fuad Köprülü de dâva ediyor! Son günlerin en alâka çekici haberi, şüphesiz ki budur..

Acaba Prof. Fuad Köprülü hâlâ bu mudur, yani kendisi umumi efkâra hakikatte olduğundan değişik mi gösterilmiştir, başkalarına kızanlar onu gayrı ihtiyarî kahraman ma yapmışlardır, sabık Dış İşleri Bakanı, hakkında beslenen limitlerin adamı değil midir? Yoksa verdiği muvafakat, metin okunmadan, taallûk ettiği , mevzu bilinmeden, emrivaki karşısında kalınarak mı atılmış bir imzadan ibarettir? Bunu, Prof. Köprülünün bundan sonraki hareketi tayin edecektir; zira o zaman haberi yok idiyse, bugün vardır.

Prof. Köprülünün hareketi.. Evet üstad, nihayet hakikî mahiyeti hakkında bizzat bir ışık verse çok iyi eder. Karikatüristleri dâva eden politikacı, politik kanaatleri umumi efkârın Köprülüye atfettiği kanaatler olan politikacı değildir. Sabık Dış işleri Bakanının muvafakatim iptal edip etmemesi, kendisi tarafından alınmış bir vaziyet olacaktır. Zira doğrusunu isterseniz, o mevzuda pek işmarla iş gördük de...

İkinci tur

Kasım Gülek kuzey sahillerde mücadelesini, takdire lâyık bir medeni cesaret ve ustalıkla yaparken İstanbulda başka bir hatip kendi yol programını çiziyordu. Bu, Osman Bölükbaşıydı. C.H.P. Genel Sekreteri ile C.M.P. Genel Başkanının birbirine benzer pek çok tarafı vardı. Hattâ kusurları ve meziyetleri dahi, uzaktan bakanlara, eş gibi geliyordu. Her iki politikacı kendilerinden bahsettirmesini biliyorlardı. Gerçi bundan dolayı "siyasi rakiplerine medyunu şükran olmaları gerekirdi. Fakat ne olursa olsun, gözlerinin pekliği ve mücadele usulleri, dayanıklılıkları ve muhallebi çocuğu olmamaları da başarılarının ehemmiyetli faktörleriydi.

Osman Bölükbaşı'ya Genel Sekreter yardımcısı Ahmed Bilgin refakat edecekti. C.M.P li liderlerin halk tabakalarıyla temas etmesi, başka bakımdan da fayda verecekti. Kendi teşkilâtları içindeki ifrat taraftarlarının memlekette nasıl küçük, küçücük bir ekalliyet teşkil ettiğini görüp anlayacaklardı. Kasım Gülek bütün Karadeniz şehirlerinde oradaki C.M.P. ve Hür. P. mensupları tarafından da hararetle karşılanıyordu. Hattâ bazı yerlerde profesyonel politikacılar harareti aşırı bile bulmuşlardı. Ama bunlar küçük görüşlerdi. Nitekim C.M.P. Genel Başkanını da her gittiği yerde Halkçıların ve Hür. P. taraftarlarının aynı sıcaklıkla karşılayacağı muhakkaktı. Şimdi ümid ediliyordu ki Osman Bölükbaşı da muhalif partilere "kanat vuruşunu dahi çok görecekti. Zira herkes C.M.P. yi daha büyük işlerle uğraşır görmek istiyordu.

Osman Bölükbaşının da seyahatinin hâdiseli geçeceğini kestirmek için kâhin olmaya lüzum yoktu. Toplantılar kanunu mitingleri ve gösteri yürüyüşlerini men etmişti, ama psikolojik dertlere deva olamazdı. Muhalifler gene konuşacaklardı. Kanuni haklar gene kullanılacaktı. Yapılacak iş, bunlara tahammül göstermekten ibaretti. Daha bu yeri kanunlar hazırlanırken AKİS bunların da kâfi gelmeyeceğini, yarın daha sıkı hükümlere baş vurmanın düşünüleceğini, yolun salim yol olmadığını hatırlatmıştı. Hakiki dert, hâdiselerde değildi. Bunların tefsirinde, telâkki olunma tarzındaydı. Sakat olan oydu. Kasım Gülek uğradığı muamelelere maruz bırakılmadaydı, Karadenize çıktığını pek çok kimse duymazdı bile. Ama şimdi aynı propaganda, Osman Bölükbaşıdan da esirgenmeyecekti.

D.P. içinde bunu haykıracak kimse çıkmayacak mıydı? Çocukların gördüğü bu hakikat artık gözlerin önüne serilmiyecek ve aklıselime davet olmayacak mıydı? Altı sene evvel topla tüfekle yıkılmayacak gibi görünen bir partiyi bugünkü haine getiren sebepleri kimse teşrih etneyecek miydi? Yazık!..

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Süveyş

Cemal Abdülnâsır
"Acemi diktatör"

Kabına sığmayan diktatör

Mısır'ın yeni Cumhurbaşkanı Nâsır'ın Brioni adasından adetâ boş elle dönmesinden sonra -Brioni üçlü toplantısından sonra neşredilen müşterek tebliğde Kuzey Afrika meselelerinden bahsedilmekten kaçınılmış ve Bağdat Paktına hücum edilmemişti - Assuan Barajının finansmanı mevzuunda Amerikanın ve İngilterenin anî olarak sırt çevirmeleri karşısında ne şekilde hareket edeceği, geçen haftanın sonunda dünya siyaseti ile ilgilenenlerin zihinlerini en fazla işgal eden bir husustu. Bu sebeple Nasır'in 26 Temmuz Perşembe akşamı İskenderiyede Kral Faruk'un Mısır'dan kovulmasının dördüncü yıldönümü münasebetiyle yapacağı konuşmaya fazla ehemmiyet veriliyordu. Amerikan diplomasisinin Orta Doğu bölgesindeki anlaşılmaz tutumundan büyük ölçüde faydalanarak, kendini Basra körfezinden Atlantik sahillerine kadar uzanan büyük bir Arap imparatorluğu hülyasına kaptıran ve bu sevdayla cüssesinden büyük işlere atılmakta zerre kadar tereddüt göstermiyen bu şark tipi diktatörcüğün aylardan beri sefil Mısır halkı önüne bir yem gibi attığı Assuan Barajı hülyasının iskambilden şatolar gibi yıkılıvermesi karşısında Amerika ve İngiltere'ye şiddetle hücum ederek içinin ateşini boşaltacağını tahmin etmeyen yok gibiydi. Fakat kimse Nasır'ın hazırladığı sürprizi talimin edememişti. Mısır'ın bu çöl tipi diktatör taslağı hayatının belki de en cüretkârane hareketine girişiyor, bugünkü kuvvetini borçlu olduğu Amerikan vurdumduymazlığına da -petrol menfaatlerini tehlikeye koyarak- kendi eliyle son veriyordu. Nâsır'ın belki de dünya siyaset sahnesinden ebediyen çekilmesiyle neticelenebilecek bu beklenmedik kararı Süveyş Kanalının devletleştirilmesiydi.

5 senede 500 milyon dolar

Cumhurbaşkanının bu kararı, son derece gizli, tutulmuştu. İskenderiye'de yaptığı konuşmada Süveyş Denizcilik Şirketine devletçe el konulduğunu bizzat açıkladığı ana kadar Nâsır'ın bu cüretli kararı hakkında en ufak bir haber bile dışarı çıkmamıştı. Nâsır'ın tarih! nutkunu irad ettiği sırada neşredilen resmî gazetenin özel nüshasında "kanun mahiyetinde olan" bu kararnamenin metni vardı. Bu karara göre şirketin bütün tesislerime ve kanal işlerine el konduğu bildiriliyordu. Devletleştirilme ameliyesinin ikmalini müteakip hissedarlara tazminat ödeneceği, Süveyş'te seyrüseferin Ticâret Bakanlığına bağlı müstakil bir heyet tarafından idare edileceği, şirketin Mısır dahilindeki ve haricindeki emvaline el konacağa, heyetin izni olmaksızın hiç bir işçi ve memurun vazifesinden ayrılamıyacağı, karara muhalefet edenlerin hapisle tecziye edilecekleri kararname metninde yer almıştı. Kararın metnini okuyan Nasır, sözü nihayet Assuan Barajı meselesine getirerek demiştir ki: "Süveyş kanalı Mısır'a 5 senede 500 milyon dolar gelir sağlıyacaktır. Artık Amerika'nın 70 milyon dolarlık- malî yardımına ihtiyacımız kalmamıştır".

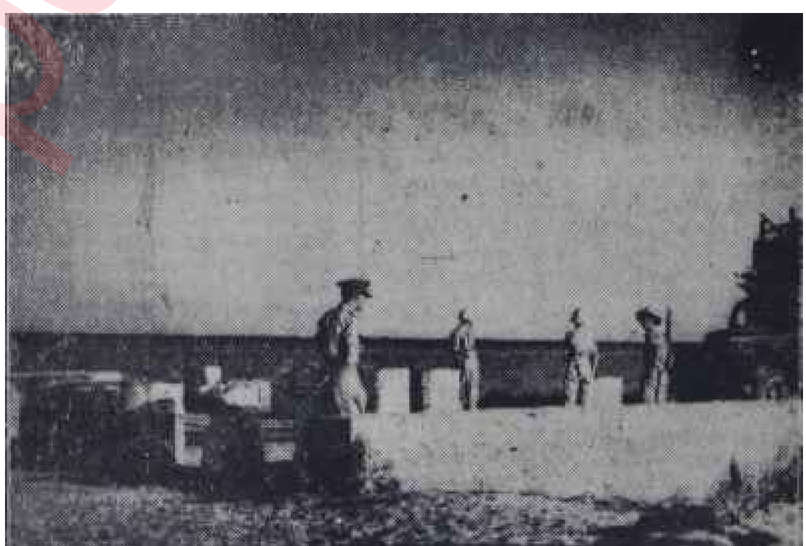
Bu sözler Mısır Cumhurbaşkanının cüretli hareketinin saiklerini başka hiç bir izaha ihtiyaç göstermiyecek şekilde ortaya koyuyordu.

Notalar

Hâdise bütün dünyada hayretle karşılandı ve büyük akisler uyandırdı. Mısır, Süveyş kanalı bölgesini askerî mıntıka ilân ederek, ordudaki bütün izinleri kaldırırken Süveyş kanalı ile yakından ilgili üç devlet -İngiltere, Fransa ve Amerika- de son karara karşı alınacak tedbirleri, takip edilecek hareket tarzını tayin ile meşguldüler.

İngiliz hükümeti Nâsır'ın kararını öğrenir öğrenmez Mısır'a bir nota tevdi etti. Bu notada Mısır'ın hareketi "milletlerarası bakımdan hayatî bir ehemmiyeti haiz olan bu deniz geçidinde, seyrüsefer hürriyeti için vahîm bir tehdit arzeden tek taraflı karar" diye vasıflandırılıyordu. Ayni gün, Fransız Dış İşleri Bakanı Pineau da Mısır'ın Paris Büyükelçisi Abdülnabiyi davet ederek oldukça sert bir lisanla Nâsır'ın son hareketini protesto ediyordu. Pineau'nun konuşması Büyükelçi Abdülnabiyi azarlar mahiyetteydi ve tevdi edilen nota da sertlik bakımından Dış İşleri Bakanının konulmasından aşağı Kalmıyordu. Nitekim Abdülnabi Pineaunun verdiği notayı "kabule şayan" bulmıyarak iade etti. Esasen Mısır'ı Cezayir hâdiselerini tahrik etmekle suçlandıran Fransa ile Mısır arasındaki diplomatik münasebetler bu hâdiseden sonra büyük bir potansiyel kazanmış oluyordu.

Süveyş kanalının üçüncü derecede alâkalı devleti olan Amerika da Mısır'ın son kararı karşısında kayıtsız kalmadı. Hükümet, derhal Eisenhower'in başkanlığında toplanarak Süveyşin devletleştirilmesi karşısında ortaya çıkan durumu . müzakereye başladı. Kabine toplantısının sonun-

Süveyş kanalın dan bir görünüş
İngiliz askerleri tekrar gelecek mi ?

da neşredilen tebliğde Mısır'ın Süveyş kanalı tesislerine el koyması üzerine ilgili diğer devletlerle derhal temasa geçilmiş olduğu bildiriliyordu. Amerika bu meselede İngiltere ve Fransa ile müşterek hareket etme kararındaydı. Mısır hükümetinin bu kararının milletlerarası münasebetler sahasında tevlit edeceği komplikasyonlarla iktisadî durumları Süveyş kanata yoluyla yapılan nakliyata bağlı olası devletlerin maruz kalacakları zorluklar tebliğde bahis mevzuu ediliyordu.

Amerika hükümeti de Mısır'ın Washington Büyükelçiliğine bir nota tevdi etti. Bu notada Mısır'ın son kararı doğrudan doğruya mevzuu bahis edilmiyordu. Fakat Nasır'ın son hafta içinde Birleşik Amerika aleyhinde yaptığı ve yanlış fikirler uyandırabilecek beyanatlara Mısır'ın dikkati çekiliyor ve Mısır Cumhur-

Christian Pineau
"Batılılar arasında birlik!"

başkanının bu hareketleri sert bir lisânla protesto ediliyordu. Mısır'ın Washingtondaki Büyükelçisi de Patisteki meslekdaşı gibi bu notayı kabul edilemez olduğunu iddia ederek reddetti.

İlk tedbirler

İngiltere ve Fransa Nasır'ın Pineau tarafından "yağma" olarak vasıflandırılan (hareketi karşısında ellerim bağlayıp kalmadılar. İngiltere, Mısırın sterlin bakiyelerini ve Süveyş Kanalı Şirketinin İngilteredeki paralarını bloke etti. Mısırın İngilterede 364 milyon dolar tutarında alacağı vardı. İngiliz Hazine Bakanlığı, İngilteredeki bütün bankalara Süveyş kanalının yabancı memleketlerdeki hesapları hakkında Mısır hükümeti tarafından verilecek talimatlara uymamalarını emretti. Bu mevzuda bankalar, kambiyonun müsaadesi olmaksızın hiçbir muamele yapamıyacaklardı.

Avam Kamarasında yapılan görüşmelerde Başbakan Elden, İngiliz hükümetinin "azim ve dikkatle" hareket etmek hususunda kararlı olduğunu ifade etmişti. Muhalefet adına konuşan Mr. Gaitskell de "bu mütegallibane ve tamamiyle haksız hareket" karsısında İngiliz milletinin duyduğu infiali belirterek hükümete meseleyi Birleşmiş Milletlere aksettirmesini ve Mısırlıların İngilteredeki alacaklarının bloke edilmesini tavsiye etti. Bu konuşmaya cevap veren Başbakan Eden, muhalefetin tavsiyelerinden ikincisinin tatbik mevkiine konacağını bildirerek Güvenlik Konseyine müracaat meselesinin de tetkik edilmekte olduğunu açıkladı.

Hâdisenin bu beklenilmeyen safhaya girmesi karşısında bazı İngiliz gazeteleri de Süveyş kanalı bölgesinin yeniden işgal edilmesini istiyorlardı.

Nasır ne yapıyor?

Süveyşle ilgili üç devletin temsilcileri Londra'da toplanarak alınacak tedbirleri kararlaştırırken Nasır Kahire'de Sovyet Rusya'nın Büyükelçisi ile temaslarda bulunuyordu. Nâsır'la Büyükelçi arasında yapılan

SÜVEYŞ KANALININ

30 Kasım 1854 tarihinde, Mısır Umumî Valisi yakın dostu Ferdinand de Lesseps'e. bir fermanla Kızıldeniz ile Akdenizi birbirine bağlayacak kanalı açmak imtiyazını veriyordu. Bu ferman bir imtiyaz mukavelesi mahiyetindeydi, kanalın açılacağı arazi Mısır toprağı olmakta devam edecekti. Gene fermana göre imtiyaz doksan dokuz sene için verilmişti (madde 1-3-4). Açılacak kanaldan bütün Devletler ayni haklara sahip olarak istifade edebileceklerdi (Madde 1 ve 6).

Kızıldeniz ile Akdenizi birbirine bağlayacak bir kanalın açılması fikri bir hayli eskiydi. Bilhassa Fransız ihtilâli sıralarında bu yoldaki cereyan kuvvetlenmişti. 12 Nisan 1789 tarihli bir Directoire kararnamesinde General Bonaparte'a su malûmat veriliyordu: "Süveyş geçidi açılırsa Fransız Cumhuriyetinin Kızıldenize hâkimiyeti kat'î surette temin edilebilir".

Fakat kanalın açılması için 5 Şubat 1856 da yeni bir ferman daha ilân edildi .Bu arada şirket ile Mısır arasında, işçi bulunamaması ve mali sıkıntı yüzünden, ihtilâf çıkti. Hususiyeti, taraflardan birinin -ihtilâfın çıktığı esnada- müstakil bir Devlet olmayışı ve diğer tarafın ise hususî bir şahıs bulunmasından ibaret olan bu ihtilâf, Napoleon III ün hakemliği ile halledildi. Diğer taraftan Fransa, Osmanlı hükümeti nezdinde de teşebbüse geçti ve 22 Şubat 1866 da yeni bir imtiyaz mukavelesi yapmak için müsaadesini istedi.

Bu son mukaveleye göre (madde 13) kanal hiç bir tefrik yapılmaksızın bütün harp ve ticaret gemilerine açık olacaktı. Fakat Mısıra siyasi ve mali bazı haklar da tanınmıştı. Kanalda ve civarında seyrisefain polisi bulundurmak (madde 9/1); kanal boyunca hiç bir ücrete tâbi olmayan bir geçit irtifakı tanımak (madde 9/2); seyrisefaine mâni olmamak kaydı ile, memleketin müdafaası noktainazarından lüzumlu bölgelere, yerleşmek (madde 10); yukardaki şartlar altında idari servisler ihdas edebilmek (madde 11); ve nihayet mukaveleye, riayet edilip edilmediğini kontrol için inşaat mıntıkasında hususi bir komiser bulundurmak hakkı (madde 14) gibi.. Malî bakımdan ise, kanal doksan dokuz sene sonunda Mısıra ait olacak, ayrıca bu müddet zarfında safi kârdan bu memleket yüzde 15 hisse alacaktı.

Kanal nihayet 17 Kasım 1869 da inşaatı tamamlanarak isletmeye açıldı.

Kanalın açılmasına daha isin başından beri muhalif bulunan bir memleket mevcuttu: İngiltere.

Hindistan yolu üzerinde bu kadar mühim bir geçidin başkalarının elinde bulunması Majestenin hükümetinin işine elbette ki gelmiyordu. Osmanlı İmparatorluğunun da imtiyazı bir Fransıza vermeye taraftar oluşu İngiltere'ye siyasî yolları kapamıştı. O da başka yollarla meseleye dahil oldu ve 1875 yılındı Başvekil Disraeli Mısır Hidivinin elinde bulunan hisse senetlerini satın aldı..

Fransa kanalın serbestisini temin edebilmek için milletlerarası bir kontrolü teklif ediyordu. İngiltere de bu fikri desteklemekteydi; çünkü bir müddet sonra kuzey ve güney Amerikayı birbirinden ayıracak Panama kanalı açılacaktı ve bu kanal da İngiltere için büyük ehemmiyeti haizdi. Süveyş için milletlerarası bir kontrol kabul edilirse, Panama için de aynı şey ileri sürülebilecekti..

1882 yılında Arabî Paşa isyanı ile hem Mısırın dahilî emniveti ve hem de yabancıların himayesi ile kanal bölgesinin emniyeti meselesi

görüşmelere dair bir tebliğ neşredilmemekle beraber, mesele Güvenlik konseyine getirilmek istendiği takdirde Rusya'nın vetosunu kullanacağı Hakkında Mısır Cumhurbaşkanına teminat verildiği haber alınmıştı. Fransız Dış İşleri Bakanı Pîneau Pariste gazetecilere "Hükümetimiz Nâsır'ın bu tek taraflı ve keyfi hareketini hiç bir suretle kabul etmemeğe karar vermiştir; Albay Nasırın çok müşkül bir durumda bulunduğu ve çıkmaza girdiği anlaşılmıştır" derken, Başbakan Guy Mollet de bütün yıldırımlarını bu "acemi diktatör" üzerine yağdırıp onu flitlerle mukayese ederken Mısır Cumhurbaşkanı büyük bir soğukkanlılıkla - Fransız Başbakanının mukayesesini haklı çıkarmak istercesine - Batılıları tehdit etmeye devam ediyordu. Aldığı son kararla kincini iyice bilenmiş hisseden "acemi diktatör" bu defa da Kanalı seyrüsefere Kanama tehdidini savuruyordu. Mısır Cumhurbaşkanı Kahire'de yaptığı bir Konuşmada meydan okumaya devam ederek diyordu ki: "Batılıların müdahale ve tahrikleri kanalın kapanmasına yol açabilir. Bu takdirde de kapanmanın bütün mesuliyeti onlara raci olacaktır. Bunu biz alenen söylüyoruz".

Londra toplantısı

Nasır bu tehditleri savururken İngiltere, Fransa ve Amerika, Londra'da Dış İsleri Bakanları kademesinde bir üçlü toplantıya başlamış bulunuyorlardı. Yalnız Peru'dan henüz dönen J. Foster Dulles, Londraya yetişemediğinden Amerika bu konferansta Dış İşleri Bakan yardımcılarından Robert Murphy tarafından temsil ediliyordu. İngilterenin temsilcisi Selwyn Lloyd, Fransanınki de Christian Pineau idi.

Görüşmelere başlamazdan önce basına beyanatta bulunan Amerikan temsilcisi Murphy, gazetecilerin Mısır'a karşı askeri harekele geçilip geçilmiyeceği sualine istişarelerin henüz bu safhaya ulaşacak kadar, gelişmediğini söyleyerek ne reddi, ne de kabulü tazammun etmeyen kaçamak bir cevap vermişti. Amerikanın da İngiltere gibi Mısırlıların alacaklarını bloke edip etmiyeceği sualini de cevaplandırmayan Murphy, Amerika hükümetinin Âssuan Bara-

Selwyn Lloyd

"Arslan, çöle dön*!"*

jının finansmanına iştiraki reddetmiş olmaktan dolayı en ufak bir pişmanlık duymadığını kuvvetle ifade etmişti.

Pineau ise Londra konferansının Batılıların birlik olduğunu göstermekten daha mühim bir mânası olamıyacağını söylemiş ve bu birlik elde edilmediği takdirde durumun çok daha vahim olacağını kaydetmişti.

Batılıların kozları

Londra konferansında Fransa'nın şiddet tedbirlerine taraftar olduğu anlaşıldı. İngiltere de Fransa'yı destekliyordu. Amerika'nın bütün olup bitenlere rağmen müzmin uyuşukluk politikasından- silkinip yeni şartlara intibakta güçlük çektiği anlaşılıyordu. Amerika Dış İşleri Bakanı J. Foster Dulles Atlantiğin öte-

HUKUKİ HİKAYESİ

Dr. İlhan FAİK

ortaya çıktı. Bu meselelerin halli için İstanbulda bir konferans toplandı. İngiltere isyana karsı askerî harekâtının ağırlık noktasını kanal bölgesine teksif etmişti. Bu da milletlerarası bir kontrolün lüzumunu açıkça gösteriyordu.

29 Ekim 1888 tarihinde, Osmanlı İmparatorluğu, Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, İtalya, İspanya ve Avusturya-Macaristan arasında daha önce İngiltere ve Fransa tarafından hazırlanan proje 17 maddelik bir anlaşma seklini alarak İstanbulda imzalandı.

İstanbul makalevesi Süveyş kanalıma bütün Devletlere (mukaveleye taraf olmayanlar da dahil olmak üzere) sulh zamanında olduğu gibi harp zamanında da açık olacağını bildiriyordu. Kanal hiç bir zaman abluka altına alınmayacak, keza kanalda ve giriş çıkış limanlarında hiç bir askeri harekâta girişilemlyecekti. Harp zamanında, muharip Devletler kanalda ve limanlarda durup cephane, harp levazımatı ve asker alamayacaktı. Hiç bir harp gemisinin kanal içinde ve limanlarda kalmamasının istisnası, muharip olmayan Devlet harp gemilerinin ancak tayin edilmiş bir müddet kadar Süveyş ve Port-Sait limanlarında kalabilmeleriydi.

Fakat, kanalın bu herkese açık bulundurulacağı kaidesine ve bitaraflığına daima riayet edilmemiştir. 1898 İspanya-Amerika harbi esnasında İspanyol gemilerine kanaldan geçmek müsaadesi verilmemiş, Birinci Dünya Harbinde ise kanal bölgesi İngiltere tarafından tahkim edilmiştir. Keza İkinci Dünya Harbinde de kanal, aynı şeklide müdafaa olunmuştur.

1938 yılında İtalyan-Habeş harbi esnasında Milletler Cemiyeti, misalim 16 ncı maddesine dayanarak kalyaya karşı iktisadi tedbirler almayı kararlaştırdı. Bu karara göre Süveyş kanalını da İtalyan gemilerine karşı kapatacak icap edecekti. 1888 tarihli İstanbul mukavelesi her ne suretle olursa olsun geçit hakkının tahdidini gayrı meşru addediyordu. Fakat milletlerarası bir teşkilâtın kararlarının umumi bir anlaşmadan üstün sayılması icap etmez miydi?

Ancak 1936 da kanal İtalyaya kapatılmadı ve İtalyan harp gemileri kanaldan istifadeye devam ettiler.

Kanalın kimin tarafından müdafaa edileceği meselesi, İngiltere ile Mısırın siyasi münasebetleri de göz önüne alınırsa, gittikçe daha önem kazanmaktaydı. 1888 yılından bu yana Mısır siyasî vaziyetini düzeltmiş, Osmanlı İmparatorluğundan tamamiyle ayrılmıştı. Coğrafi durumu itibariyle de kanalı en iyi müdafaa edecek vaziyette Mısır bulunmaktaydı. Fakat Mısırda İngiliz hâkimiyeti son zamanlara kadar devam etmiştir. 26 Ağustos 1936 tarihinde Mısırla İngiltere yeni bir anlaşma imzalamışlardı. Bu anlaşma hükümlerine göre İngiltere yirmi sene kanalın müdafaasını temin edecek, kanal bölgesinde asker bulundurabilecek ve bu, herhangi bir işgal telâkki edilemiyecekti. 1936 anlaşması, ömrünün ortasında, Mısırın kendisini batıl addetmesi ile ortadan kalktı ve İngiliz hükümeti 8 Mayıs 1946 da. Mısırda bulunan bütün askerî kuvvetlerini geri çekmeye karar verdi.

Böylece Mısır kanalın müdafaası bakımından da istediğini elde etmiş oldu. Fakat milletlerarası bir kontrolün İcra edilemeyişi, Süveyşi, dolayısı ile Mısırı, ilk çıkacak ihtilâfın ağırlık noktası hâline getirdi. Ve şimdi bütün dünyanın karşısına böyle bir ihtilâf dikilmiş bulunuyor.

sinde "Mısır'ın bu kararı milletlerarası itimada indirilen ağır bir darbe dir" derken Londra'daki Amerikan temsilciliyi Fransız ve İngilizlere adetâ akıntıya kürek çektiriyorlardı. ingilizler ve Fransızlar çok sert mukabil tedbirler ittihazını ve kanalın seyrüsefer serbestisini teminat altına almak maksadıyla Rusya'nın da temsil edileceği milletlerarası bir idare heyetinin teşkilini hedef tutan bir plân teklif etmişlerdi. Amerika bu plânı umulduğu kadar hararetle karşılamamıştı. Bununla beraber diğer iki devletin temsilcilerinin ısrarlarıyla Nasır'ın kanala el koymasına mukabele olarak hazırlanan bu plân gündeme alınmıştı. İngiltere-

nin, Mısır'a müşterek bir nota verilerek kanaldan geçecek olan gemilerin hareketine mâni olunduğu takdirde kuvvet kullanacaklarının bildirilmesi teklifi henüz karara bağlanmamıştı. Bununla beraber, alınacak karar ne olursa olsun. İngiltere Başbakanı Eden tarafından da ifâde edildiği gibi "Büyük bir milletlerarası deniz yolu olan Süveyş kanalının kontrolunu, son hâdiselerin gösterdiği gibi, sadece milliyetçi gayelere alet edecek bir tek memleketin eline bırakacak bir hal çaresini katiyen kabul etmiyecekti".

Yeni bir kanal mı?

Nasır Süveyşten sade peşin para ödeyen gemilerin geçmesine müsaade edip bir taraftan da kanalı kapama tehdidini Demoklesin kılıcı gibi tepede tutarken, bazı çevreler Süveyşi gözden çıkararak yeni tedbirler arıyorlardı. Meselâ gemilerin şimdilik Ümit Burnundan dolaşmasını teklif edenler çıkıyordu. Lordlar Kamarasındaki bir toplantıda da İngilterenin eski Harbiye Bakanı Lord Hore Belisha, Akabe körfezi ile Akdeniz arasında İsrail topraklarından geçen yeni bir kanal açılması fikrini ortaya attı. İngilterenin iktisadî çevrelerinde çok müspet akisler bulan bu teklife cevap veren Devlet Bakanı Lord Reading, hükümetin elbette bu çareyi de gözden geçireceğini, fakat şimdi çok daha âcil tedbirler üzerinde durmak mecburiyetinde bulunduklarını, uzun vadeli tedbirlerin ilerde ele alınacağını söyledi.

Japonya

Sulh peşinde

Geçen hafta Japon Dış İşleri Bakanı Shigemitsu Kremlinli idarecilerle müzakerelerde bulunmak için Moskovaya gitti. Kremlinin kapısının ziyaretçiler tarafından aşındırıldığı şu günlerde bu ziyareti diğerlerinden ayıran ve alâka çekici hale getiren husus, Japonyanın halen Rusya ile harp halinde bulunmasıydı.

Hatırlanacağı gibi Hiroşima'da atom bombasının patlamasından sonra müttefiklerin kayıtsız şartsız teslim teklifini kabule mecbur kalan

Hato Yama
Zor, oyunu bozdu

Japonya, silâhı elden atmış, işgal edilmiş ve böylece İkinci Cihan Harbinin kanlı safhası sona ermişti. Fakat o zamandan bu yana Japonya ile Rusya arasında barış temin edilmek şöyle dursun, iki memleketin temsilcilerinin bir araya gelerek görüşmeleri bile mümkün olmamıştı. Nihayet *geçen* senenin başlarında Rusyanın teşebbüsü ile iki memleket arasında münasebet tesisi, mevcut pürüzlerin giderilmesi için bir müzakere fikri kuvvet bulmaya başlamıştı. Japon idarecileri müzakerelere girişme teklifini müsait karşılamakla beraber, görüşmelerin Moskovada yapılması teklifini şiddetle reddetmişlerdir. Bunun üzerine konferansın bitaraf bir memlekette akti hususunda mutabakata varılmıştı. Bu suretle Londrada başlıyan Rus-Japon görüşmeleriyle iki memleket arasında diplomatik temas fiilen tahakkuk etmişti. Fakat Londra görüşmeleri Büyükelçiler kademesinde yapıldığı cihetle istişari olmaktan ileri bir kıymet taşımıyordu ve bu

görüşmelerin meyva vermesi cidden zordu. Bununla beraber bu karşılıklı iyi niyet havası içinde iki memleket arasında bir balıkçılık anlaşmasının imzası mümkün olmuştu. Fakat bu anlaşmanın kâğıt üzerinden tatbik sahasına geçmesi de sulh anlaşmasının imzasına bağlıydı. San Francisco'da Rusyadan başka bütün devletlerle sulh anlaşmasına varan Japonyanın bu kuvvetli komşusuyla ve onun tesiri altında bulunan Kızıl Çinle normal diplomatik münasebetlerini kuramamış olması iç siyaset bakımından da halli süratle gereken bir mesele mahiyetini almıştı. Nitekim bugün iktidarda bulunan Muhafazakâr Parti bu merhaleyi Rusya ve Kızıl Çinle normal münasebetlerin kurulması vaadında bulunarak geçebilmişti. Efkârı umumiye hükümetten bu vaadin- tahakkuk ettirilmesini bekliyor. Nitekim bu sene yapılan ara seçimlerinde - Sosyalistlerin Muhafazakârlar aleyhine kuvvetlenmeleri hükümete bir ihtar yerine geçti ve Başbakan Hato Yama Sovyet . Rusya ile müzakere meselesini ciddiyetle ele almaya mecbur kaldı. Başbakan bu kararını tatbik mevkiine koymağa girişirken .'kuvvetli bir muhalefetle karşılaştı. Muhalefet bizzat kabineden geliyordu ve Rusya ile müzakerelere girişmenin aleyhinde bulunanların şampiyonluğunu halen Moskovada bulunan Dış İşleri Bakanı Shigemitsu yapıyordu. Koyu bir Amerika taraftarı olarak tanınan Dış İşleri Bakanına göre Sovyet Rusya ve dolayısıyla Kızıl Çinle müzakerelere girişmek Japonyanın hakiki dostu Amerikayı gücendirmekten başka hiç bir netice veremezdi. Fakat Başbakan Hato Yama iç politika hâdiselerinin hükümeti ve partisini tehdit eden gidişinden endişeye düşmüştü ve bu sebeple de kabine arkadaşlarını ikna için bütün güçüyle uğraşmıştı. Nihayet geçen âyın ortalarında Moskovaya giderek Sovyet Rusyanın idarecileriyle müzakerelere girişmek kararına varıldı. İşin hoş tarafı Moskovaya gidecek heyetin başkanlığına bu meselenin hararetti muhalifi Dış İşleri Bakanı Shigemitsu'nun tayin edilmesiydi. Japon Dış İşleri Bakanının Moskova müzakerelerinde nasıl bir hareket tarzı takip edeceği şimdilik belli değildir ama, Sovyet Rusya ile yapılacak sulhun ehemmiyetini her şeyin üstünde tutacağı muhakkaktır. Bu yüzden Japonların Moskovada öne atacakları Kuril adalarının Japonyaya iadesi mevzuunda fazla ısrar göstermeleri beklenemez. Esasen Japon temsilcileri San Francisco- konferansında Rusyanın gıyabında Kuril adaları üzerindeki haklarından feragat etmiş bulunmaktadır. Fakat Japon efkârı umumiyesinde bu adaların kendilerine iade edileceğine dair bir kanaat gün geçtikçe kuvvet kazanmaktadır. Shigemitsu'nun bu kanaati boşa çıkarması ve Moskovadan dâhildeki prestijini tamamiyle kaybetmiş olarak dönmesi kuvvetli bir ihtimal olarak görülmektedir.

ULAŞTIRMA

Denizcilik

Uğursuz gün

İtalyan deniz ticaret filosunun en büyük ve en lüks gemisi 29.083 tonluk Andrea Doria geçen Temmızun 17 sinde Cenova limanından New York'a hareket ediyordu. Transatlantikte 1000 den fasla yolcu vardı. Yolculuk güzel bir havada başlamıştı. Yalnız yaşlı İtalyanları düşündüren bir şey vardı ki yolculuğun keyfini kaçırıyordu. İtalyanlar 17 rakamını uğursuz sayarlardı. Tıpkı Amerikalıların 13 ü gibi. İşte İtalyanın "deniz üstündeki gururu" Andrea Doria böyle uğursuz sayılan bir günde yola çıkıyordu. Normal olarak bu gemi atlantiği 8-9 günde geçerdi. Bu sefer de 26 Temmuz Perşembe günü New York limanına varacaktı. Gemi her zaman sisli olan Nantucket adasının açıklarındaydı. mesi için hiç bir sebep yoktu. İki gemi nasıl olup da çarpışmıştı? Kazayı ilk olarak Andrea Doria haber, vermişti. Batmaz sanılan muazzam gemi saat 23.22 de su geçmez, bölmeleri, daha başka emniyet tertibatı olmasına rağmen ilk S.O.S. işaretim gönderiyordu. Kaza mahalli belli olur olmaz Cape Ann, Cape Cod ve Boston sahil muhafaza teşkilâtı ellerine geçirebildikleri bütün deniz vasıtalarını harekete geçirmişlerdi. Bu sırada kaza mahalline çok yakın olan Ile De France transatlantiğinden ve başka gemilerden çarpışan gemilerin yardımına koştuklarına dair haberler alınıyordu. New York Araştırma ve Kurtarma Merkezine ilk haber o gece 23.25 de ulaşmıştı. Gemilerin yeri tespit edildikten sonra o civardaki bütün sahil muhafaza istasyonlarına ve gemilere bu korkunç haber bildiriliyor ve hepsinden yardım isteniyordu.

01.13 Hüviyeti meçhul bir gemi: 12 sandalımız var.

01.21 Cape Ann soruyor: Size. ne kadar yaklaşabiliriz?

01.24 Cape Ann bildiriyor: İki cankurtaranımızla Andrea'ya yaklaşıyoruz.

01.26 Andrea Doria: Tehlike vahim, mümkün olduğu kadar çok cankurtarana muhtacız. Kendi cankurtaran sandallarımızı kullanamıyoruz.

01.30 Stockholm vaziyeti bildiriyor: Arz 40.34 kuzey, Tul 69.45 batı.

01.33 Cape Ann soruyor: Şimdi olduğumuzdan daha yakına gelelim mi?

01.34 ile de France haber veriyor: 9 mil açığınızdayız, bütün cankurtaranlarımızı size gönderiyoruz.

01.43 Andrea Doria daha önceki mesajını tekrarlıyor: Tehlike vahini mümkün olduğu kadar çok cankurtarana muhtacız. Kendi cankurtaran sandallarımızı kullanamıyoruz.

01.46 Hüviyeti, bilinmeyen bir gemi Andrea Doria'ya şu mesajı gönderiyor: İki cankurtaranımız yolda, size geliyor.

Andrea Doria transatlantiği batmak Üzere

Konserve "kutusu mu ?

Vakit gece yansına yaklaşıyordu. Bu saatte yolculardan kimi yatmış, kimi dans salonunda, kimi güvertede gezintideydi. Saat tam 23.22 de gemi müthiş bir gürültüyle sarsılmış ve birden bire yana yatmıştı. Yolcular yataklarından fırlamışlar, yere kapaklanmışlardı. Her taraftan çığlıklar işitiliyordu. İlk anlarda geminin meçhul uçakların hücumuna uğradığı sanıldı.

İki gemi çarpışıyor

Andrea Doria'nın ayın 17 sinde yola çıkışından endişe edenler haklı çıktı. İşte koca denizin ortasında iki gemi çarpışıvermişti. Andrea Doria batıyordu. Öteki gemi 11.650 tonluk İsveç bandıralı Stockholm'du. Andrea Doria'da 1134 yolcu, 575' mürettebat vardı. Stockholm'da ise yolcu sayısı 550, mürettebat ise 200 dü. İki gemide de radar olduğu biliniyordu. Radarların siste işleme-

Atlantiğin ortasında sis içinde ve karanlıkta oynanan bu feci dramın dakika dakika tutulan bilançosu şöyleydi: 24.21 Stockholm bildiriyor; Ağır hasara uğradık. Geminin burnu ezilip parçalandı. Birinci bölmeye su doldu. Olduğumuz yerde kalmak zorundayız. (Andrea Doria'ya) Cankurtaran sandallarınızı indirebilirseniz, kazazedeleri yukarı alabiliriz.

Andrea Doria cevap veriyor: Bize yanaşınız.

24.38 Cape Ann gemisi bildiriyor: İki geminin arasındayım, cankurtaran sandallarım hazır. (Bu geminin iki sandalı vardı.)

24.45 Sahil Muhafazaya ait bir gemi bildiriyor: On mil uzaktayız 18 cankurtaranımız var.

01.12 Andrea Doria: Daha çok cankurtaran sandalına ihtiyacımız var.

01.53 Manaqui gemisi- iki kazazede transatlantiğe şu telsizi eskiyor: G.M.T. 09.00 da yanınızdayım, iki cankurtaranım var. Andrea Doria bir dakika sonra teşekkür ediyor.

01.56 Bir Norveç gemisi: Tahminen G.M.T. 11.00 de yanınızda olacağız.

02.02 Robert E. Hopkins gemisinden: 18, 19 mil doğunuzdayız, bir saate kadar yetişiyoruz. İki cankurtaran var.

02,14 Laura Marsk gemisinden alınan mesaj: İki saate kadar oradayız.

02.17 Ile de France bildiriyor: Şimdi tam karşınızdayız.

02.20 Ile de France: 10 cankurtaranı denize indirdik.

02.22 Robert E. Hopkins: 40 dakika sonra iki cankurtaranımızla oradayız.

02.24 Cape Ann'dan Stockholm gemisine: Andrea'nın ilk kazazedeleri almış bulunuyoruz.

02.28 Robert E. Hopkins Stockholm'a soruyor: Sis çok mu?

02-29 Stockholm cevap veriyor: O kadar çok değil.

02.33 Cape Ann: Andrea Doria'dan kurtulanlarla dolu cankurtaran yedeğimizde.

02.38 Rabert E. Hopkins: 5 milimiz kaldı, bir diyeceğiniz var mı ?

02.40 Robert E. Hopkins: kazazedeleri toplamağa hazırız.

02.46 Ile de Prance: Kazazedelerin hepsi kurtarıldıktan sonra tam yolla New York'a hareket edeceğiz. Başka bir gemi isteyiniz, yola devama mecburum.

02.48 Cape Ann: Acele bir doktora ihtiyacımız var, kazazedeler için.

02.54 Laura Marsk gemisi: Bir saate kadar geliyoruz, cankurtaranlar hazır.

Stockholm kılavuz istiyor

Saat 03.02 de İsveç transatlantiği Stockholm, civardaki bütün gemilere şu mesajı veriyordu: Gemimizin ön tarafı hasara uğradı. Bir numaralı bölmede su var. Geminin başka arızası yok. Ağır ağır New York'a varmağa çalışacağız. İhtiyat tedbiri olarak bir geminin New York'a kadar bize refakat etmesini istiyoruz. Lütfen nazarı dikkate alın.

03.07: Stockholm bir İngiliz gemisine ağır hasara uğradığını, fakat henüz vahim bir tehlike mevcut olmadığını bildiriyor.

03.11 Robert E. Hopkins hangi geminin Andrea Doria olduğunu anlamak için pırıldak yakılmasını istiyor.

03.14 Stockholm, kurtarma gemilerinin kendisini tanımaları için pırıldak yakmasını istediklerini Andrea Doria'ya bildiriyor.

03.15 Robert Hopkins Stockholm'a soruyor: New York'a ne zaman hareket etmek istiyorsunuz.

03.16 Stockholm'dan Andrea Doria'ya: Gemide kalan yolcuların tahmini **sayısını bildirin.**

03.24 Stockholm Andrea Doria'ya: Robert E. Hopkins pırıldak yakmanızı istiyor.

03.27 Meçhul bir gemi **Stockholm'» soruyor: Refakat gemisi** buldunuz mu ?

03.28 Stockholm cevap veriyor: Henüz bulamadık. Fakat cankurtaranlarımız dönünce hemen hareket etmek istiyoruz.

03.30: II de France, Cape Ann'a soruyor: Kaç yolcu kurtardınız?

03.32 Meçhul bir gemi: Sandallarımızı indirdik kurtarmağa geliyoruz.

03.38 Sahil Muhafaza'ya ait olduğu zanedilen bir gemi: 200 yolcu kurtardık, daha gelecekler **var.**

Saat 03.47 de Stockholm, Andrea Doria'ya Sahil Muhafaza'ya ait **iki** büyük geminin de imdadına gelmekte olduğunu bildiriyor.

3.48 Bir İngiliz gemisi: Yanınızdayız, cankurtaranlarımızı indiriyoruz.

03.49 S.S. Laut bildiriyor: Dört tahlisiye sandalımla saat 11.00 G.M. T. de kaza yerinde olacağım.

Sabaha karsı Stockholm, Massachussetts'deki Sahil Muhafaza İstasyonuna şu mesajı gönderiyor: En yakın sahil muhafaza istasyonuna, Gemimizde Andrea Doria'dari kurtardığımız üç ağır yaralı var, derhal tedavi altına alınmaları lazım. Mümkünse helikopter gönderiniz. Mevkiimiz 46,34 kuzey, 69.45 batı.

03.54 Ile de France'dan Andrea Doria'ya: Müsaade ettiğiniz takdirde tam yolla New York'a döneceğim. Gemiyi terkediyor musunuz, yoksa arkadaşlarınızla birlikte gemide kalacak mısınız?.. Gemide daha kurtarılacak yolcu var mı, ne kadar?

03.56 da kaza mahalline bir Amerikan hastahane gemisi de gelmiş bulunuyordu.

04.25 de Stockholm, 425 yolca kurtardığını Andrea Doria'ya bildirdi. Kazazede İsveç gemisi cankurtaran **sandallarının dönmesini bekliyordu.**

04.33 Sahil Muhafaza kuvvetlerine mensup Kelley gemisinden Stockholm'a: Gemimizde bir doktor var. Bir saate kadar yanınızda olacağız.

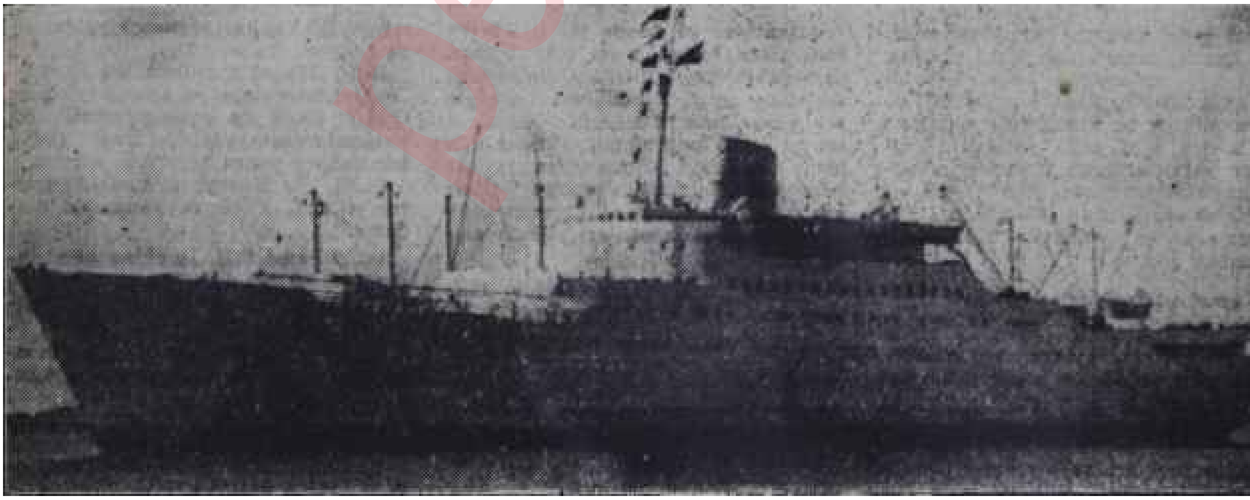
Stockholm, bu mesaja cevap olarak Kelley'e "Andrea Doria'ya yardım edip, bize helikopterlerle doktor gönderiyorlar." dedi.

04.40 da Stockholm, Sahil Muhafaza'dan cankurtaran sandallarım geri göndermesini istiyordu. Bu sırada hâla Andrea Doria'nın yardımına gelen gemiler oluyordu. Saat 04.58 de Ile da France Stockholm'a şu haberi verdi: Bütün yolcular kurtarıldı, tam yolla New York'a dönüyorum. Aynı dakikada Sahil Muhafaza'nın bir gemisi de Andrea Doria'nın yanı başında olduğunu, artık yardıma ihtiyaç kalmadığım bildiriyordu.

05.04 Cape Ann Stockholm'a şu mesajı gönderiyordu: 175 yolcu aldık, Ne w York'a hareket etmek istiyoruz.

Kurtarmadan sonra

Andrea Doria ile Stockholm'un yardımına koşan gemiler denizin Üstünü tam alta saat karış karış aramışlardı. Artık kurtarılacak kimse kalmadığına emindiler. Cankurtaran sandallarının dönmesini bekliyorlardı. New York'a hareket edeceklerdi. Stockholm, ağır ağır New York'a gitmek kararındaydı, yalnız kendisine refakat edecek bir gemi bekliyordu. Saat 06.19 da Stockholm'a New York'dan telsizle haber veriliyordu. Sahil Muhafaza' nın Tamaros ve Owasco gemileri yoldaydı. Saat 10 da orada olacaklar ve Stockholm'a refakat edeceklerdi. New York, Andrea Doria'nın mürettebatının akıbetini soruyordu: kaptan gemiden ayrılmış mıydı? Bu henüz bilinmiyordu. Çünkü Andrea Doria'nın telsizi artık cevap vermiyordu. Belki gemide kimse kalmamıştı. Sabah saat 7

Kazadan ağır yaralı çıkan Stockholm transatlantiği
Bodoslaması parçalandı

de Andrea Doria sancak tarafına iyice yatmıştı, batmak üzereydi. Fakat denizcilik tarihinin en büyük tahlisiye hareketi muvaffakiyetle sona erdirilmiş ve Andrea Doria'dan mürettebat ve yolcu olarak 1705 kişi kurtarılmıştı. Çarpışma neticesinde en az dört kişinin öldüğü tahmin ediliyordu. Ile De France gemisinden bildirildiğine göre, Andrea Doria'dan kurtarılan 760 yolcu arasında kayıplarının yasım tutanlar vardı. Şimdilik bir şey söylenemezdi. Bu kayıplar belki başka gemiler tarafından kurtarılmıştı.

Andrea Doria'da olup bitenler

Talihsiz İtalyan transatlantiğinden kurtulanlar arasında bulunan Philadelphia Belediye Reisi Richardson Dilworth ve eşi gezinti güvertesinin altında ve Stockholm'un çarptığı tarafa rastlayan kamaralarında uyuyorlardı. Birden bire neye uğradıklarım anlamamışlardı. Mr. Dilworth ancak ayağına bir pantalon geçirecek vakit bulabilmişti. Karısı da yatağından fırlamış sırtına bir gömlek geçirmiş, pardesüsünü de omuzlarına atmıştı. Ama yürüyemiyorlardı. Gemi birdenbire yan yatmıştı. Ancak dizlerin üstünde emeklemek mümkündü. Bütün kıymetli eşyaları kamaralarında kalmıştı. Canlarını kurtarmaktan başka bir düşünceleri yoktu. Yolcular güvertelerde bir yere sarılmış bekliyorlardı. İlk dakikaların korkusu kısmen geçmiş, ortalığa bir sükûnet hâkim olmuştu. İki saat geçtiği halde görünürde gemi filan yoktu. Bereket versin, deniz sakindi. Yoksa, dalgalı bir denizde 35 derece yan yatmış bir geminin uzun zaman dayanmasına imkân kalmazdı. Nihayet kurtarma gemileri görünmeğe başlamıştı. Andrea Doria'ya ip merdivenler atılıyor, yolcular cankurtaran sandallarına biniyorlardı. Kazazede yolcuların sükûnetine diyecek yoktu, kurtarmağa gelenler de hiç telaşlanmadan, soğukkanlılıkla ve süratle işlerini görüyorlardı. Andrea Doria'nın yolcularının büyük bir kısmı kırk yaşım geçenlerdendi. Bunların, hele kadınların ip merdivenlerden inmeleri hakikaten bir meseleydi. Fakat Ile de France'ın mürettebatı harikulade insanlardı. Canlarını dişlerine takmışlar çalışıyorlardı. Belediye Reisi, Ile de France'da kendilerine gösterilen yakınlığı anlata anlata bitiremiyor, "Andrea Doria'dan Ile de France'a geçince kendimizi cennette zannettik" diyordu..

Yaralılar ihtimamla naklediliyor

Ucuz atlatılan felâket

Müthiş manzara

Andrea Doria'nın 760 yolcusunu kurtaran ile de France'ın kaptanı Raoul de Beaudean tarihin, en büyük deniz kazalarından biri olan bu kazayı şöyle anlatıyordu: "Nantucket'in altı mil güneyinden geçiyorduk. Vakit gece yarısına yakındı. Yarım saat önce başlıyan sis adamakıllı bastırmıştı. Köprü üstünden geminin burnu görünmüyordu. Andrea Doria'dan bir imdat işareti almıştık. Hâdise hakkında mütemmim malûmat almak için mütemadiyen Andrea Doria'yı telsizle arıyorduk. İlk telsizinde sadece yardıma ihtiyacı olduğunu bildirmişti. Biz 4e cevaben iki saate kadar yetişebileceğimizi söyledik. Batıp batmadığını soruyor, fakat cevap alamıyorduk. Anlaşılan yardımcı telsizini kullanıyordu. Hiçbir şey duyamıyorduk. Fakat diğer gemilerle konuşmasından 1500 den fazla yolcu ve mürettebatıyla battığım anlamıştık. Kesif sise rağmen saatte 22 mille Andrea'ya doğru gidiyorduk. Cape Ann'la bir başka gemi de 500 yarda uzağimizdaydı. Cankurtaran kayıkları yetmiyecekti. Sisin, dağılması için içimden dua ediyordum. Gerçekten sis dağılıyor ve korkunç bir şekilde yana yatmış Andrea Doria görünmeğe başlıyordu, 10 sandallınızı beş dakikada denize indirmiştik. Mürettebatımız fevkalâde cesaret gösteriyordu. Kurtarma harekâtını gemiden hoparlörlerle idare ediyorduk. Saat 02.05 den 07.05 e kadar 760 kişi toplamıştık. Hemen hepsi yarı çıplaktı, çoğu yaralıydı, ağlıyanlar, yas tutanlar vardı. Tek kelimeyle müthiş bir manzaraydı. Doktorlarımız, hemşirelerimiz büyük bir gayret göstererek yaralıları yatırdılar, çıplakları giydirdiler. Kendimi harp yıllarında' sandım. Yolumuzdan epeyce alakonmuştuk ama 760 can kurtarmıştık, biraz geç kalmanın lâfı mı olurdu".

Kaptan gemisinden ayrılmıyor

Andrea Doria'da sabahın saat yedisinde Kaptan Piero Calamai ile mürettebattan beş on kişi kalmıştı. Bütün gayretleriyle gemiyi kurtarmağa çalışıyorlardı. Pompaları işletin, suyu dışarı atabilseler belki geminin 45 dereceye varan meylinin» daha fazla artmasını önliyebileceklerdi. Fakat Ümit kalmadığı anlaşılıyordu. Kaptan Calamai, mürettebata gemiyi terketmelerini emrediyordu. Deniz Ticaret Bakanlığı kendisine de gemide kalmaması hususunda talimat vermişti. Nihayet onlar da bir can-kurtaranla Andrea Doriadan ayrıldılar. Geminin son dakikalarını Sahil Muhafaza teşkilatının gözcü gemileri bildiriyordu: "Gittikçe yana yatıyor... kurtarmak imkanı yok... uskuru gözüküyor... Andrea Doria saat 10.09 da battı... derinlik 225 kadem."

İtalyan Deniz Ticaret filosunungözbebeği olan bu 29.083 tonluk yüzen saray 30 milyon dolara malolmuş ve üç sene evvel denize indirilmişti. New York'a 101 inci seferini yapıyordu, 19-24 milyon dolara sigortalıydı.

Kaza neden oldu?

Denizcilik mütehassıslarını hayrete düşüren, Stockholm'la Andrea Doria'nın çarpışmasıydı. Bu nasıl olabilirdi? İki gemide de radar vardı. Sonra Andrea Doria batmıyacak şekilde inşa edilmişti. Otomatik olarak kapanan su geçmez bölmeleri vardı. Geminin sahipleri, Andrea Doria'nın nasıl olup da battığına bir türlü akıl erdiremiyorlardı. Gemi yapılırken bütün emniyet tedbirleri düşünülmüştü. Radar mütehassıslarına göre, rüyetin "sıfır" olduğu hallerde bile radarla mücehhez bir geminin karsıdan gelen gemiyi 50 mil mesafeden farketmesi icab ederdi. Sisin radar cihazlarının neşrettiği elektronik dalgaların yayılmasını önlemesi düşünülemezdi. Gemilerinin siluetlerinin civardaki kara parçalarıyla örtülmesine de imkân yoktu. Acaba gemiler kesif sise rağmen çok süratle mi seyrediyorlardı?

İsveçli Kaptan ne diyor

Stockholm gemisinin kaptanı 62 yaşında, 44 senelik denizci Gunnar Nordensen New York'ta verdiği bir beyanatta gemideki iki radar cihazının da çarpışmadan önce ve sonra işler vaziyette olduğunu bildirmiş ve avukatının tavsiyesi üzerine kazadan evvelki durum hakkında izahat vermemişti. Bir gazeteci kazadan kemen önce radarın işleyip işlemediğini sormuş, avukatının ikazı üzerine Nordensen bu suali de cevapsız

Piero Calamai
"Andrea Doria"cık..

bırakmıştı. Stockholm'un kaptanı bütün bildiklerini tahkikat esnasında anlatacaktı. Ortada dolaşan bir rivayete göre, Stockholm, kazadan evvel yanlış rota takib ediyordu, bunun farkına varınca kendi rotasına girmek istemiş ve bu keskin manevra neticesinde sancaktan Andrea Doria'ya bindirmişti. Kaptan Nordensen bu hususta da birşey söylemedi.

Üzüntülü suvari

Kaptan Piero Calamai İtalyanın en meşhur kaptanlarındandı. İkinci Dünya Harbinde gösterdiği başarılardan dolayı Amerikan Hükümeti tarafından madalya ile taltif edilmişti. Onun bir hata yapabileceğine ihtimal verilmiyordu. Kazadan sonra Kaptan Calamai'yi ve gemiyi onunla birlikte terkeden mürettebatı Amerikan destroyeri Edward H. Allen karaya çıkardı. Kaptan bir müddet İtalyan Sefareti mensupları ile İtalyan Denizyolları Şirketi temsilcileriyle görüştükten sonra gazetecilere yazılı bir beyanat okumağa gayret etti. Sesi titriyor, üzüntüsünün derecesi yüzünden belli oluyordu. Kazadan bahsederken "gemideki hasar çok büyüktü, yolcuları ve mürettebatı tahliye etmekten başka çare yoktu" diyordu. Kaptan Calamai, Amerikan Deniz, Hava ve Kara kuvvetlerinin gösterdiği yakın ilgiye ve yardıma teşekkür ediyor, ile de France, Cape Ann ve Stockholm gemilerine minnettarlıklarını arzediyordu. Kaptan bu beyanatını okuduktan sonra Brooklyn Askeri Üssünde kendisine tahsis edilen hususi daireye gitti. Kaptana polisler ve ordu mensupları refakat ediyordu. .

Yeni bir iddia

Mütehassıslar Andrea Doria ile Stockholm'un neden çarpıştıklarını araya dursunlar, Frankfurt'ta çıkan Abendpost gazetesi bu çarpışmaya Amerikanın Pasifikte yaptığı Hidrojen bombası denemelerinin sebep olduğunu iddia ediyordu. Gazeteye göre, Massachusetts açıklarında biriken radyoaktif bulutlar iki geminin de radarlarının işlemesine mâni olmuştu. Abendpost'un bu iddiası alâkalı çevrelerde heyecan uyandırmıştı. Henüz kazanın sebebi kesin olarak bilinmiyordu. Bu ancak teknik araştırmalardan sonra belli olacaktı. Son bir habere göre Andrea Doria'nın seyir defteri kurtarılmıştı. Bu kazayı aydınlatmak bakımından çok mühimdi. Gemilerin yanlış rota takib edip etmedikleri, radarın işleyip işlemediği bu defterin tetkikinden anlaşılacaktı. Andrea Doria'nın batarken çekilmiş fotoğraflarını inceleyen denizcilik mütehassısları, gemide açılan rahnenin çok büyük olduğunu, bu vaziyette hiçbir geminin kurtulamıyacâğını belirtiyorlardı.

Stockholm, Andrea Doria'nın sancak tarafında jenaratör dairesinin bulunduğu yere çarpmıştı, yaranın büyük kısmı su kesiminin altındaydı. Koskoca transatlantik, bir konserve kutusu gibi yarılıvermişti. Onbeş metre kadar genişlikte olduğu tahmin edilen rahneden bölmelere hücum eden suları tahliye etmeye imkân bulunamamıştı.

Stockholm'un geminin en hassas yerine çarpması yaranın derin olmasına yol açmış ve Andrea Doria'nın en modern, en mükemmel emniyet tertibatı hiç bir işe yaramamıştı. İtalyan gemi inşaat sanayiinin medarı iftiharı adetâ can çekişe çekişe, ağır ağır Atlantiğin derin suları altına kaynayıp gitmişti.

Ölenler, kayıplar

Kazanın ilk günü hüviyeti tespit edilemiyen dört ölüden bahsediliyordu. Kazazedeler karaya çıkarıldıktan sonra vaziyet değişmişti. Andrea Doria'daki 1706 yolcu ve mürettebattan 1060 ı kurtarılmıştı. Geri kalan 46 kişi. kayıptı. Bunlardan 10. unun öldüğüne muhakkak nazarı ile: bakılıyor, diğerlerinin kurtulmuş otabilecekleri ileri sürülüyordu. Ölenler arasında New York Times gazetesinin Madrit muhabiri Camille Cianfarra ile 8 yaşındaki kızı Joan da vardı. Cianfarra'nın karısı kamarasında yaralı olarak sıkışıp kalmış, saatlerce uğraşmadan sonra kurtarılabilmişti. Cianfarra ailesi New York'a tatilini geçirmeğe gidiyordu. Stockholm tam onların kamarasının bulunduğu bölmeye vurmuştu. Bu darbe, Stocfcholm-Andrca Doria çarpışmasını bize en iyi şekilde nakledecek kalemi de kırmıştı.

Hastalıklar

Çocuk felci

Temmuzun son günlerinde, İstanbulda bir çocuk felci salgını bulunup bulunmadığı meselesi günün hâdisesini teşkil etti. Bazı gazeteler, artan vakaların bir salgına delâlet ettiğinde israr ederken, ilgili resmî çevreler ve doktorlar herhangi bir salgın Ve bununla alâkalı tehlikelerin mevcud olmadığını belirtmekte devam ediyorlardı. Mütahassısların kanaatınca bu sene ve 'bilhassa son aylarda geçen senelere nisbette fazlaca görülen çocuk felci vakaları sadece bir tesadüf eseriydi. Bu seneki hâdisenin sebebi yüksek sosyeteye mensup bir ailenin iki çocuğunun birden çocuk felcine tutulmuş olmasından başka bir şey değildi. Haseki hastana nesi çocuk kliniğinde halen altı çocuk felci vakası tedavi ediliyordu. Klinik 100 yataklıydı. Bu yıl tedavi ettiği çocuk felci vakalarının sayısı 11 di. Bu sadece yatırılan çocuklara aid bir rakamdı. Yem müracaatlarla ayaktan tedavi edilmekte olan hastalar buna dahil değildi. Şişli Çocuk, Haydarpaşa Numune Hastahanelerinin çocuk servisleriyle ortopedi kliniğine aid rakamlar da kat'î bir neticeye götürecek mahiyette değildi. İstanbul Sağlık Müdürlüğünden alınabilecek rakamlara gelince: mevcud istatistiklere göre İstanbulda 1953 de 6; 1954 de 18: 1955 de 15 vaka kaydedilmiş, bunlardan 1954 de ikisi, 1955 de üçü kurtarılamamıştır. Yine mütehassısların kanaâtince bu istatistikler de İstanbulun hastalık durumu üzerinde kesin bir fikir verecek durumda değildir. Hastalığın denizden sirayet ettiği iddiasına gelince, Haseki Çocuk Kliniğinde bu sene tedavi altına alınmış olan 11 çocuktan yalnız bir tanesinin çocuk felcini denizden almış olmasından şüphelenil--iştir. .

Prof. F. K. Gökay

Yüreklere su serpti

Hekimlerimiz hastalığa karşı mücehhezdirler. 1952 de mikrobiyoloji cemiyeti çocuk felci üzerinde çalınmış ve faydalı raporlar yayınlamıştır. Şehrimizde umumî hastahanelerden başka ortopedi. fizikoterapı, radyoloji enstitüleri de çocuk felci ile meşgul bulunmaktadır. Tesirli olduğa rivayet edilen aşılardan hiçbiri henüz bizde kullanılamamıştır. Bu aşıların mevcudu da yoktur. Zaten bir salgın da mevcud değildir. 12 yıl önce Eskişehir dolaylarında, 11 yıl önce Bandırmada ve on sene önce de Adapazarının köylerinde bu günküne benzer artışlara rastlanmışsa da tehlikeli bir salgın bahis konusu olmamıştır. O halde İstanbulda veya Türkiyede bir çocuk felci salganı olmadığını tekrarlamamız icab eder. Amerikada Birleşik Devletlerinin durumu büsbütün başkadır. Orada 1952 de 57000, 1953 de 36000, 1954 de S3741 Vaka, yani sırasıyla yüz/binde 87-25-26 vaka görülmüştür. İstanbuldaki durum ise yüzbinde 1-2 olarak özetlenebilir. Binde hattâ milyon da bir ihtimal dahi olsa bu tehlikeli hastalığa karşı tedbirli bulunmak vazifemizdir. Yalnız aynı derecede vazife, olan bir husus da boşuna heyecan yaratmamaktır.

Resmî tebliğler

İstanbul Valiliği 28 Temmuzda şu tebliği yayınlamıştır: "Bundan üç gün evvel çocuk felci üzerinde yayınlanmış olan tebliği müteakip bir kısım basınımızda yeni çocuk felci vakaları zuhuru karşısında oldukça heyecanlı neşriyata raslamaktayız. Herhangi bir hastalık mevcud olduğu zaman onu örtbas etmek bugünkü rejime ve mesuliyetini taşıdığımız vilâyet ve belediye idaresinin prensibine uymaz. Bir salgın hastalık varsa örtbas etmekle değil tedbir almakla önüne geçilir. Bu gün vilâyette ilgili reis muavini, vilayet ve belediye sağlık müdürleri, üniversite çocuk kliniği temsilcisi ve vilâyet emrazı sâriye ve hıfzıssıhha mütehassısları, belediye hıfzıssıhha müessesesi müdürü, Haseki Hastahanesi baş hekimi ve asabiye mütehassısı ile Şişli Çocuk Hastahanesi mütehassıslarının iştirâklarıyla yapılan toplantıda vaziyet yeniden gözden geçirilmiştir. Geçen seneler içersinde 1951 de 11; 1952 de 1; 1953 de 6; 1954 de 8 ve 1955 de 15 vaka görülmüştür. Bu sene bugüne kadar görülen vaka üçü diğer vilâyetlerden -Afyon, Bursa, Adapazarı- olmak üzere 26 dır. Bu vakalar salgın hastalıklar -epidemiyoloji- bakımından incelendiklerinde birbirlerile münasebeti olmıyan sporadik vak'alar oldukları derhal

İstanbul'da bir vak'a

Salgın yok

anlaşılır. Bugün toplanan komisyonda ittifakla vardığımız karar bir salgın olmadığı mahiyetindedir. Telâşa lüzum yoktur. Civarında lâğım akan birkaç pilaj kapatılmıştır. Şunu da açıkça söyleyelim ki bu kapatılan plajlardan şimdiye kadar tek vaka gelmemiştir. Tesbit edilen vakalar 1, 5-15 aylık çocuklar arasındadır. Bunların da deniz banyolarıyla bir ilgileri yoktur. Hükümet ve belediyece alınacak tedbirler alınmıştır. Vatandaşlarımıza şehrimiz hastahanelerinin ve Üniversitenin selâhiyetli mütehassısları ve resmî makamların ifadesiyle temin ederiz ki telâşlı re heyecanlı bir durum yoktur. Bilgi edinilmek üzere tebliğ olunur."

Polio nedir?

Çocuk felci terimi pek doğru değildir. Çünkü bu hastalık büyüklerde de görülmektedir. Avrupadaki adı Heine-Medine hastalığıdır. Bir Alman doktoru olan Heine 1840 da bu hastalığı keşfetmiş, O. Medine de epidemiyolojisini tedkik etmiştir. Hastalığın başka, bir adı, da poliomyelite veya kısaca polio'dır. Hastalığın sebebi bir virüstür. Sütte ve karanlık bir yerde saklanan virüs uzun müddet canlı kalır. Eter ve gliserin virusa zarar, vermez. Bu nokta çok önemlidir. Hem virusun saklanması için bu maddeleri kullanmak mümkündür, hem de başka materyelden virusun ayrılmasında bundan faydalanılır.Virüsün 45-50 derecede 30 dakikada öldüğü kabul edilmektedir. Ültraviyole ve bazı oksidan ajanlarla, chlorine'in yüksek kesafetinde virusun kudreti azalır

ve tahrip olur. Maymunlarda yapılan deneylerin gösterdiğine göre virus başlıca murdar ilikte, soğancıkta, beyin kabuğunda bulunmaktadır. Kanda ve bel kemiği suyunda ancak pek nadir vak'alarda raslanır. İç organlarda hiç yoktur. Buna karşılık intan yerine yakın bulunan lenfa bezelerinde, burun ve boğaz mükozalarında, buralardaki ifrazlarda ve bademciklerde virus vardır. Virus hastaların dışkısında da bulunur. Hastalığın devamı süresince ve nekahat sırasında burada bol virus vardır. Bu dışkı besinlere ve sulara karışarak başka insanların hastalığa aşılanmasına sebeb olur. Süt, su, sebzeler, meyvalar ve ciğ yenen besinle bu sebebten hastalığın bulaşmasında ve yayılmasında rol almıştır. Virusu havi bulunan insan dışkısına konan sinekler ve lâğımlarda dolar şan fareler de hastalığın bulaşmasında aracılık, ederler. İnsandan insana virusun geçişi bir de öksürük ve aksırıkla etrafa saçılan burun -boğaz ifrazıyla yani damlacık intanı şeklinde olur. Şu halde virusun insanlara iki yoldan girdiği anlaşılmaktadır: Solunum sistemi, sindirim kapalı... Hangi yoldan girerse girsin virus sonunda sinir sistemine ulaşır. Polio virusunun başlıca üç tipi vardır: 1) Lansing tipi, 2) Brunhild tipi, 3) Leon tipi. Bunlara kısaca I, II, III tipleri de denir. Her tipe karşı vücutta teşekkül eden muafiyet ve antikorlar başka başkadır. O halde bir tiple hastalanan kimsenin donradan başka bir tiple de kotana uğraması mümkündür. Ancak ikinci ve üçüncü bulaşmalarda hastalığın gidişi ağır olmaz. Polio virusu yumurta ambriyonunda üretilememiştir. Virusun rezervuarı insandır. Ara hayvanı yoktur. Hastalığı hafif geçirenler, vücudunda virus bulunduğu halde hastalığa yakalanmayanlar hekim dilile sağlam portörler-, nekahatte bulunanlar hastalığın yayılmasında rol oynarlar. Virus sinir sisteminde murdar iliğin ön boynuzlarına yerleşir ve oradaki hücreleri harap eder. Bu hücrelerin idare ettiği sahalarda felç yapar ve trofik bozukluklara sebeb olur.

Hastalık bütün dünyada vardır

Hastalık Amerika başta olmak üzere bütün dünyada, İtalyada, Norveçte, Almanyada, Romanya da. Yunanistanda, İngilterede, Çindo, Japonyada vardır. Hastalık zaman zaman bilhassa Amerikada, büyük ve Korkunç salgınlar yapmaktadır. Yurdumuzda polio böyle korkunç bir problem değildir. Salgın yaptığı hiç görülmemiştir. İstanbulda bu sıralarda görülen tek tük vakaları bir salgın saymağa da, imkân yoktur. Bu hastalığın ortaya çıkmasında iklimin tesiri büyüktür. Salgınlar daha çok sıcak ve mutedil bölgelerde görülmektedir. Hastalık Amerika'nın kuzey yarısında, Avustralyada büyük salgınlar yapmıştır. Son yıllarda Güney Amerikada da yaygın bir haldedir. Daha çok yaz aylarında ortaya çıkmaktadır.. Kuluçka süresi mevsime tabi olmak üzere beş ilâ otuz beş gün arasında değişmektedir. Bazı yazarların fikrine göre de kuluçka süresinin mevsimle alâkası yoktur. Hastalığa en çok 2-4 yaşlar arasındaki çocuklar yakalanmaktadır. Bir yaşından önce ve 25 yaşından yukarı hastalığa tutulma imkânı azalmaktadır. Erkek ve kız çocuklar hastalığa aynı nisbette yakalanmaktadır.

Dr. Salk aşısını tatbik ediyor

Tehlikeli deva...

Tedavi

Özel bir ilâç yoktur. Sülfamidler, antibiyotikler, penicillin, streptomycin, bunların karmaları, aureomycin, terramycin, ohloromycetin, polycyeline, achromycin gibi maddeler, analjezikler ve antitermik ilâçlâr nihayet devrimizin harika ilâcı ACTH ve cortison kullanılabilir. Paralizi devrinde fizik tedavi vasıtalarına ve ortopedik usûllere baş vurmak lâzımdır. Polio'nun bülber şekillerinde solunum merkezinde paralizi varsa hastayı ancak çelik ciğerde yaşatmak kabildir. Felce uğrayan bu hayati merkezler yeniden faaliyete geçinciye kadar hasta bu cihazlarda kalır.

Korunma

Hastalığı geçirmiş planlardan alınan serum -nukeha seromu- ve gamma globülin bu amaç için kullanılır. Polio ya karşı koruyucu aşı bulmak için yıllardanberi uğraşılmaktadır. 1949 da. Amerikada Enders, Weller ve Robbins polio virusunun kültürünü yapmağa muvaffak olunca müessir bir aşı hazırlama ümidi de arttı. Bu aşının hazırlanması için iki hâkim fikir vardı. Bazı araştırıcılar ölü mikrop kullanmak suretile (vaccin inaetive), bazıları da canlı mikropla (vaccin attenue) koruyucu bir aşı hazırlamanın mümkün olacağına inanıyorlardı. Öldürülmüş mikropla hazırlanacak aşı tehlikesiz olmakla beraber vereceği muafiyet kısa süreli olacak ve aşının muayyen fasılalarla tekrarlanması gerekecekti. Buna karşılık attenue aşı injeksiyon yolu ite veya ağızdan verilebilecek, daha uzun süreli bir muafiyet sağlayacaktı. Ancak canlı virus kullanıldığından halkın buna inanabilmesi için virusun iyice attenue edilmiş olması yani hastalık yapıcı -patojen- hassasının hiç kalmaması, buna karadık muafiyet verici hassasının -antijen kabiliyeti - yerinde durması icab eder. Böyle bir aşı hazırlamak henüz mümkün olmamıştır. Ancak Salk. 12 Nisan 1955 de bütün dünyayı heyecana veren bir aşı hazırlamağa muvaffak olmuştur. Bu aşı ölü mikropla yapılmaktadır. Virusu öldürmek için formül kullanılmaktadır. Aşıda polio'yu yapan üç tıp virus birden vardır. Aşı maymunların böbrek epitellerini de ihtiva eden vasatlarda hazırlanmaktadır. Muazzam merasimle bütün dünyaya ilân edilen bu aşı da henüz tam muvaffak olmuş sayılamaz. Büyük mikyasta tatbikine hazırlanılırken önemli kazalar olmuş ve bu yüzden aşı yapılan çocuklardan 204 ü polio'ya yakalanmış ve 11 i ölmüştür. Bu aşının tatbiki muvakkaten durdurulmuşlar. 23 Temmuzda Amerikalı Altbert B- Sabin. Kopenhag'daki milletlerarası çocuk hastalıkları kongresinde yeni bir polio aşısından bahsetmiştir. Bu aşı canlı ve attenue viruslardan yapılmakta, bütün hayat süresince müessir olmakta ve daha. ucuza mal edilmektedir. Dr. *E. E.*

K A D I N

Sağlık

Terbiye ile uzun ömür

Hâdise Amerika'da New York'ta cereyan ediyordu. On sekiz aylık bir küçük kız, Vicki Davis bir gece yarısı tamamile çıplak ve donmuş vaziyette sokakta bulunmuştu. O gece hararet derecesi sıfırın altında 22 idi. Çocuğun hararet derecesi ise 37 yerine 21 e düşmüştü. Kalbi artık atmıyordu. Tıb onu kurtarmayı ümit edemezdi. Fakat vazife gene de yapılmalıydı. Çocuk, suyu tedricen ısınan bir banyoya batırıldı. Kendisine devamlı surette kan verildi ve küçük Vicki doktorların şaşkın bakışları önünde, yavaş yavaş hayata döndü. Yalnız donmuş bir parmağın kesilmesi ile, kurtulmuştu. Gazeteler tabiî derhal hâdiseyi ele aldılar ve bir mucizeden bahsettiler. Fakat ilim adamları, bu gibi mühim vak'aları yalnızca Allanın arzusuna bağlayıp, kendilerini tatmin edemezlerdi. Vicki Davis'in vaziyetine düşecek olan birçok insana yardım edebilmek için, hâdisenin derinine gitmek ve izah edilemez gibi görünen sebepleri bulup meydana çıkarmak lâzımdı..

İşe yarıyan idraksizlik

Hâdiseyi aydınlığa çıkaran doktor bir pschiatre, Frank Varren oldu. Ruh mütahassısına göre Vicki Davis ölümü yenmişti. Çünkü geçirdiği tehlikeyi müdrik değildi.. Aynı tehlikeyi, daha az vahim şekilde atlatarak, kurtulmuş olan büyüklerin ifadesine göre insan donmadan evvel, tuhaf bir teslimiyet içinde ölüm fikrini kabul ediyordu. Hattâ soğuğun insana

Sıhhatli çocuk
İdraksızlığın kudreti

Kavga

Jale CANDAN

Genç kadın halinden şikâyet ediyordu: İşte ayın ortasında gene parası tükenmişti. Kocası bu gibi hâdiselere alışıktı. Soğukkanlılıkla: "Bende de bir 20 liracık var dedi, bir de piyango bileti.."

Odadakiler gülüştüler. Karısı işi tatlı tarafından almıştı. Madem ki piyango biletleri vardı, çok yakında zengin olabilirlerdi!. Hâdise oldukça eski idi, o zamanlar büyük bir servet addedilen 100.000 lira, insanı ne geniş hayal alemlerine sürükliyebilirdü. Fakat hakikâtte olduğu gibi, hayal yolunda da karıkocaların daima aynı şekilde düşünmedikleri muhakkaktı. Tatlı projelerle başlıyan ümit dolu bir konuşma birdenbire renk değiştirdi. Sesler yükselmişti: Erkek 100.000 lira ile, derhal, bir irat satın almak fikrinde idi. Kadın 100.000 liranın bir kısmı ile 1-rat alıp küçük bir miktarım da seyahat parası olarak muhafaza etmek istiyordu. Erkeğe göre bu, budalaca bir hareket olurdu. Çünkü iradı aldıktan sonra. Od sene dişlerini sıksalar, biriktirilmiş kira paraları ile seyahate çıkabilir böylece ana paraya dokunmamış olurlardı. Hesap meydanda idi. Erkek kira yekûnlarını sayıp dökmeye başladı.. Kadın hiçbir şey dinlemiyor "seyahat te seyahat"-diye tutturuyordu, iki sene daha yaşayacağını kim temin ederdi? Erkek bu sözler üzerine, âdeta kendinden geçmişti: "Mesele etme, dedi, 100.000 Ura çıkarsa sana haber verecek değilim. Çünkü ne derece müsrif olduğun malûm. Yapacağım iş, senden habersiz..."

Bu elimle odada bir atom bombası şiddeti ile patladı. Kadının gözleri dahi dolu olmuştu. Ahbaplardan birisi: "Yahu, dedi, ortada fol yok, yumurta yok.. Kendinize gelin: size 100.000 lira çıkmadı ki!"

Bu hikaye, aklıbaşında kimselere hakikat olamıyacak kadar mübalâğalı görünecektir ama hakikaten cereyan etmiştir. Zaten düşünecek olursak, acaba hangi karı-koca kavgası mantık üzerine dayanmaktadır ve kavgaların yüzde kaçı bir incir çekirdeği doldurmaktadır? Karı-koca kavgaları dışardan seyredenler için dalına bir vodvil, içindekiler için de bir trajedi değil midir?.

Ama bu yalnız karı-koca kavgaları için mi böyledir?. Amerikada kurulan bir hayır cemiyetine göre insanların çok büyük bir ekseriyeti, tamamiyle sudan sebeplerle birbirlerine sataşmakta ve böylece hayatı kendilerine zehir etmektedirler. Bunlar biraz hüsnüniyet sahibi olsalar ve mahkemelere müracaat edecek duruma gelmeden, birbirlerini biraz anlamaya çalışsalar büyük bir huzura kavuşacakları muhakkaktır. Nitekim faaliyete geçen bu cemiyet büyük işler başarmış ve bir sene içinde, binlerce insanı barıştırarak mahkemelerin işini azaltmıştır. Gönüllü hukukçular ve gönüllü psikologlar, mahkemeden önce kendilerine müracaat edenleri uzun uzun dinlemekte ve dâvaya bir hal çaresi bulmaya çalışmaktadırlar. Bu gönüllü hakemlerin kanaatince, iki taraf meseleyi dostane halletmeyi, zihnen kabul ettikten sonra halledilemiyecek pek az dâva mevcuttur.

Bizde henüz böyle hayırhah bir cemiyet yoktur. Fakat hemen hemen her geçimsiz ailenin, her geçimsiz arkadaşın bir gönüllü arabulucusu vardır. Bu çok eskiden beri, bizde yerleşmiş bir adettir.

Bu gönüllü hakemler aile geçimsizliklerinde bazan büyük bir rol oynadıkları gibi, bazdan bu mevzuda âdeta ihtisas kespetmişlerdir ve. hazan bir mahallenin akıl hocalığını yaparlar. Bunlardan bir tanesini tanımıştım. Kendi halinde, sakin bir kadındı. Şikâyetleri daima sessiz, sonuna kadar dinler. Fakat neticeyi hep gayet hafif, sudan sebeplere* bağlardı. İnsanlar niçin kavga ederlerdi? Bunun sebebini bulmak için her vakada biz çok derinlere giderdik; halbuki bu tecrübeli kadına göre ilk dikkat edeceğimiz şey kavgaların hangi şartlar altında yapıldığını tahlil etmekti. Tatsız münakaşalarımız ekseriya işlerimizi halledemeyip başarısızlık korkusuna düştüğümüz zamanlara, yorgunluk ve parasızlık devirlerimize tesadüf etmektedir. Demek ki bu daha ziyade bir asap meselesidir ama şunu da unutmamak lâzımdır ki hafiflemek ve deşarj yapabilmek için hareketlerimizin ve hâdiselerin mesuliyetini toptan başkasına yüklemek bize aradığımız huzuru asla veremiyecek ve sudan sebeplerle girişilen ehemmiyetsiz münakaşalar, sonunda aile hayatında kapanması imkânsız gedikler açacaktır.

Yapacağımız şey hâdiselerin ve hareketlerimizin mesuliyetini hayat arkadaşımıza yüklemek değil birçok mesuliyetlerimizi istiyerek ve bilerek onunla paylaşmaktır.

çektirdiği tahammül edilmez ıstıraplar karşısında insan ölümü arzuluyordu bile..

Manevi desteğinden mahrum kalan vücut işte, o andan itibaren, bütün müdafasını terkediyordu ve bu teslimiyeti takib eden on dakika içinde kurtarıcılar yetişemezlerse ölüm vuku buluyordu.

Ruh mütahassısı, bu neticeye varmak için meşhur kalp mütahassısı Duddley White'in son etüdlerinden de istifade etmişti.. Zira bu kalp mütahassısı da, Balinalarla insan kalbi arasındaki müşahabet hakkında yaptığı etüdlerde şayanı hayret neticelere ulaşmıştı. Balina buzlu sularda olduğu kadar sıcak mevsimlerde de, kalbini âdeta hararet derecesine göre ayarlıyarak yaşıyordu. İnsanoğlu ise, aynı imkânlara sahipken aynı vaziyette 20 dakika içinde ölüyordu. Neden?. Ruh mütehassısı Frank Varren kalp mütehassısına cevâp . veriyordu: Çocuklar ve hayvanlar idraksizlikleri sayesinde kurtuluyorlardı. Onların vücudu, ancak biyolojik kanunlara itaat ediyordu. Korku onlarda fizik bir hâdise idi.

Mekteplerde yeni bir sistem

Bu müşahedeleri derhal müspet bir sahaya intikal ettirmek, onlardan faydalanmak Amerika gibi bir memlekette işten bile değildi. İnsanların daha uzun ve daha sıhhatli şekilde yaşamaları, tehlikelere karşı mukavemetlerini artırmaları için herşeyden evvel yeni bir terbiye sistemine kalkışmaları şarttı: Bu terbiye sistemi evde ve okulda derhal tatbik edilmeliydi. Çocuklar vücutlarına layik olan kıymeti atfediyorlar mıydı? Daha doğrusu ona güveniyorlar mıydı? Biliyorlar mıydı ki vücut, yaradılış itibarile, her türlü hastalığı ve tehlikeyi başlangıçta yenebilecek iktidardadır. Mağara adamının, tabiî mukavemeti manevî mukavemetten doğmaktadır ve birçok hastalıkları bugün dahi, kuvvetli bir maneviyatla yenmek mümkündür. Mağara adamı tıpkı balinalar gibi, tıpkı küçük Vicki Davis gibi idraksizdi ve korku ile, evhamla kendi kendisini yenmediği için, birçok hastalıkların vücudunda dejenere bir hal almasına imkân vermiyordu. Onun vücuduna güveni vardı.

"Korku" bir medeniyet hastalığıdır

Ruh mütehassısına göre "sıhhat her şeyden evvel, yaşadığımız dakikaya iştirak edebilmek kabiliyetidir''. İstikbal endişeleri, evhamlar, kara düşünceler, huzursuzluk, yarına şüphe ile bakmak sıhhatin ve uzun Ömrün 1 numaralı düşmanıdır..

Kalp ve taksit usulü

Bugün Amerikada kalp hastalığı adeta bir Amerikan hastalığı olarak kabul edilmiştir. Bunda Amerikada hüküm süren "taksit usulü" yaşamanın büyük bir rolü olduğu muhakkaktır.

Bugün Amerikada yalnız buz dolabı, otomobil, çamaşır makinesi, eşya ve giyecek değil; evler, gıda maddeleri, hattâ seyahatlar taksitle ödenmektedir.. O derede ki, Amerikalının hayatı, âdeta bir taksit ödeme yarışı halinde geçer. Konforsuz yaşamayı kabul edemiyen bir zihniyet, devamlı surette elindeki avcundaki en elzem addettiği eşya ve âletlerin her ay başı, ödenememek yüzünden geri alınma tehlikesi ile mücadele halindedir. Bunun için devamlı çalışma, terakki ve medenî yaşayış seviyesi muhafaza edilmekte ve fakat bu yarışa iştirak edenlerin huzurları ve kalp rahatları bozulmaktadır. İşte kalp hastalıkları ile taksit usulü arasındaki münasebet budur ve bu münasebet taksit usulünü ortadan kaldırmak için değil, evham ve korkuyu, endişeleri ve huzursuzluğu yenmek için ortaya atılmıştır. Çamaşır makinesi ve buz dolabı taksidini bdemeden ev taksidine girişen, ev taksidini ödemeden Avrupa seyahati taksidine girişen bir Amerikalı, hesapsız arzuları yüzünden kendisine kalp hastalıkları kapısını açmış bulunmaktadır. Korku vücudun en büyük düşmanıdır. Çocuklara, vücutta yenmeyi öğreteceğimiz en mühim şey işte bu korku ve evhamdır.

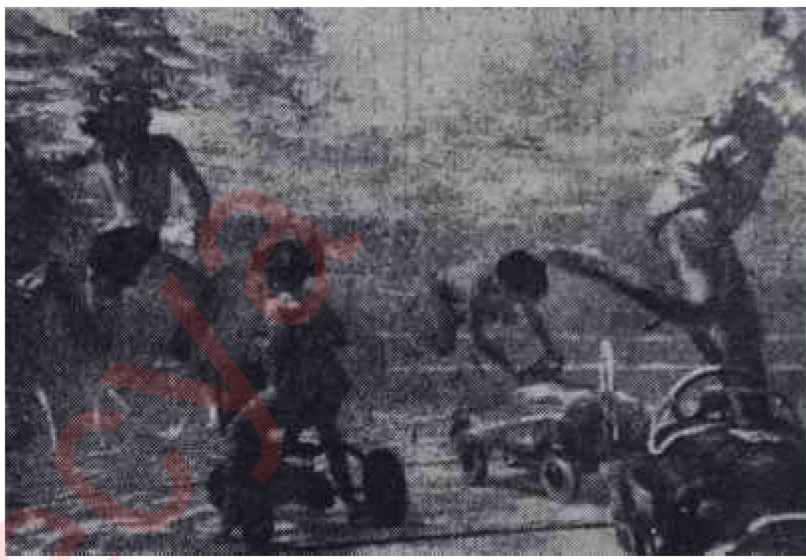
Bugün hemen hemen bütün Amerikan mekteplerinde tatbik edilen yeni bir vücut anlayışı terbiyesi o derece semere, vermiştir ki Miami'de henüz yürümesini öğrenmeden bir yüzme havuzunda suya dalan çocukların şayanı hayret muvaffakiyetini bize göstermiştir. Bu çocuklar henüz korkmayı bilmedikleri için suyun dibinde ve üstünde yüzmüşlerdir.

Psikiyatr Varren'e göre iyi terbiye edilmiş bir vücut "atom"la dahi eğlenebilecek kadar kuvvetlidir ve çocuklarının çok yaşamasını istiyen anne ve babalar herşeyden evvel çocuklarındaki manevi korkuları silip onları vücut mukavemetine alıştırmalıdırlar.

Terbiye

Su altında çocuk bahçesi

Los Angeles'te yaşıyan bir yüzme öğretmeni Mrs. Jen Loven tamamiyle tesâdüfi olarak, fevkalâde cazip bir usûl keşfetmiştir. Talebelerinden bir tanesi yüzme havuzunun yanında bir otomobille oynarken otomobilini suya düşürmüş, bunun üzerine diğer arkadaşları otomobili almak için suya dalmaya mecbur kalmışlardır. Bu işle uğraşan çocuklar o derece eğlenmeğe başlamışlardır ki, Mrs. Loven yüzme havuzunu "çocuk bahçesi" şekline sokmuştur.!

Mrs. Loven'in çocuk bahçesi

Yenilikler dünyası..

Yüzmek herşeyden evvel nefes meselesidir. Yeni yüzmeye başlıyanlar ve çocuklar, korkudan nefeslerini tutmasını bilemezler ve suya dalmaya çekinirler. Fakat suyun dibindeki bir bisiklete binebilmek, suyun dibindeki otomobil yarışına iştirak edebilmek için çocuklar neleri göze almazlar ki.. İşte bunu gözleri **ile** gören Mrs. Loven, yüzme havuzunun dibini oyuncakçı dükkânına çevirmiş ve çocuklar kısa zamanda balık gibi yüzmeye başlamışlardır. **Mrs.** Loven'in oğulları yüzme şampiyonudur ve küçük kızı daha iki aylık iken yüzmeye başlamıştır.

Moda

Çirkinlik bir suçtur!

Bugün çirkin kalmak ve güzelleşmeyi bilememek bir kadın için, suçtur. Estetik ameliyatları, harika cilt ilaçlarını, mahirane makyaj sanatını bir yana bıraksak bile normal

Bir mayo modeli
Güzel vücut şart..

bir itina,, hafif ve zarif bir giyimle her kadın bilhassa yaz mevsiminde cazibeli ve hoş olabilir. Yaz mevsimi güneş mevsimidir. Hafif ve cici elbiselerin, ucuz şıklığın, kadını güzelleştiren binbir türlü fantezinin mubah olduğu, herşeyin hoş görüldüğü bir mevsimdir. Kadın cazibesini ortaya koymak için binbir silâha sahiptir: Spor giyinir veya tamamiyle fantaziye kaçar; isterse kollarım sıçar, isterse boynunu gösterir, en güzel renkleri tecrübe eder, saçlarım günde birkaç kere, saatine göre değişik şekilde tarar, isterse yirmi yaş gençleşecek biçimlerde elbiseler seçer, isterse denizde, bahçede veya dağda yirmi yaşındaki gibi atlar, sıçrar koşar ve tırmanır; isterse zarif bir şemsiyeyi çevire çevire geziye çıkar; isterse de güneşe yatar ve iştah açıcı bir meyve gibi yanar. Yalnız bir tek kaideye riayet etmekle mükelleftir: Tipine uygun hayatı ve elbiseleri seçmek ve hayata gülerek, ümitle bakmak..

Tipe göre model

Meşhur Christian Dior'a göre, sık sık değişen bir moda mevcuttur. Fakat bu sık sık değişen modada her kadın kendi tipine yakışan ve hiç te sık sık değişmeyen modeller bulabilir ve zaten onun muvaffakiyeti yani zarif, güzel görünebilmesi de doğrudan doğruya seçme kabiliyetine bağlıdır.

Bugün Amerikada hazır elbiseciliğin büyük rağbet görmesini sağlıyan mühim unsurlardan bir tanesi de kadınların satın almak istedikleri şeyi derhal tecrübe ederek yakışıp yakışmadığını görebilmeleridir..

Modaya hâkim olan kuvvet

Yakışıp yakışmıyanı derhal kontrol edebilmek durumu, bilhassa Amerikada modaya hâkim yeni bir unsur meydana getirmiştir: Bu. elbiseyi giyecek olan kadının ta kendisidir. Bir kaç senedir "bikini" mayo ile mücadele eden moda mütahassısları bir netice elde edememişlerdir. Çünkü çok ince, çok genç kadınlar bikiniden vazgeçmemişlerdir. Ya aynı şekilde gözden düşürülmeye gayret edilen, vücuda yapışık lasteks mayoların yerini farbalalı poplin mayolar doldu - rabilmişler midir? Hâyır, çünkü bu farbalalı mayoları giyebilmek için muayyen bir tipe sahip olmak lâzımdır.

Bugün Fransa sahillerinin meşhur plajlarında her 'türlü mayonun, aynı zarafetle giyildiği görülmüştür. Çünkü maksat moda olanı giyip gösteriş yapmak değil en yakışanını giyinip güzel olmaktır. Klâsik mayoların yanında bikiniler veya tünikler aynı şekilde revaçtadır.

Zayıf görünmek lüzumunu hisseden balık etinde bir kadın sık ve ince lacivert beyaz çizgili bir lasteks mayo seçmiş, göğüsleri fazla zayıf olan bir başka kadın ise beden kısmı büzgülü ve altı gene klasik düz ve kendinden benekli bir başka lasteks mayoyu tercih etmiştir.

Basma mayolar, basma bikiniler de mebzulen mevcuttur. Fakat bu çiçekli veya puanlı fantazi deniz kıyafetlerini giyebilmek için fevkalâde güzel ve kusursuz bir vücuda sahip olmak gerekmektedir. Vücuda tamamiyle yapışık, çiçekli kumaştan yapılan balıkçı pantolonu ise ancak çok ince kalçaları olan kadınlar içindir. Farbalalı ve pliseli poplin mayolar çok itinalı, ince ve modayı takib edebilen kadınlar tarafından tercih edilmelidir.

Kusur örten elbiseler

Kendisine hafif ve ucuz bir hazır elbise almaya giden kadınlar tabî İstedikleri elbisenin rengini ve biçimini aşağı yukarı hayallerinde canlandırmışlardır. Fakat "satıcı kız" onlara şöyle bir göz ucu ile bakar ve ona göre tavsiyelerde bulunur. Meselâ çok güzel kollu fakat kemikli bir göğ sü olan olan genç kızlar için hazırlanmış modeller vardır. Bunların yakaları kapalı bir "boto' yakadır, bu kapalılığa mukabil kollar tamamiyle oyuktur ve güzel omuzları: meydana çıkarmaktadır. İnce belliler için çok moda olan kalın drapeli kuşaklat cidden biçilmiş kaftandır ama belleri kalın olanlar kendilerini bu fantaziye kaptırmamalıdırlar. Onların yapacakları şey "satıcı kız" ın tavsiyesine uyarak bele dolanan ince kurdele kuşakları tercih etmektir. Zaten bu kurdeleli modeller kalın kuşaklılar kadar cazip ve güzeldir. Otuz yaşından fazla olanlar için yaz pardösüleri klâsik yakalı, klâsik ceplidir. Daha gençler için, etek ucunu saran tokalı kemerden muazzam ceplere kadar her fantazi mubahtır.

Tek elbise sistemi

İleri görüşlü bir hazırelbisecilik sanatı müşteriyi kendisine bağlamak için onu yerine göre ince, yerine göre şişman, yerine göre uzun ve yerine göre daha kısa göstermek üzere kıyafetler hazırlarken onun gününmuhtelif saatlerinde giyineceği uygun modelleri de daima emrine amade kılmaktadır. Bu arada meselâ büro elbiseleri, sayfiye kıyafetleri, nikâh tuvaletleri olarak elbiseler sınıflara ayrılırken iki üç yere giyilebilecek tek elbise sistemi de bir hayli alıp yürümüştür.

Kadınların çoğu sade ve seremoni-

Tipe göre kıyafet
Güzele* ne *yakışmaz?

Açık göğüslü elbise
Nefsine güvenen "Borazancı başı"

siz bir hayat yaşarlar. Bunun için elbiseleri fazla düz olabilir. Fakat her kadının karşısına daima düğün gibi, bir hususî davet gibi fevkalâdeden vaziyetler çıkabilir. O zaman şaşırır kalırlar. Çok ağır bir elbise yaptırsalar her zaman giyemiyeceklerdir. Halbuki bugün hazırelbisecilik o derece ilerlemiştir ki kadın sokak kıyafetinin ceketini çıkarıp dekolte elbisesinin beline bir kuşak ilâve edince derhal en ağır bir yere gidebilecek duruma geçebilmektedir.

İhtiyaca cevap

Netice şudur ki bugünkü moda daha ziyâde ihtiyaca cevap verme yolundadır. Parisli büyük terzilerin meşhur mevsim başı defilelerine gelince bunlar, modern ana hatlarını çizmekle beraber daha ziyade "güzel sanatların bir şubesi" şeklinde kabul edilmeye başlanmıştır. Onları seyretmek güzel bir tâblo seyretmek gibi birşeydir. Düne kadar onlardan alışveriş eden birçok milyoner kadınların dahi hazırelbisecilere rağbet ettikleri görülmektedir.

T İ Y A T R O

Fransa

Brecht, Shaw ve Goldoni

(Paris, Temmuz.. Aydemir Balkan **bildiriyor)**

Sevgili ahali; temsilin bu şekilde sonuçlanmasını biz de istemezdik. Evet bu bir sonuç değildir. Biz parlak bir hayal, mesut biz efsane düşünüyorduk.. Bu acı çözüme geldik.. Başka bir sonuç, iyi ve gölgesiz biri çözüme kavuşmamız için neler lâzım?.. Başka dünyalar, başka insanlar, başka Tanrılar mı?.. Yoksa bu çözüm içimizde, elimizin altında mı?.. Sevgili ahali, bu sonucu sen arayacak, sen bulacaksın. Çünkü, mutlaka mevcuttur; mutlaka, mutlaka..,"

Şen - Te, Çin dekorunun üzerine perdeyi son defa çekerken koca salon alkıştan inliyordu; Saran Bernadt tiyatrosu festivalin son temsilinde görülmemiş bir tezahürata sahne olmuştu...

İsrail sanatçılarının başarısı

Beynelmilel Dram Festivalinin son temsili "Se-Çuan'daki İyi Ruh"tu. Bertold Brecht'in eserini Tel-Aviv sanatkârları: oynamaktaydılar.. Bertold Brecht hakkında, zamanımızın bu belki en büyük» tiyatro yazarı hakkında okuyuculara bir fikir vermek güçtür. Tiyatroya birçok yenilikler getiren ve bu arada eserleri çok tartışılan Brecht'te tamamen kendine has bir üslûp ve teknik vardır. Brecht'in ilhamlı ve ekseriya stilize estetiğinin içinde daima bir ana - fikir, şeffaf ve oynak sembollerin arasında daima sapasağlam, koyu ve müşahhas bir dâva bulunur.. Müzik, şarkı, dans, insanoğlunun her yarattığı şey Bertold Brecht'in eserlerinin kıymetli elemanlarıdır; Brecht bunları ustalıkla kullanır. "Courage ana", "Kaf kasyadaki tebeşir çemberi" Brechtin şöhretini perçinleyen ve bütün dünya tiyatrolârı tarafından oynanan eserlerdir. Brecht'i yazar ve sahne vazıı olarak ayrı ayrı düşünenler çoktur. Brecht hakikaten ikisinde de yepyeni ve bambaşka aşımlara Varmıştır. Ancak kanaatimizce Brecht'in eserini ve oynanış tarzım, düşüncesinden ve kendinden ayırt, etmeğe imkan yoktur..

Dekorlara, sahne terkiplerine, renklere, sahnedeki hareketli hareketsiz her şeye yeni anlamlar getiren, musiki, şarkı ve çok defa maskeler kullanan Brecht'in teknik tarafını ancak krokiler ve şekillerle izah etmek kabildir. Fakat yazar ve düşünür olarak Brecht'i bu son piyesi içinden görmeğe çalışabiliriz..

"Se - Çuan'daki İyi Ruh" eserinin ana fikri nedir?.. Tefsirlerin şiddet derecesi değişik olmak üzere az çok yaklaşık hükümlere varılabilir. Zaten son hükmü Brecht seyircilere bırakmıştır; fakat vaz'edilen fikirler belirlidir:

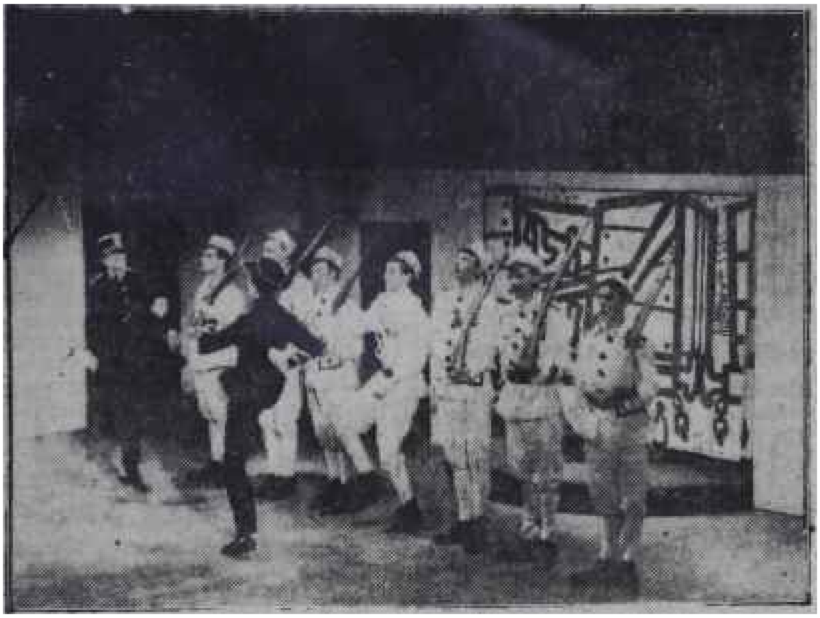
Zamanımızda "iyi" olmağa imkân yoktur... İyiler cemiyetimizde ister istemez "kötü" olmağa mahkûmdurlar.. Tanrıların kuvveti ve dilekleri cemiyetimizi iyiye götürmeğe yetmemektedir..

Se - Çuan, Çinde ufak bir kasabadır. Üç Tanrı, 8e - Çuana gelerek mükâfatlandırmak için bir "iyi ruh" ararlar.. Fakat evvelâ geceyi geçirmek üzere kendilerini barındıracak birinin peşindedirler; sucu yoksul Vang'ıh çabalamasına rağmen (Vang aynı zamanda temsilin hikayecisi ve hayal ile hakikat arasındaki bağdır) her kapı yüzlerine kapanır; Tanrıları, ancak fahişe Şen - Te kabul eder. Şen - Te iyi kalpli, bir biçaredir, cömert, diğerkâm ve iyi niyetlidir. Tanrılar Se - Çuan'nın iyi ruhunu bulduklarına inanmışlardır; Sen - Te-ye büyücek bir para yardımı yaparak kaybolurlar,. Şen - Te bu parayla bir tütüncü dükkânı açar. Tanrıların öğütlediği gibi her zaman herkese iyilik ve yardıma hazırdır..

Ancak Şen - Te'nin dertleri asıl bundan sonra başlar; bir sürü akraba, alacaklı ye avantacı türer. Şen - Te bütün hüsnüniyetine rağmen battıkça batmaktadır. Kötüler, harisler, benciller, hırsızlar, riyakârlar Şen-Te'yi her taraftan yırtıcı hayvanlar gibi sarmışlardır. Şen - Te mahvolmamak ve "akrabalarını" ve kendisini açlıktan kurtarmak için bir "kuzen" icad eder ve onun kılığına girerek ümitsiz durumları kurtarır. Yeni "kuzen" zengindir, itinalıdır, pahalı bir veston, dolgun bir çek defteri taşımaktadır. Fakat mekanik sesi, robot hareketleri ile tamamen

Dublin'liler "Candida"da
Shaw için kadın nedir?

Yaroslav Hasekin "Kahraman Asker Shveik"ı
Savaş ve generaller..

"ruhsuz" bir insandır. İfadesiz maskesi, çınlıyan boş sesi ile yeni kuzen Şui - Ta asrımızın, cemiyetimizin icad ettiği "manken-insan" dır. Ancak polis, alacaklılar ve zalimler Şui - Ta'nın örtünde gerilerler.

Şen - Te tanrılardan yeni yardım diler ve onlardan hiç olmazsa haftada bir defa Şui-Ta kılığına girebilme müsaadesi ister; tanrılar ise, onlar da, bu tecrübeden ümitlî değillerdir. Gittikleri diğer yerlerden de zararlı -hattâ yaralı bereli-çıkmışlardır. Çaresiz kalan tatlı ve iyi Şen - Te gittikçe Şui - Ta kılığına girmeğe mecbur olur. Aşkta bile "kuvvetlinin hakkinin üstün" olduğunu anlamıştır. Şui - Ta'nın vahşi pençelerini ve kalpsiz maskesini göstermedikçe kendisi ve benzerleri için bu cemiyette huzur hakkı olmadığını idrak etmektedir. "İyi Ruh" Şen - Te gittikçe kaybolur ve yerini ruhsuz robot-insan Şui-Ta alır.

İrlandalılar

Bernard Shaw'un yüzüncü doğum yıldönümü Manş ötesi tiyatrolara Paris festivalinde bu büyük yazardan iki temsil oynamak fırsatını verdi. Dublin Tiyatrosunun geçen festivallerdeki başarısını hatırlayan Parisliler "Candida" temsiline aynı hevesle gittiler ve İrlanda sanatçılarının başarı ve üstünlüklerine bir daha şahit oldular. Shaw'un bütün şeytani istihzası ve ahlâk yargılarının belirdiği bu eserde sanatçılar Shaw'da her zaman erişilmesi çok güç olan bir eser-oyun ahengine vardılar.

Birmingham Tiyatrosu yine Bernard Shaw'un "Sezar ve Kleopatra"-sını temsil etti. Bugünün ve yarının insan ihtilâflarından, insan endişelerinden hiç bir şey değiştirmiyecek olan bu kuvvetli eserde müstesna bir kadın sanatçı tanıdık: Doreen Aris, Kleopatra rolündeki değişikliği, ikizliği büyük komedyenlere has bir ustalıkla canlandırdı; sırasına göre müşfik ve zalim, çocuk ve kadın, insiyaki ve içten pazarlıklı olan Doreen Aris, yirmi asırdan beri pek az şeyin -değiştiğini anlatıyordu.

İngilizler

Workshop tiyatrosu Londrada "East End" de kurulalı ancak bir kaç yıl olmasına rağmen İngiltenin en popüler tiyatrolarından birisi haline gelmiştir. Bunda Joan Littewood'un büyük etkisi vardır. Festivalde gördüğümüz İngiliz tiyatroları içinde en iyisi olan Workshop bu yıl Yaroslav Hasek'in "Kahraman asker Shveik" ini sahneye koymuştu. Çek yazarının geçen savaşın bir hicvi olân bu eserini Workshop sanaytçıları Chaplin filmlerine has bir ifade ve iletme kuvvetiyle tensili ettiler, Tamamen siyah-beyaz dekorların ve kostümlerin içinde minnacık bir döner sahnenin etrafında "karalanan" bu karikatür Hasek'in romanındaki mizahı bütün acı ve tatlı tarafıyla aksettirdi. "Kahraman asker Shveik" harbin, ordunun, cesaretin ve bütün insan zaaflarının mükemmel bîr hicvidir. Workshop sanatçılarının Cocney şiveşiyle oynadıkları bu tarripmen "burlesque" üslûp belki kendilerinin ve müesseselerinin hicviydi. Fakat aslında zavallı Sveik, hem Tommy'dir. hem Poilu'dür, hem Fritz'dir. Zaman zaman Remarque'ın "Garp cephesinde..." sini hatırlatan bu' eserde asker ve harp felsefesinin komik fakat doğru taraflarını her an seçmek kabildir. Shevik, "Bizim düşmanlarımız karşıdakiler değil ki, der, bizim düşmanlarımız: çarlar, imparatorlar, kayzerler, generaller:.."

İtalyanlar ve Paelo Stoppa

İtalyan tiyatrosunun bu yıl iki şöhretli isimle geldiği biliniyordu. Bunlardan biri İtalyan filmciliğinde Neo-Realietnin banisi sayılan Luchino Visconti, diğeri şöhreti İtalyanın hududlarını çoktan aşmış olan sanatkâr Paelo Stoppa idi.. Visconti hem perdede, hem sahnede rejisör olarak palmaresine altmıştan fazla eser katmıştır. Paolo Stoppa ise "Milanodaki "Mucize" ve "carrousel fantastique"-in bu unutulmaz yıldızı, İtalyada çok sevilen, fakat bütün Avrupada da tanınan bir sanatçıdır.

İtalyanlar Goldohi'nin "La Locanderia" sını oynadılar. Tazeliğinden, nefesinden ve aydınlık, iyimser mizahından hiç bir şey kaybetmiyen bu iki yüz yıllık eser Goldohi'nin bütün komedilerinde olduğu gibi şeffaf, berrak havayı taşıyordu. Memleketimizde "Hancı Kadın" olarak temsil edilen bu piyeste kadının fendini ve fettanlığını Mirandelina rolünde Lia Morelli mükemmelen canlandırdı. Paolo Stoppa ise Forlimpopöli rolünde kendinden beklenen bütün başarıyı sağladı.

Ummak kâfi mi ?

28 milletin iştirak ettiği Paris Dram Beynelmilel Festivali bu şekilde -bizim ismimiz ve cismimiz işitilmeden-sona ermiştir; gelecek yılda alâkalıların bu işle canla başla meşgul olacaklarını ve kendilerini saran ataletten kurtulacaklarını umuyoruz. Eğer ummak yeter ise..

Festivalde "Hancı Kadın"
Goldoni + Stoppa = Başarı

K İ T A P L A R

ÇUKUROVA YANA YANA

(Yazan: Yaşar Kemal, Yeditepe yayınları: 52. İstanbul 1955, Yeni Matbaa. 75 sayfa, 100 kuruş)

Çukurova Yana Yana" adlı kitap ne bir hikayeler cildi, ne de bir romandır. Yaşar Kemal'in şiir de yazdığım bilenler, hikâye ve roman olmadığına göre "Çukurova Yana Yana" yoksa bir şiir kitabı mı diye sorabilirler. Bu kitaba şiir kitabı diyebilirsiniz, Zira Yaşar Kemal yatılarında yer yer mensur şiire ulaşmıştır. "Çukurova Yana Yana" için bir hikâyeler cildi dense de insan pek yanılmış olmaz. Kitaptaki her parça modern hikâye anlayışımıza göre hikâye- olarak adlandırılabilir. Hattâ "Çukurova Yana Yana" için roman, ve hattâ destan bile denebilir. Ne var ki kitabın hacmi küçük. Bu kitap için roman denebilir, zira kitapta müstakil gibi duran parçalar arasında içten içe birbirini kovalayan, kopmıyan bir bağ var. Kitapta kahraman olarak ön plâna sürülmüş şahıslar yok ama bunun yerine bütün bir Çukurova, Çukurova'lılar var.. Çukurovalıların dertleri, sevinçleri, Çukurova karşısında tutumları, davranışları, bir karış toprak için mücadeleler, insan gücünün makina önünde silinip yokoluşu, makina dostluğu, makina düşmanlığı, ağa-ırgat. münasebetleri Velhasıl aklınıza gelen herşey bu kitapta yer almış. Hem de bir destan havası içinde.. Yaşar Kemal'in asıl başarısı, bu kadar çok şeyi üstüste yığmadan, bunları karma karışık bir hale sokmadan acık ve duru bir şekilde anlatabilmesinde. Sunu da kitabındaki yazılarının bir röportaj olarak hazırlanmasına, bu konuda röportajın kolaylıklarından faydalanmasına borçlu.

Yaşar Kemal Cumhuriyet gazetesinin röportaj yazarıdır. Elimizdeki kitaptaki röportajlar da bu gazetede daha önce yayınlanmıştı. Kitabın ikinci bölümünü teşkil eden "Dünyanın en büyük çiftliğinde yedi gün" adım taşıyanlar İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin 1955 yılı röportaj mükâfatını kazanmıştı.

Yaşar Kemal'in adını edebiyatımızda duyurusu ise bir uzun hikâyedir. Çukurovalıdır Yaşar Kemal, Çukurova'nın köylüklerinden birinden. Öyle uzun boylu okumamıştır. Kendi kendini yetiştirmiştir. Yıllarca Çukurova'da, Çukurova'nın kaderini yaşamıştır. Çukurova'yı taşıyla, toprağıyla, insanıyla iyi bilir. İlkin şiirle ilgilenmiş, Halkevleri kütüphanelerinde okuyup öğrendikleri ile folklor araştırmalarına kendini vermiş, bir müddet sonra İstanbul'a gelmiş, bu arada ilk hikâyelerini yazmış. "Bebek" adlı hikâyesi pek haklı bir alâka görmüş, hikâyelerini toplıyan "Sarı Sıcak" adlı ilk kitabı Varlık Yayınları arasında çıkmıştır. Bu arada Yaşar Kemal gene Çukurova'dan. Çukurovalıların kaderinden söz açan "İnce Memed" adlı romanını yazmış ve 1955 Varlık Roman armağanını da, kazanmıştı.

'"Çukurova Yana Yana", Yaşar Kemal'in üçüncü kitabıdır. İçinde iki bölüm halinde yedişerden 14 röportaj var. Bu röportajların 14 ü de ayrı ayrı zevkle, ilgiyle okunacak yazılar.

"Çukurova Yana Yana" yı Yeditepe itinalı bir şekilde basmış. Kabartma baskı tekniği ile basılan karton kapağını Arad'ın bir deseni süslüyor.

GENÇ ŞAİRLER ANTOLOJİSİ: 2

(Hazırlıyan: Güngör Gençay. Ege Matbaası, İstanbul 1955. 156 sayfa, 150 kuruş)

Gene Şairler Antolojisi'nin ikinci cildi" 134 şairin birer ikişer şiirini içinde toplayan bir kitap. Kitabı hazırlayan Güngör Gençay bu cildi iki büyük sanatçı Orhan Veli Kanık ve Sait Faik Abasıyanık'a ithaf etmiş. Kitabının başına dâ bu ikişinin resimleri, biyografileri ve şiirlerinden ikişer üçer örnek konmuş. Kitapta Zeki Ömer Defne'nin ve Güngör Gençay'ın birer önsözü var. Geriçay yazdığı önsözde "birbirinin tamamlayıcısı olan iki kitapta: yeni şiirin gene şairlerini vermeğe çalıştım. Bu arada oldukça yaşlılar da antolojiye girdi. Sunu belirtmek isterim ki: Gene anlamı bir yaş Sınırlaması üzerine kurulmuş değildir" diyor, sonra antolojiden ne anladığını izah ediyor: "Anladığım anlamda antoloji, güzel şiir kitabı demek değildir. Esasen bütün şiirler güzel olacak gibi saçma bir iddiam da yok. Ereğim bugünün genç sesini bütün halinde verebilmektir."

Antolojinin üstünde durmadan önce bu sözler üstünde durmak faydalı olacaktır. Deniliyor ki. Antoloji güzel şiir kitabı demek değildir. Peki antoloji güzel şiir kitabı demek değildir de nedir acaba? Bir kırkanbar mı, şiir yazdım diye ortaya çıkanların düzmecesi, rastgele doldurulan bir çöplük mü? Eğer böyleyse antoloji hazırlayıcısının kıymet hükmü falan ne olacak? Bîr antoloji hazırlayanın vazifesi kayıt memurluğu gibi bir iş midir? Bu ümit kırıcı önsöze rağmen antolojiyi sonuna kadar okuyanlar günümüzün şiiri, günümüzün şairi adına hiç, ama hiç birşey bulamıyacaklardır. Düşünün bir kere Orhan Voli ye Sait Faik hariç 132 şairden iki yüze, yakın şiir ve bunların içinde dişe dokunur doğru dürüst bir şey yok..Bu 132 imzanın hepsinin yazdıkları da boş şeyler mi? Hiç olmazsa şiire yaklaşmış olanlar yok mu? Bu sürü sürü heveslinin içinde dört beş tane de olsa var tabii. Var ama onlara da antolojiyi hazırlayan kıymış. Sanki ahdetmiş, nerede en başarınız şiir. manzume varsa onları bulmuş, kırkanbarına doldurmuş. Üstelik rastgele hazırlanmış, gelişi güzel doldurulmuş bu antolojide bir sıra, düzen olmadığı gibi şair diye 'tanıtılanlar hakkında verilmiş hüküm de yok. Hoş zaten bu antolojiye girenlerden . kim için, nasıl bir büküm verilebilir ?

Bu antoloji, bir heveskârın hazırladığı bir heveskârlar antolojisinden başka bir şey değildir. Hepsi bu kadar...

DÜNYA EDEBİYATINDAN SEÇME ESERLER KILAVUZU

(Hazırlayan: Yusuf Ziya Bahadınlı. Yenilik Basımevi, İstanbul 1955, 116 sayfa, 125 kuruş)

İvriz İlk öğretmen Okulu Türkçe Öğretmeni Yusuf Ziya Bahadının, kitap okumada ve kitap seçmede zorluk çeken öğrenciler için bîr nevî kılavuz olabilecek, ışık tutacak, neleri okuyacaklarım, nerelerde bulabileceklerini gösteren Ur kitap hazırlamıştır. Bununla da kalmamış, dünya edebiyatından ve derslerde yer verilmiyen günümüzün edebiyatından okunacak eserlerin listesini çıkarırken. bir bibliyografya kuruluğuna düşmemek için okunacak kitabın yazarı ve konusu üzerinde de kısa bilgiler vermiştir. Eserlerden ufak da olsa parçalar almıştır. Kitabın tam bir kılavuz olmadığını yazarı da kabul ediyor: "Dünya edebiyatından tanıtılması gereken kitaplar yalnız bunlar mıydı ? Değildi tabii, hatta tanıttıklarımdan bazılarının, tanıtamadığım birçoklarının yanında değeri çok azdır. Ayrıca tiyatro eserlerinden bir tane olsun tanıtamadım. Birim tanıttığımda, yanında bir çoklarını da anmam, tanıtmam gerekirdi." diyor.

Dünya Edebiyatından Seçme Eserler Kılavuzunda Batı edebiyatının gerçekten değerli eserlerinden 42 si. günümüz Türk edebiyatından da 22 kitap eldeki imkânlar dairesinde tanıtılmıştır.

Kitap seçmekte, ne okuyacağım bulmakta güçlük çekenler için bu kitap belki faydalı olacaktır.

KAPAKTAKİ İKTİSATÇI

MUZAFFER AYDIN

Millî Korunma Kanununun son tadilâttan sonra süratle yürürlüğe girmesi, fiat yüksekliği ve ihtikarın gemi azıya almasına sed çekti. Müeyyideler çok sert, cezalar ağırdı. Esnaf ve tüccara yeni şartlara intibak için bırakılan zaman ise pek azdı. Yeni kanunim tatbikatta faydalı olup olmaması murakabe cihazının çalışma tarzıyla sıkı sıkıya alâkalıydı. Gevsek bir murakabe, kanun maddelerini tesirsiz hale getirebilirdi. Bu sebeple belediyeler. Milli Korunma Kanununun tatbiki işinde en büyük vazifeyi yüklendiler. Kanundan beklenilen neticelerin istihsali belediyelerin çalışmasına ve sıkı iş birliğine ihtiyaç gösteriyordu. Bu sebeple büyük şehirlerin belediye reisleri kanunun kabulünden sonra Ankarada toplanarak çalışmaları için müşterek esasları tesbit ettiler. Belediyelerin murakabe vazifesini yürüten zabıta teşkilâtlan kemiyet ve keyfiyet bakımından bu işin icaplarını yerine getirecek yeterlikte değillerdi. Bu sebeple kanunun kabulünden bir kaç gün sonra, Milli Korunma Kontrolleri Teşkilât Kanunu da Meclisten çıktı. Kontrol teşkilâtının kurulması Belediye Zabıtalarının fiat mürakabesi vazifesini ortadan kaldırmıyordu. Yeni kanun, belediyelere murakabe işlerinin yanı başında fiat tespiti gibi cidden muğlak ve zor bir vazife de tahmil etmişti. Fiat tespiti için her şeyden evvel maliyet unsurunun bilinmesine ihtiyaç duyuluyordu. Bir çok maddelerde maliyete tesir eden unsurların çeşitliliği ve farklılığı sıhhatli bir hesaba imkân bırakmıyordu. Bu sebeple ekseriya, maliyet tesbitlerinde mesleki teşekküllerden alınan bilgilere istinaden takdir yoluna gidiliyordu. Bu suretle tayin edilen maliyet fiatları üstüne muayyen kâr hadlerinin ilâvesi suretiyle etiketler üzerine yazılması gereken satış fiatları meydana çıkarılıyordu. Ticarethanelerin satışa arzettikleri malların üzerine etiket koymaya mecbur tutulmaları, murakabe' İşini kolaylaştırıyordu.

Belediyeler için etiket ve fiat kontrolu vazifesi bir yenilik değildi. Eskiden 1051 sayılı kararname gereğince yapılan fiat murakabesi İşi. bu defa daha şumullü olarak ve daha ağır müeyyidelere istinad edilerek yapılacaktı. Ekonomi ve Ticaret Bakanlığının murakabe faaliyetine muvazi olarak, Belediyeler de kontrol ve zabıta teşkilâtları vasıtasıyla kanun hükümlerini kaldırım üstündeki işportacıya, mağazadaki tezgahtara, pazar yerinde küfe ile üzüm satan adama kadar şu şumüllendireceklerdi. Bu iş doğrudan doğruya belediye zabıta memurlarına düşüyordu. Zira kontrol teşkilatı henüz arzu edilen derecede tevsi edilememişti. Meselâ yarım milyon nüfuslu Ankara şehrinde, büyük iş kesafetine rağmen Ağustos ayı başında vazife gören kontrolörlerin sayısı sadeve 28 den ibaretti. Bu sebeple kanunun tatbikatı daha çok belediye zabıta memurlarının ellerindeydi. Bu sayımızın kapağına resmini koyduğumuz Muzaffer Aydın bu memurlardan biridir.

81 yaşında bulunan Ortaokul mezunu Muzaffer Aydın evli ve iki çocuk babasıdır. Dört senedenberi Ankara Belediyesinde zabıta memuru olarak vazife görmektedir. Vazifesi son derece yorucudur ama, Muzaffer Aydın işinden şikâyetçi değildir. Ankarada doğan ve tahsilini bu şehirde yapan Muzaffer Aydın, hemşerilerinin hizmetinde bulunmaktan büyük bir zevk duyduğunu söylemektedir.

Ankara Belediye Zabıtasının diğer memurları gibi Muzaffer Aydın da hergün saat 8 den 18 e kadar vazife görür. Bir de pazar nöbetleriyle gece karakol nöbetleri vardır. Herhangi bir mevzuda ihtisası yoktur. Dilencilerle, seyyar satıcılarla mücadeleden tutun da pazar yerlerinde noksan vezin kontrolundan, temizlik ve sağlık işlerine, Millî Korunma murakabesine kadar bir sürü iş, onun vazifesidir. Belediyeye intikal eden kaçak inşaat vak'alarında hâdiseyi yerinde tahkik eden, rapor hazırlayan, kaçak inşaatın yıktırılmasına nezaret eden gene Muzaffer Aydın veya bir başka arkadaşıdır.

Müşterisinden fazla para isteyen şoförün evrakı da trafikten dönüp Muzaffer Aydının önüne gelir. Kudluzla mücadele, başıboş kedilerin ve köpeklerin toplanması, açılacak ticarethanelerin ruhsat muameleleri de onun vazifeleri arasındadır. Pazar yerlerinde satışa arzedilen gıda maddelerinin sağlık bakımından hemşerileri için bir tehlike taşıyıp taşımadığını da Muzaffer Aydın'lar araştırır. Pazar yerlerinde nöbet tutan zabıta memurları müşterilerin her türlü şikayetini sabırla dinlerler ve belediye nizamlarını tatbik ederler. Selâhiyetlerini aşan meselelerde zabıt tutarak işi yetkililere intikal ettirirler. Bütün bu vazifeler arasında en mühimi şüphe yok ki. Milli Korunma Kanunu ile ilgili olanlardır.

Milli Korunma Kanununun tatbikatı işinde belediyeler tamamen yalnız bırakılmamışlardır. Ekonomi W. Ticaret Bakanlığının murakabe hizmetiyle görevli şubeleri ve bütün emniyet teşkilâtı fiat murakabesi meselesinde belediyelerin yanıbaşında yer almıştır. Fakat ne var ki, asıl yük belediyelerin -belediye zabıta teşkilâtının - omuzlarında kalmıştır. Kanunun beklenilen neticeleri yerip vermiyeceğine dair iktisadî siyaset ilmiyle uğraşanlar tarafından ne lehte, ne de aleyhte bir mütalaa henüz sadır olmamıştır. Fakat fiat murakabesi işine girişildiği zaman müdahale sahasının bu kadar geniş tutulmamasının icab edeceği ve bu tedbirleri tamamlıyacak iktisadi kararlara ihtiyaç duyulacağı bazı muharrirler tarafından iddia edildi. Millî Korunma Kanununun son tadilâttan sonra neler getireceği şimdiden bilinemiyordu. Bunu zaman gösterecek ve neticeleri yaşayanlar göreceklerdi.

Ama belediyelerin vazifesi, kanunun neler getireceğini araştırmak değil, onu tatbik etmekten ibaretti. Yalnız Öyle haller mevcuttur ki, ne şekilde hareket etmek lâzım geldiğini tayinde tatbikatçılar bile cidden büyük zorluk çekmektedirler. Bu tereddütlerden de en ziyade kanunun vazledilmesindeki maksat ve ruh zarar görmektedir.

Belediye zabıtasının fiat mürakabe faaliyeti başlıca iki tarzda işlemektedir. Bunlardan birincisi S kişilik ekipler halinde muayyen mıntıkalarda araştırmalar yapmak, diğeri de halkın şikâyeti üzerine fazla fiatla mal satmak veya fatura ibraz etmekten imtina etmek gibi halleri zabitte tevsik ederek savcılığa intikal ettirmekten ibarettir. Teni kanun murakabe işlerini, cezaların artmasını derpiş ederek müessir bir hale getirmekten başka işlerin süratle yürümesini temin etmiştir. Eskiden fiat kontrolu sırasında görülen yolsuzluklar bir zabıtla tesbit ediliyor ve dunun Ticaret ve Sanayi Odalarının meslek ihtisas heyetlerine aksettiriliyordu. Bu heyetlerin 24 saat zarfında vermeye mecbur oldukları mü talâa nazarı itibara alınarak hâdise adalete intikal ettiriliyor veya ettirilmiyordu. Bu formalitelerin murakabe fonksiyonunu ağırlaştırdığı ve bazan da tesirsiz hale getirdiği muhakkaktı. Millî Korunma Kanununun yeni şekli bu mahzurları tamamen ortadan kaldırmış bulunduğundan murakabe işleri -belediye zabıtası bakımından- şimdi daha süratli ve daha müessir bir veçhe kazanmıştır.

Memleketin bir çok yerinde bir çok Muzaffer Aydın, hemşerilerinin muhtekirlerin tuzağına düşmemesini temine çalışarak hayat pahalılığı ile mücadelede hisselerine düşen vazifeyi feragatin yerine getirmeye uğraşmaktadırlar.

Z A B I T A

Cinayet

Chicago tipi gangsterler

Kurban bayramının ikinci gecesiydi. Her akşam Beyoğlunun eğlence yerlerini tıka basa dolduran kalabalık, o gece daha da artmış ve sokaklarda adeta adım atacak yer kalmamıştı. Gece yarısı yarım saat geride bırakıldığı sırada bile Tepebaşı civarından geçmeli zorunda kalanlar ilerlemede güçlük çekiyorlardı. Fakat birdenbire havayı yırtan üç el silâh sesinin duyulması, caddeleri saran uğultuyu bıçak gibi kesti. İnsan nehri birden silâh sesinin geldiği Cumhuriyet gazinosuna doğru aktı. Gazinonun önünde duran Çorlu 462 plâkalı lüks bir otomobilin şoför mahallinde direksiyona yığılakalmış yaralı bir adam vardı. Bir kaç kişi yaralıyı ve hemen yanında oturan bir kadını otomobilden indirmeğe çalışıyorlardı. Kadın korkunun tesiriyle fenalık geçiriyordu. Katil elinde Nagant marka tabancasile, kaçamadan yakalanmıştı. Yaralı da kaldırıldığı hastahanenin eşiğine varamadan ölmüştü. Direksiyon başında tabanca kurşunlarına hedef tutulan adamın adı Necati Mutlucan'dı. Boğaziçindeki Mehtap Otel ve gazinosunu işletiyordu. Necati'nin iş yeri aslında fuhuşa müsamaha gösterilen bir eğlence yerinden başka bir şey değildi. Felekten bir geçe çalmak isteyenler. Boğaziçinde daha bir çok benzeri olan Mehtap oteline geliyorlar, arkadaşlarıyla sabaha kadar eğleniyorlardı. Yanlarında "arkadaş" bulunmıyanların yalnız kalıp sıkılmamalarını da otel idaresi icabında temin edebiliyordu. Bu yüzden Necati'nin kazancı yolundaydı. Otomobil almıştı. Çorlu. 462 plâkalı otomobil Necati'nin kendine aitti. Yaz aylarında bu gibi yerlerin kazancı daha

Süleyman Güler
"Berbat.."

da artıyordu. Fakat kolay para kazanılan işlerde ekseriya paradan çok düşman kazanılıyordu. Rekabetler, kavgalar, tehditler, haraç talepleri bu mesleğin icaplarındandı. Kazanılan paranın çoğu muhafızlara, "fedai" lere gidiyordu ama, geriye kalan da bu kadar tehlikeye göğüs germeye yetiyordu.

Necati arife günü bir tehdide maruz kalmıştı. Mehtap oteli sahibine "Necati zahmet edip bu bayram için kurban almasın, biz onun kendisini kurban edeceğiz" diye haber gönderilmişti. Bayramın ikinci günü, Tepebaşında Cumhuriyet gazinosunun önünde tehdit yerine getirildi. Şakağından üç kurşun yiyen Necati Mutlucan bol bol kan kaybetti ve öldü.

"Yenge bir şey var mı?"

Hâdise gecesi Necati Mutlucan, Boğaziçindaki Kapri otelinin müsteciri Bekir'le barışmasını kutluyordu. Bayramdan on onbeş gün kadar önce Necati ile Bekir bir otel alışverişi meselesinde çatışmışlar ve birbirlerine darılmışlardı. Fakat görünüşe göre bu dargınlık uzun sürmemiş, iki meslektaş "bayramın yüzü suyu hürmetine" barışmışlardı. Eee, böyle mühim bir hâdise de tes'it edilmeğe değerdi doğrusu.. Bu sebeple Necati, Bekir, Necati'nin dostu Lütfiye ve arkadaşı Burhan işe Boğaziçinde kafaları tutmakla başladılar. Sonra Necati'nin otomobili ile Moda'ya gidildi ve eğlenceye oradaki bir gazinoda devam edildi. Bekir hep birlikte Cumhuriyet gazinosuna gitmek için ısrar ediyordu. Necati, yeni barıştığı dostunun hatifini kırmadı. Moda'dan Tepebaşına geçildi ve otomobil Cumhuriyet gazinosunun önüne gelip durdu. Gazinonun pavyonunda bir müddet eğlenen kafadarlar saat yarıma doğru Bebek'e gitmeyi kararlaştırmışlardı. Pavyondan çıkmış, otomobilin önüne gelinmiştir. Necati direksiyona geçmiş ve yanına metresi Lütfiye'yi almıştır. Otomobilin arka kısmına Burhan oturduğu sırada, Bekir arkadaşlardan kendisini bir kaç dakika beklemelerini rica ederek tuvalete kadar gidip gelmek ihtiyacında olduğunu söylemiştir. Bekir'in dönmesi gecikince, Necati kuşkulanmış ve arkadaşı Binhan'ı, "Git bak bakalım, Bekir nerede kaldı?" diyerek tekrar, gazinoya yollamış ve ne olduysa işte o birkaç dakika içinde olmuştur. Burhan gazinoya girmek üzereyken gazino duvarının üzerinden yükselen bir gölge bir hamlede duvardan atlamış ve otomobile hücum etmiştir ve aynı anda arka arkaya üç el silâh patladığı işitilmiştir. Meraklılar otomobilin etrafına üşüştüğü sırada bir sivil polis eli tabancalı katili kıskıvrak yakalamıştır. Kalabalığı güçlükle yaran Bekir de otomobile yaklaşmış ve şakağından yediği üç kurşunla direksiyonun üzerine yığılan Necati'ye bakmaksızın, Lütfiye'ye hitap ede-

Arnavut Cafer
Elinin üstünde kimin eli var ?

rek: "Ne o, bir şey mi oldu yenge?" diye sormuştur. Halbuki olanlar izaha ihtiyaç bırakmıyacak kadar açık bir şekilde ortada duruyordu.

Ücretli katil

İzaha muhtaç hâdiseler daha sonra, katilin ifadesine baş vurulup, hâdise polis tarafından eşelendikçe ortaya çıkacaktı. Katil polisin yabancısı değildi, "Berbat Süleyman" namıyla maruf bu sabıkalı kumarbaz verdiği ilk ifadede hâdiseyi soğukkanlılıkla nakletmiş ve cinayet sebebini izah için de cidden kusursuz bir hikâye anlatmıştı. Polisin dikkatinden kaçmayan bu kadar muntazam hikâye şuydu:

31 yaşındaki Gebzeli Berbat Süleyman'a hadiseden bir kaç gece evvel, Beyoğlunda bir lokantada 300 liraya bir kadın tanıtmışlardı (Sual 1: Meteliksizin biri olan Berbat Süleyman nereden para bulmuştu?). Satılan kadın maktul Necati'nin dostu Lütfiye idi. Lokantadan çıkıldıktan sonra Boğazda bir otele - maktulün işlettiği Mehtap oteline - gidilmişti. Otelde dostunu Süleyman'ın yanında gören Necati kadım Süleyman'ın elinden almış ve "yağlı müşteri"yi kapı dışarı etmişti. (Sual 2: Bu kadar tesadüf olur muydu ?). Bu suretle 300 lirası güme giden Süleyman, Necati'ye kin beslemeğe başlamıştı. O kimseye göz göre göre 300 lira yedirecek adam değildi. Hâdise gecesi Necati'yi görünce "işte, tam fırsat" demiş ve cebinden çıkardığı tabanca ile hasmını vurmuştu. (Sual 3: Berbat Süleyman tabancayı nereden bulmuştu ?). Necati'nin dostu Lütfiye de Süleyman'la beraber bir gece Mehtap, oteline gittiğini saklamıyordu. O, bu otele sadece bir defa -o da Süleymanla - gitmemişti ki.. Lütfiye hemen hemen bütün "arkadaş"larını Mehtap oteline götürürdü, Necati bu işlere alışıktı, kızmak göy-

le dursun "iş" yapıyorum diye memnun olurdu. Necati o gece Süleymana çatmamıstı. Fakat Süleyman, bir hâdise çıkarmak için âdeta çırpınmıştı ve emeline ulaşamayınca da otelden çekip gitmişti. Bu ifade poliste işte bir tertip olduğu kanaatını uyandırmıştı. Süleyman, para ve tabancayı nereden bulduğunu da bir türlü izah edememişti.

Arnavut Cafer sahnede

Bunun, üzerine bütün nazarlar hâdise gecesi Necati ile beraber olan Kapri oteli müsteciri Bekir'e çevrildi. Polisin, Bekir'in ifadesini titizlikle gizlemesinden ve tahkikatın seyrinden anlaşıldığına göre, Kapri oteli müsteciri dilini tutmakta fayda görmemişti, Bekir polise faydalı bir çok ipucu vermişti fakat hâdiselerin delillerini ortaya koyamıyordu. Polis, Bekir'in verdiği ipuçlarını takip ederek Boğaziçindeki bir başka "otel" in muhafızlığını yapan Arnavut Cafer adında bir sabıkalı kabadayıyı tevkif etti. Katil Süleyman Gönül'ü Gebze'den İstanbul'a getiren ve ona para veren Arnavut Cafer'di. Anlaşıldığına göre Berbat Süleyman, biraz da elinde bulunan "deli raporu"na güvenilerek, Necati'yi ortadan kaldırmak için ücretle tutulmuştu.

Esrar çözülecek mi ?

Polisin bir çok kuvvetli ipuçlarına sahip olmasına rağmen delillerin toplanmasında güçlüklere uğraması zihinlerde Amerikanvarî bir gangster şebekesiyle karşı karşıya bulunulduğu intibaını uyandırıyordu. Fuhuş yuvalarının, eğlence ve kumar salonlarının işletilmesiyle iştigal ettiği anlaşılan bu şebekenin bütün teferruatiyle ortaya çıkarılması beklenemez. Zira bir kısmı kurşun yaralarıyla can veren, bir kısmı hapishaneye düşen bu gangsterler - dünyadaki diğer bütün benzerleri gibi - kendi işlerini aralarında "erkekçe" halletmeyi tercih edeceklerdir!.

Maktülün dostu Lütfiye

Tehlikeli meslek

M U S İ K İ

Bestekârlar

Mümtaz misafir

Geçen hafta İstanbul'u güzide bir turist ziyaret etti. İlk eserleriyle - Ateş Kuşu, Petruşka ve Bahar Ayini - asrın en büyük bestekârı olabilecek durumdayken, daha sonra sanat tavrım değiştiren ve bu payeyi başkalarına bırakan, aslen Rus, 1034 ten 1945 e kadar Fransız, o zamandan beri Amerikan vatandaşı, Igor Stravinski.

Igor Stravinski

Gizlenen turist

Birinci Dünya Savaşından sonra Stravinski'nin sanat görüşlerinde ve besteleme tarzında görülen değişiklik, henüz musiki dünyasının başlıca münakaşa mevzuları arasındadır. Çok kimse "Bahar Ayini" bestekârının, "Oedipus Rex" oratoryosu, "İskambil Oyunu" balesi ve "The Rake's Progress" operası gibi esenlerle gitgide -sapıtmış olduğu kanaatindedir. Gazetelerin bildirdiklerine bakılırsa, 74 yaşındaki bestekârın gerçekten sapıtmış okluğuna başka deliller bulmak da mümkündür. Meselâ, Stravinski gazetecilerden kurtulmak için İstanbul'da Madam Vera Bosset ismiyle dolaşmıştır.

Bu ara, gazetelerimizin Stravinski ile alâkalı haberlerinde, eğlendirici ifadelere rastlanmıştır: Bir İstanbul gazetesi radyo sütununda, Stravinski'nin Debussy talebesi olduğundan bahsetmiştir. Bir diğer gazete de, bestekârın Amerikalılığı hususunda gecikmiş bir kehanette bulunmuş, bir eserinin ismini tersine çevirmiş ve şunları yazmıştır: "Bir gece Pariste Ateş Kuşu -yani "Kuşun Ateşi" mi ? - isimli eserinin temsiliyle muazzam alkış toplayan Amerikalı bestekâr..." Ankara'da çıkan bir gazete de, bestekâra başka bir isim vermeyi tercih etmiş, sonra da okuyucuyu, bir bestekârın eserleriyle madalyalarından hangisinin daha önemli olabileceğini düşünme zorunda bırakan şu cümleleri yazmıştır: "Meşhur besteci Igor Straslinsky bugün Orta Doğu'ya müteveccihen şehrimizden ayrılmıştır. 20'nci asrın bu en büyük bestecisi .... halen Amerikan tebasında bulunmaktadır. 33 eseri ve altın madalyaları vardır."

Yüz yıldan sonra

Schumann, "Neşirle şiir, hukukla musiki arasındaki mücadele bütün hayatıma hükmetti" diyordu. '"Prâtik hayat bence, sanat kadar yüksek bir ideali temsil ediyordu. Hayalim, geniş bir faaliyet sahasıydı. Ama, Saksonya'da insanın asaleti, arkası, parası olmazsa muvaffakiyet imkânı var mıdır? Leipzig'de tasasız bir hayat yaşadım. Çalışmaktan ziyade hayal kurdum. Burada çok daha fazla çalışıyorum, ama esasında musiki gitgide beni kendine çekiyor. İşte, şimdi hayatın dörtyol ağ---dayım. Ne yapmalı? Kendimi tabiî temayüllerime mi bırakayım ? Sanata mı hasredeyim ? Bana gücenme, anneciğim, ama daima bana engel oldun. Sebeplesin de boş değildi ... emniyet, ekmek parası kazanmak. Fakat ne ? Bahtsız, ölü ve, alelâde bir istikbali düşünmekten, insanın bizzat hazırladığı bir istikbali düşünmekten daha büyük bir işkence var mıdır? Diğer taraftan, alınan tahsile tamamen aykırı bir hayat tarzını seçmek de kolay değildir. Buna rağmen şuna inanıyorum ki sabırla, ve iyi bir öğretmenle, altı yıl zarfında bütün piyanistlerle boy ölçüşebilirim. Bu. sadece bir teknik meselesidir. Tahayyül kaabiliyetim de var biraz. Belki de yaratıcıyım... Şimdi, ya biri, ya da diğeri. Hayatta ancak bir tek büyük şey yapilabilir. Ah! Ne heyecan ve, şimdi pekâlâ arkamda bulunabilecek olan, halbuki bugünden başlayarak katetmem gereken yolu düşündüğümde, ne korku! "

1830 yılında Robert Schumann Heidelberg'de hukuk tahsili yaparken -ki o zaman yirmi yaşındaydı- kendini piyanoya hasretmeğe karar vermişti. Saksonya'da, Zwickau'da doğmuştu. Babası, kütüphaneci ve Byroh mütercimiydi. Erken ölmüştü. Piyanist olmak için kaybolan zamanı kazanmak için Schumann deliler gibi çalıştı. Netice: el sürmenajı ve parmaklarından birinin felce uğraması.. Hayaller kırılmıştı. Schumann hiçbir zaman virtüöz olamıyacaktı. Ama bu kaza, en büyük bestekârlardan birinin doğumuna yol açtı. "Biraz da tahayyül kâabiliyeti" olduğuna inanan Schumann, artık kendini tamamen bestelemeye has-

retti. Yaratma sevinci ve hayal genişliği sonsuz gibiydi. Eserleri, 88 cilt doldurdu: sonatlar, senfoniler, hed'ler, oda musikisi, konsertolar, oratoryolar. Dresden'de idare ettiği "Liedertafel" korosu, ona şöhret sağladı. 24 yaşındayken kurduğu "Neue Zeitschrift für Musik" gazetesinde yayınladığı musiki tenkitleri ona Jena Üniversitesi honoris causa doktorluğu ünvanını kazandırdı. Makalelerini "Florestan, Eusebius ve Raro" takma isimleriyle imzaladı. Bu hareketini, şahsiyetini parçalama temayülü olarak tefsir edenler ve ilerde, mesleğine son verecek olan çıldırmanın başlangıcı gibi görenler oldu.

Aşk mahsulleri

Piyano öğretmeninin mukavemetini yendi ve kızı Clara ile evlenmeğe muvaffak oldu. O da virtüozdü. Karıkoca, birbirlerini mükemmelen tamamladılar. Evliliklerinin ilk yılında Eichendorff ve Heine lied'leri doğdu; Chamisso ile Rückert'in şiirleri bestelendi: hepsi bir arada 138 lied.. Asır hastalığı şairi İngiliz Byron, tamamen farklı bir şairle, Robert Burns'le Schumann'ın musikisinde birleşti. Burns, Schumann'ı halk musikisi lehçesine yaklaştırmış sayılabilir. Schumann, bütün bu zıtlıklar içinde kendini pek rahat hissediyordu. Aynı içgüdü, bestekârın çocuk psikolojisine nüfuz etmesini sağladı: "Çocuk Sahneleri", "Gençlik Albümü", "Büyük ve Küçük Çocuklar İçin Parçalar" meydana geldi.

Daha henüz genç olmasına rağmen Schumann artık zirvenin ötesine geçmişti. Besteleme tarzında rahatlıktan çok gayret kendini göstermeğe başlamıştı. Yaratma sevinci azalıyordu. Karısıyla beraber bir Rusya turnesine çıktı. Büyük başarı kazandı. 1850 yılında Düsseldorf şehri musiki idareciliğini kabul etti. Bunun, yaratıcı faaliyetini tahrik edeceğini umuyordu. İlk heyecanla "Ren Senfonisi" ni yazdı. Sonra, çeşitli hayal sukutları ve başarısızlıklar onun zihnini kararttı, 1854 yılında, kendini buzlarla kaplı Ren nehrine atmak Suretiyle intihara teşebbüs etti. Kurtarıldı. Bir tımarhaneye, kapatılmasını kendi istedi. Bonn şehrinin banliyösündeki Endenich'de, bir akıl hastahanesinde, hayatının son iki yılını geçirdi. Karısına, çocuklarına, dostu Johannes Brahms'a son mektuplarını yazdı. 29 Temmuz 1856 da - yüz yıl önce geçen hafta - öldü ve Bonn mezarlığına gömüldü.

Robert Schumann
Yaratıcı delilik

Caz

Bir kayıp daha

Clifford Brown bundan beş yıl önce mühim bir otomobil kazası geçirmiş, bir sene müddetle hastahanede yatmıştı. O zamanlar henüz ismi duyulmamış bir cazcıydı. Geçen hafta yeni bir otomobil kazası, genç neslin bu parlak trompetçisinin hayatına son verdi. Beraberinde piyanist Richard Powell olduğu halde, ünlü davulcu Max Roach'la çalmaya gidiyorlardı. Zaten son yıllar hep beraber çalışmışlardı. Bu defa Max Roach boş yere bekledi.

Clifford Brown, henüz 26 yaşını bitirmemişti. Şöhretini son iki yıl zarfında yapmış, modern cazın en vaadkâr iki trompetçisinden biri - diğeri Thad Jones - olarak kalbul edilmiş, hattâ Dizzy Gillespie, Miles Davis, müteveffa Fats Novarro gibi ustalarla aynı seviyede olduğu söylenmişti. Münekkitler onun, Davis ile Novarro'nun en iyi vasıflarını birleştirdiğini görmüşler, itham dolu ve teknik bakımdan istisnai sololarım en parlak kelimelerle övmüşlerdi. Down Beat dergisinin münekkitler anketinde "1954 Yeni Yıldız" mükâfatını kazanmıştı.

Neyse ki dünyanın her köşesindeki cazseverler, Clifford Brown'un ne çapta bir caz musikişinası olduğunu, çevirdiği birçok plâk vasıtasiyle anlamak imkânına maliktirler. Bugün kataloglarda onun en az yirmi tane uzun-çalan plâğı yardır. Bunlardan bir kısmı kendi ismi altında, diğerleri ise iştirak ettiği, grupların kayıtlarıdır.

Clifford Brown'u caz dünyasından aynan kazanın diğer kurbanı, piyanist Richard Powell, Brown çapında bir musikişinas değildi. Bununla beraber şahsiyet Sahibiydi ve şöhretli kardeşi piyanist Bud Powell'in tesirinden kurtulmağa çalışıyor, kendisine ait bir üslûp geliştiriyordu. Yaşasaydı, ondan da çok şey beklenebilirdi. .'

Clifford Brown
"Ölümden kaçılmaz!"

Amerika

Kurtarıcı

Bizim bestekârlara olan ihtiyacımız, bestekârların bize olan ihtiyacından fazladır. Vakfımın yapmak istediği, bestekarların boyunbağı satmak mecburiyetinde kalmalarına engel olmaktır."

Bu sözleri söyliyen, Şikagolu şarap tüccarı Paul Fromm'dur. Fakat Fromm'un önemi, şarapçılığından değil, kazancını gene bestekârların istifadesine tahsis etmesinden ileri gelmektedir. Her ne kadar Amerikâda birçok vakıf, bestekarları himaye için milyonlar harcamakta iseler de bu para umumiyetle zaten şöhret yapmış olanlara gider. Birçok genç ve istidatlı bestekâr henüz şöhret ve para kazanabilmek için çeşitli engeller aşmak zorundadırlar. Paul Fromm'un dört yıl önce kurduğu vakfın gayesi, genç bestekârı desteklemektir. Daha Almanya'da talebe iken çağdaş musiki taraftarı idi. Zengin bir şarapçının oğluydu. Almanya'da bir vakıf kuracağı sıralarda, Hitler rejimi yüzünden, memleketten kaçmağa mecbur kaldı. Amerika'da kısa bir zamanda milyoner oldu. Böylece gayesini de tahakkuk ettirebildi. Şimdi, iddiasız, bir milyoner için mütevazı sayılabilecek bir hayat sürmekte, gelirinin geri kalan kısmını - her yıl 50.000 dolar - Fromm Vakfına vermektedir. Vakıf, dört kişiden müteşekkil bir uzmanlar heyeti vasıtasiyle, bestekârlara para mükâfatları vermekte, eserlerinin konserlerde çalınmasını, nota ve plâklarının neşredilmesini sağlamaktadır. Bu heyet. Fromm'un şahsî zevklerim hesaba katmadan eserleri incelemektedir. Zaten onun arzusu da budur. Heyete tam yetki vermiştir. Şimdiye kadar 600 den fazla genç bestekâr Froman Vakfına eser yollamış, bunlardan ancak 56 sı mükâfat almıştır -ki İlhan Usmanbaş'ın Yaylı Sazlar Kuarteti de bunlar arasındadır. Paul Fromm, bu hususta "sadece iyi diyebileceğimiz pek çok eser var; biz sanat arıyoruz" demektedir.

S İ N E M A

Klasikler

Kovboy -filmleri

1903 yılında "The Great Train Robbery -Büyük Tren Soygunculuğu" nu çevirerek sinema tarihine bir mil taşı diken Edwin S. Porter, 14 sahnelik filminde yeni bir sanatın ilk sağlam adımlarını atıyordu. Sinema yoluyla hikâye anlatma ve sinemayı tiyatroluktan kurtarma gibi çok önemli iki cüretkâr denemenin yanında Porter, Hollywood'un daimî kahramanı kovboyları perdeye aksettirme izinin önderliğini yapıyordu. Bit sahnede tabancasını seyircilerin üstüne doğru boşaltıp büyük heyecan yaratan G.M. Anderson, "Broncho Billy" adıyla Tom Mix'lerin Gene Autry'lerin prototipi durumuna geçti.

Porter'in haydutlarına çok geçmeden kızılderililer de katıldı. 1913 te bir vodvil rejisörü Cecil B. De Mille ilk filmi "The Squaw Man" ile big ' business'e başladı. "Westerh"ler artık hem epik konuların, hem de macera filmlerinin çevrilmeleri için vesile oluyorlardı. Thomas Ince'nin tanıttığı William S. Hart kadınların hayranlığını kazanan ilk kovboydu.

1915'te D. W. Griffith devrim yapan filmi "The Birth of a Nation — Bir Milletin Doğuşu" nu çevirdi. Sinema tarihindeki yeri "The Great Train Robbery" kadar önemli, olan bu film modern sinema sanatının belli başlı örneklerinden olup Amerikan sinemasının' karakteristik teması iç harpler ve meseleleri üzerinde hassasiyetle duruyordu. Bunun dışında fikrî değeri olan pek az "western" hazırlandı. Hiçbir şey düşünmeye . mecbur bırakılmadan seyirci Ken Maynard yahut Fred Thomson'un akla hayale gelmez maceralariyle oyalanıyordu.

"Western"lerin gelişmesinde kaydedilmesi gereken bir film de James Cruze'un "Covered Wagon"uduR (1923). Bazı tenkitçilere göre şaheser, bazılarına göre de sadece popüler bir film olduğu söylenen "Covered Wagon", "Western"lere yeni bir koNu, batıya doğru göçün hikâyesini kattı. Kazandığı başarı hu konunun daha sık işlenmesine yol açtı. John Ford batıya doğru göçe, kızılderililerle savaş konusunu da katarak çevirdiği filmlerle Amerikan sinema destanlarım yaratmaya koyuldu.

Sesli sinemanın icadı "Western"-lerde tabanca sesi, kızılderili çığlıklarıyla birlikte kitaralı şarkıcı kovboyların da yer almalarına yol açtı. "Texas Rangers" -King Vidor-, "Stagecoach" -John Ford- ve "Gone Witch the Wind — Rüzgâr Gibi Geçti" -Victor Fleming- savaştan önceki dikkati çeken eserlerdendi. Bilhassa "Rüzgâr Gibi Geçti" sinema tarihinin en fazla kâr getiren filmi olarak diğerlerinin üstüne çıktı. Savaş yılları "western"lerinden "The Ox-Bow Incident" -William A. Wellman- günahsız bir adamın linç edilmesini gösteriyor, bu türlü, filmlere sosyal temalar sokuyordu.

Yıldız kovboylar

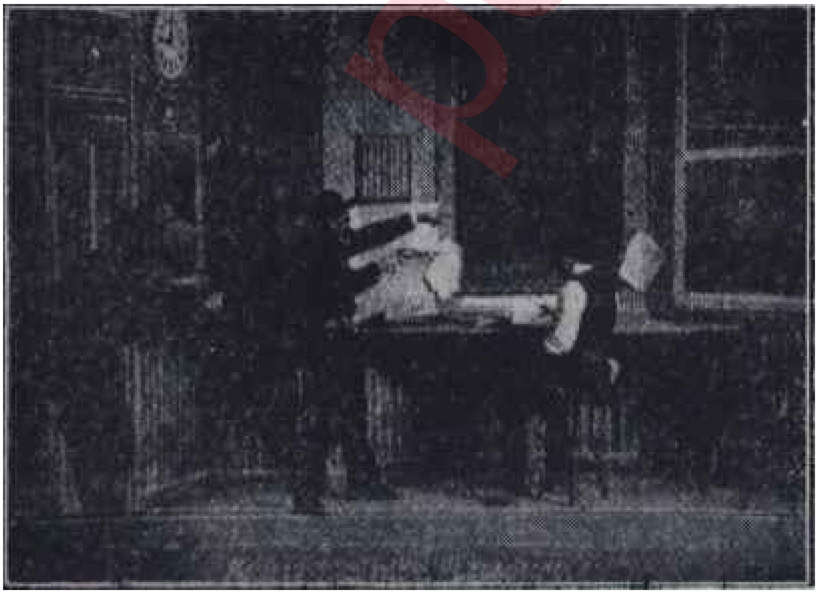
Harp sonrasının "western"leri tamamen kalıplaşmış şekiller almaya başladı. Bunlar tanınmış yıldızlar, sahte ekip bir havayla romantik macera filmleri oluyor, "Duel in the Sun"; kızılderililerin yokedilmesini gösteriyor, "Rio Grande"; iyi-kötü mücadelelerine sahne oluyor "Copper Canyon"; batıya göç problemlerini ele alıyor "Westward the Women"; avare kovboyların maceralarını işliyor "Branded"; yahut ta bitmez tükenmez kuzey-güney savaşı hikayeleriyle meşgul oluyordu "The Man from Colorado". Bir de Roy Rogers veya Randolph Scott gibi kitaralı yahut kitarasız yıldız-kovboylar için hazırlanan filmler vardı. Üzerinde asıl durulması gerekenler bu kalıpların dışında kalan bazı eserlerdi. Delmer Daves "Broken Arrow — Kırık Ok"da kızılderilileri vahşi yaratıklar değil, yaşamak için savaşan insanlar olarak gösterdi. Gene çok önemli bir mesele olan kızılderililerin yerleştirilmelerine de "Apaohe — Asî Cengâver" ile Robert Aldrich temas etti. "High Noon — Kahraman Şerifte Fred Zinnemann tehlike karşısında kabuğuna çekilen bir kasaba halkının psikolojik durumlarım göstererek Amerikan sineması şaheserlerinden birini yarattı. George Stevens'in "Shane — Vadiler Aslanı" da bu elek üstü eserlerden olup klâsik "western" temalarım işleyen en önemli filmlerdendir.

Vadiler Aslanı

Batıda seviyesini bulabilmek için herkes ayni fırsatlara sahipti. Sıkı çalışma ve doğruluk aranan vasıflardı. Hareket değerlendiriliyor, yapılan işler kelimelerden daha tesirli oluyordu. Kimse kimseye nereden geldiğini, nereye gittiğini sormuyordu. Kabiliyetini gösterebilme şahsın kendisine bırakılmıştı. Mülkiyeti kılık kıyafet, zarafet ve belagat; mertliğin, korunmasını bilmenin, adalete bağlılığın yanında önemsiz kalıyordu. Batılı kahraman kovboy daima yanlışı doğrulamak, sebat ve cesaret sayesinde imkânsızı altetmek, zayıfa yardım edip sevdiği kızı ve saadeti elde etmekle meşguldü.

Lewis Jacobs "Rise of American Film — Amerikan Filmciliğinin Doğuşu" adlı kitabında "western"ler hakkında işte bunları söylüyordu. George Stevens'in filmi bu tarife uygundur. Yalnız aynı tarife uyan öbür filmlerden ayrıldığı bazı esaslı noktalar da mevcuttur:

Küçük bir topluluk yeni kurulmaktadır. Birbirinden ayrı, yolsuz tektük evciklerde yaşayan, tarlacıklarda uğraşan bir avuç insan yerleşme meseleleriyle karşı karşıyaydı. Çobanlar daha önce geldiklerini, üzerinde yaşanan toprakların kendilerine alt olduğunu ileri sürerek çiftçileri rahat bırakmazlar. Çiftçilerden sabrı tükenenler direnmeyi bırakıp başka yerlere gitmeyi tasarlar. Onlara daima cesaret veren dâvasına inanmış Staret adlı bir çiftçidir. Durum en gergin halindeyken Staret'lerin çiftliğine Shane denilen yumruğuna sıkı, tetiğe davranmada eli çabuk bir kovboy gelir. Shane'in gelişi çobanların, mütecavizlerin hareketlerini frenlerse de onların çağırdıkları Wilson adlı bir belâlı işleri yeniden kızıştırır. Sharie'in başta Wilson olmak üzere çobanları kışkırtan Riker kardeşleri, öldürmesi yerleşmekte olan küçük topluluğu sükûna kavuşturur.

"Büyük Tren Soygunculuğu" filminden bir sahne

Kovboy filmlerinin' "ağababa"sı

Shane kimdir, nereden gelir, nereye gider bilinmez. O adetâ sebat, cesaret, doğruluk sembolü gibidir. Çiftçilerin bu vasıflara en çok muhtaç oldukları zaman meydana çıkmış, işler düzeldikten sonra gene kayıplara karışmıştır. A. B. Gunthrie Jr. un senaryosu, Shane'i herhangi bir kovboy olmaktan çok bu gibi anlarda gereken vasıfların sembolü olarak ortaya atıyor. Onun beşerî yönleri değil manevi değerleri üzerinde duruyor. Bu bakımlardan Shane, Jacobs'un tarifindeki sonunda sevgilisine kavuşan kovboylardan değildir. Zaten rejisör Stevens'in ustalıkla çizdiği yerleşme gayreti içindeki bu küçük toplulukta aşka pek yer yoktur. Önce hayatın güvenliği sağlanmalıdır.

Filmin temposunu ağırdan alıp, teferruat ve basit konuşmalar üzerinde dikkatle duran Stevens, filmini öbür basmakalıp "western"lerden ayıran en büyük özelliği, o rüya havasını yaratıyor. "Vadiler Aslanı"nda bütün hatlar yumuşatılmıştır. Bu yumuşaklık filme gerçeğin üstünde epik bir değer kazandırır. Stevens'in kahramanları da mizanseni kadar başarılıdır. Van Heflin inandığını sonuna kadar savunmaya ahdetmiş çiftçi Staret rolünde en iyi kompozisyonlarından birini verir. Her halinden toprakla haşır neşir olduğu bellidir. Karısı Jean Arthur'un

Bir kovboy
Amerikalıların mertlik sembolü

"Glamour" ile ilgisi yoktur. Bir çiftçi karısı olmak için ne gerekiyorsa öyledir. Küçük çocukları Joey -Brandon De Wilde- sevdiği, kimseleri tanrılaştıran öbür akranlarından farklı değildir. Hattâ bu tanrılaştırma bazan o kadar ileriye gider ki lüzumsuz" yere sertlik yapmak istemeyen Shane'in gözden düşmesine, "Fallen Idol" olmasına ramak kalır. Jack Palance'ın kısa Wilson rolüne kattıkları da inkâr edilemez.

Bazı seyirciler bütün bu tiplerin samimiyetle çizilişlerine, yüzlerinden toprakla uğraşan insanların meşakkati akmasına rağmen, Shane'i neden böyle terü taze bir Alan Ladd'in oynadığını merak edebilirler. Filmini alışılmış "western" kalıplarının dışına çıkarmayı deneyen ve başaran George Stevens'in sermayedar ve yıldız hayranı seyircilere bu kadarcık tâvizde bulunması da her halde hoş görülecektir.

"Western"ler memleketimizde de sinema seyircileri tarafından en çok beğenilen filmlerdir. Türkiyede "kovboy filmi" diye anılan "western"lerin alâka toplamasına ve çok sevilmesine yol açan **en büyük** âmil, kovboyların civanmert hareketleri, binicilikte ve atıcılıktaki maharetleri, cesaretleriyle **Türk** seyircisinin temayülleri arasındaki benzerlik bağıdır. Aksi' halde Amerika'dan kilometrelerce uzakta, ufak bir **Türk** kasabasının sokaklarında "kovboyluk" oynayan çocukların' hareketlerini izah etmeye imkân bulunamazdı.

S P O R

Tenis

İki defa atlayan çekirge

Geçen hafta İstanbul Dağcılık Kulübü kortlarında yapılan Türkiye birinciliklerinde finali gene **Nazmi** Bari ile Behbut Cevanşir oynuyordu. Nazmi hakeme işaret edip **oyunu** durdurduktan sonra lâstik ayakkabısını çıkarıp kenara attı. Sinirleri iyiden iyiye bozulmuştu. Bu, mevsim başından beri oynadığı ve gerçekten heyecan duyduğu üçüncü Karşılaşma idi. Rakibinin formu, azmi ve bütün bunlara ilâveten bir de insanın beynini kaynatan sıcak Türkiye'nin bir numaralı tenisçisinin maneviyatım altüst etmişti. **İlk** seti farklı kaybetmesine rağmen şampiyon tenisçinin bu seneki finali de kazanacağı kanaati umumî idi. Fakat Behbut artık bu defa ayağına kadar gelen şampiyonluğu kaçırmamak azmindeydi. Ankara Çalehçi finalindi kazandığı kolay galibiyet Nazmi'yi gevşetmişe benziyordu. İlk iki seti bu hava içinde verdi. Üçüncü sette de 4-1 mağlûp duruma girince işin ciddiyetini anladı. Ama epey geç kalmışa benziyordu. Hakem Hasan Akev'e gidip "vaktin geç olması dolayısıyla" maçın tehirini istedi. Bu teklifin kabul edilecek tarafı yoktu. Hele "score"un Nazmi'nin aleyhine oluşu teklifin reddi için en büyük sebepti. Nazmi Bari başka çare kalmadığın) görünce bütün azmini kullanıp vaziyeti 4-4 yapmağa muvaffak oldu. Fakat Behbut bu defa rakibini affetmedi, üçüncü seti de 6-4 alarak 1956 yılının bir numaralı tenisçisi **oldu.**

Behbut Cevanşir

1 numaralı tenisçi

Kadınlar arasında

Turnuvanın enteresan bir tarafı da kadınlar arasındaki karşılaşmalar oldu. Bu maçların eleme turları nispeten çekişmeli geçti. Erkekler arasında Nazmi Bari ne ise, kadınlarda da Gönül Erk'in yeri de hemen hemen oydu. Gönül, birinciliklerde daha ilk turlardan itibaren klâsını isbat edip kolayca finale geldi. Finali Sevim ile oynadı. İri yarı, erkek yapılı, kuvvetli rakibesi ile yapacağı maçın çekişmeli geçeceği tahmin ediliyordu. Fakat Sevim beklenen oyunu çıkaramadı. Gönül Erk geçen yıl olduğu gibi bu sene de Türkiye tek kadınlar birincisi oldu. Ankara şampiyonu Menkü Oransay Türkiye birinciliklerine katılmadı. Bu turnuvada oynamış olsaydı Menkü rahatça finale kadar çıkabilirdi.

Üçüncülük

Tekler finali oynandığı gün üçüncülük mücadelesinde Arslan Daş ile Suzan Gürel karşılaştılar. Arslan'ın hızla başladığı maç çekişmeli geçti. Yalnız Suzan'ın Dağcılık Kulübü sahasında oynamağa alışmış olması büyük avantajdı. Maçların oynandığı kort topları bir kaç dakika sonra boyayıp topraktan farkedilmez hale koyuyordu. İşte bu hava İçinde Arslan Daş maçı beş sete uzattı. Son seti pekâlâ alabilirdi, fakat mevsim başındanberi bir türlü beş setlik maçlara yetiştiremediği enerjisi bunda da onu yalnız bıraktı. Suzan'a 1/6, 6/2, 6/0 ,2 /6, 6/3 yenildi. Böylece Suzan Nazmi'nin ardandan üçüncü, Arslan ise dördüncü oldular.

Bu seneki birinciliklerde tahminler hilafına derece alamıyanlardan biri de Cihat Özgenel'di. Cihat voleybol millî takımı ile katılacağı Paris, seyahatini Türkiye tenis birinciliklerine tercih etti.

Transfer

Alış veriş bitti

Geçen senelere nisbetle bu sene transfer ayı daha hararetli, geçti. Fenerbahçe satış listesine spor piyasamızda yıldız olarak tanınan 9 futbolcuyu koymamış olsaydı, oyuncu mübadelesi daha az cazip olacaktı. Nitekim 15 bin liraya satışa çıkarılan ve nihayet Adalette karar kılan M. Ali transferin yegâne cazibesi oldu. Transferin gürültülü ve hararetli bir şekilde cereyan etmesinde hâdiseleri olduğundan daha büyük gösteren gazetelerin de rolü oldu. Gazeteler tarafından bazı isimler gürültü kopardı. Fakat bu haberleri ya kulüp temsilcilerinin veya bizzat oyuncuların tekzipleri takip ediyordu. Fakat iş bununla kapanmıyordu. Aradan bir kaç gün geçince gene ayni futbolcunun başka bir kulübe geçtiği haberi ortaya atılıyordu. Bu arada söz düelloları -kulüpler arasında-, çatışmalar oldu ve bu hengâme tam bir ay devam etti. Bu faydalı mı yoksa zararlı mı olmuştur diye sormak elbette manasızdır. Kulüpler arasındaki, rekabetin arzulanan mecradan çıkarak başka bir istikamete doğru çekilip sürüklenmesinin zararları ortadadır. Profesyonelliğin kabulü ile mali takatinin yettiği nisbette bir kulübün diğerinden oyuncu alması evvelki senelere nazaran şimdi daha çok müsamaha ile karşılanıyor. Ama bunun meşru yoldan yapılması şartı ile... Profesyonellik talimatnamesini iyi bilen idareciler oyuncu mübadelesinde daima haklı çıkmışlardır. Ufak kulüplerin temsilcileri ise satışa çıkardıkları futbolcuların bedelim almakta zorluk çekiyorlar. Hakem rolünde olan federasyon bu meselelerin hallinde müşkül durumda kalıyor. Çünkü mevcut talimatname, ihtiyacı tam manâsıyla karşılamaya kâfi gelmiyor. Federasyon kimin haklı olduğunu anladığı halde talimatnamenin kifayetsizliği yüzünden bu hakkı sahibine teslim edemiyor. Transfere ismi karışan futbolcular şu anda seçtikleri kulüplerin saflarına katılmışlardır. Aradaki ufak tefek ihtilâfların önümüzdeki günlerde hal yoluna sokulması, kulüplerin yeni sezona girerken huzur içinde çalışmalarını temin edecektir.

M. Ali Has

Cazibeli futbolcu

Atletizm

Dön baba dönelim..

Belgratta uğradığımız acı mağlûbiyetin tesirleri henüz ortadan silinmiş değildir. Spor çevrelerinde-

ki durgunluğun alâkasızlıktan ileri geldiği iddia edilemez. Şu anda harkes resmî bir ağızdan mağlûbiyetimizi doğuran sebeblerin izahını beklemektedir. Umum Müdür Nizamettin Kırşan kafile başkanından tafsilâtlı bir rapor istemiştir. Mevzuubahis raporun kendisine verilip verilmediği bilinmemektedir. Bilinen tek şey, aradan 15 günlük bir zaman geçmesine rağmen alâkalıların derin bir sükûtu ihtiyar etmiş olmalarıdır. Bu sükûtun daha ne kadar davam edeceği de belli değildir. Eğer teşkilatta vazifeli olan şahıslar bir araya gelerek mağlûbiyetimizin sebeblerini objektif bir görüşle tetkik edip ortaya koymak yolunu tutmamakta ısrar ederlerse, aynı mağlûbiyetlerin ilerde de sürüp gitmesi önlenemiyecektir. Dünyanın her yerinde müsbet iş yapmak isteyen insanlar kötü bir hâdisenin örtbas edilmesini değil, hâdiseyi meydana getiren sebebleri ortaya çıkarmaya çalışırlar. Bizde ise metot malûmdur: Zamanla hâdiseye ehemmiyetim kayıp ettirmek, unutturmak... Onun içindir ki sporumuz seneler senesi olduğu yerde saymaktadır.

Gül kupası

Geride bıraktığımız haftanın Cumartesi ve Pazar günleri Mithatpaşa Stadında Gül Kupası Atletizm Müsabakaları yapılmıştır. Genç yıldızların ve kızların katıldığı müsabakalar hemen hemen hiç alâka çekici olmamış ve Mithatpaşa Stadına bir kaç atletten başka kimse gitmemiştir. Atletizmle bu derece alâkasizliğin bütün mes'uliyetini spor sevenlere yüklemek doğru değildir. İki günlük müsabakalarda 4x400 metre gençlerde Beşiktaş takımı 3, 84, 7/10 ile Türkiye rekoru kırmıştır. Kurtuluşlu Yakovidis Çekiçi 41,09 metreye atarak Türkiye rekorunu yenilemiştir. Müsabakaların kısaca muhasebesi bundan ibarettir.

Kız atletler çalışıyor

Bacaklar yukarı, rekorlar aşağı

Cezmi Or kupası

İstanbul Atletizm Ajanlığının 12 Ağustosta yapılacak olan Cezmi Or Kupası atletizm müsabakalarına ait çalışmaları sona ermiş bulunuyor. İlk defa beynelmilel mahiyet taşıyan bu yarışlara Avrupanın en kıymetli atletleri katılacaklardır. Geride bıraktığımız hafta içinde davet edilen milletlerin hepsi federasyona gönderdikleri mektuplarda müsabakalara iştirak edeceklerini bildirmişlerdir, Cezmi Or müsabakalarının Melburn Olimpiyatları arifesinde Avrupanın şöhretli atletlerinin boy ölçüşeceği bir müsabaka hüviyeti taşıdığı söylenebilir. Hafta içinde İsrailli atletler yol paralarım kendileri ödemek şartı ile 12 kişilik bir kafile ile müsabakalara katılmak arzusunda olduklarım bildirmişlerdir. Romenler kadın atletlerim de getireceklerdir.

Bisiklet

Fransa turu bitti

28 Temmuz Cumartesi günü Paristeki Prac de Prince Stadı, 43 üncü Fransa turu finalini seyretmek için toplanan binlerce meraklı ile dolmuştu. Müsabıklar birer ikişer final çizgisini geçtikten sonra klasman ilân edildi. Takım tasnifinde Belçika birinci olmuştu. Ferdî olarak ise Fransa millî takımına layık görülmeyen Roger Walkowiak Fransa ekibi favorisi Bauvin'i, arkada bırakarak birinciliği almıştı. Ekipler yanlarında seçicileri, antrenörleri olduğu halde tribünlerin önünden geçiyorlardı ki 43 üncü turun hâdisesi patlak verdi. Fransa milli takımını halk müthiş bir şekilde ıslıklıyordu. Millî ekibin elemanları bu ıslıkların kendilerinden ziyade seçicileri Marcel Bidot'ya ait gördüklerinden olacak, onun yanından uzakta başları önlerine eğik geçiyorlardı. Geçen sene Louison Bobet'nin yanından çılgın alkışlarla teşyi edilen Marcel Bidot şimdi ıslıklanıyordu. Yanında da vefakâr Andre Darrigade'dan ve onun menajerinden başka kimse yoktu. Fransız seyircisi, milli takımlarına 43 üncü turun birincisi olan Roger Wolkowiak'ı almayan, takım tasnifindeki çok kötü neticenin müsebbibini bu suretle cezalandırıyordu.

Fransa millî takımının favorisi Bauvin'i kazandırmak için bütün ekip çalışmıştı denilemez. Bauvin'i arkadaşları pek sevmiyorlardı. Belki bunun için, belki de çok hırslı olmadığından Bauvin işin başından beri ikinciliğe razı olduğunu yakınlarına itiraf etmişti. Fakat bu yakınlar Bauvin'in bilhassa son merhalede bir hamle yaparak birinciliği kazanacağını ümit ediyordu. Netice onların umduğu gibi olmadı. Wolkowiak kendisini takıma seçmeyenlerin yüzünü kızartacak ve onları binlerce kişiye ıslıklatacak bir şekilde yarışı birinci olarak bitirdi. Walkowiak'ın altı ay önce evlendiği karısı, kocasının zaferim seyretmek için Paris'e gelmişti. Neticeler ilân edildikten sonra gazetecilerin sual yağmurundan kurtulamadı. Onlara daha turun başlangıcından beri Walkowiak'ın zaferinden emin olduğunu söyledi. Hattâ "ona, kendisinden daha fazla güveniyordum" da dedi. Karı-koca gerçekten hayatlarının en tatlı anlarım cumartesi günü Paris'in Parc de Prince stadında yaşadılar. Walkowiak'ı Bauvin'in aksine bütün takım arkadaşları canü yürekten tutuyor ve onun kazanmasını istiyorlardı. Netice arzuladıkları gibi de oldu. Walkowiak merasimden sonra kendisile konuşan gazetecilere: "Turu arkadaşlarımla birlikte kazandım.. Mükâfatımı da onlarla birlikte paylaşacağım" diyordu.

Bisikletçi Bauvin

Cılk çıkan yumurta

Tur finalinden sonra kritikler en çok mücadele eden bisikletçi olarak Andre Darrigade'ı ilân ettiler. Onun Copenhague'da yapılacak dünya birinciliklerim alacağım bile söylediler. Darrigade'ın peşisıra Hassenforder. Deffilippis, Gaul geliyordu.

Walkowiak ise "en çok mücadele edenler" arasında ancak yedinci sırayı işgal ediyordu.

1956 İKRAMİYELERİ
12
BAHÇELİ EV
6
VİLLA
300.000
LİRALIK PARA
İKRAMİYELERİ
12
Bahçeli Ev
6
Villa
DOĞUBANK
Her 100 liraya bir kur'a numarası

Zincirleme mesken edinme plânı
muvaffakiyetle devam ediyor

Türkiye Eski Muharibler Bankası

ANKARA - İSTANBUL - İZMİR